

DECII JUNII
JUVENALIS
ET
AULI
PERSII
FLACCI
SATYRÆ,

*Ad Optimorum Exemplarium
fidem Recensitæ.*

Accesserunt

Variae Lectiones Notabiliores.

DUBLINII:

Ex Officinâ GEORGII GRIERSON.
MDCCXXVIII.

166/29

F

Auct
qu
C
Fo

J U
ce
ru
ni
magis
raet.
die ta
ne, ab
dehinc
posita
que P.
con, h
one d
mitter

JUVENALIS VITA,

Auctore, ut putatur, *Suetonio Tran-*
quillo, ex vet. cod. ms. IS. Vossii V.
Cl. auctior: cum Notis *Peti Pithœi*
Jc. & Henrici Christiani Henninii.

JUNIUS JUVENALIS libertini locupletis in-
certum filius, an alumnus, ex Aquinio Volscor-
um oppido oriundus, temporibus Claudii Nero-
nis ad mediam ferè ætatem declamavit, animi
magis caussa, quam quod Scholæ se aut foro præpa-
raret. Deinde ad Poëtices se applicavit, et postquam
diu tacuit, uberiori vitiorum jam gliscente contagio-
ne, ab indignatione incepit: *Semper ego auditor tantum?*
dehinc paucorum versuum Satyra non absurdè com-
posita in Paridem Domitiani pantomimum, Poëtam-
que P. Statium, Ejus semestribus militiolis tumen-
tem, hoc genus scripturæ industriè excoluit; et tamen
diu ne modico quidem auditorio quicquam com-
mittere est ausus: mox magna frequentia, magnoque
a † successu

successū bis ac ter auditus est, ut ea quoque, quæ prima fecerat, inferciret novis scriptis:

Ille et militiæ multis largitur honorem,
Quod non dant Proceres, dabit Histrio. Tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos!

Erat tum in deliciis aulæ histrio, multique fautorum Ejus quotidie provehebantur. Venit ergo Juvenalis in suspicionem, quasi tempora præsentia figurate notasset, ac statim per honorem militiolæ, quam octogenarius, Urbe summotus, missusque ad præfecturam cohortis in extremam Ægypti partem tendentis. Id supplicii genus placuit, ut levi atque joculari delicto par esset. Verum intra brevissimum tempus *Θεὸς αὐτῷ* adscribitur Divorum choro, revertiturque Juvenalis Romam, qui tandem ad Nervæ et Trajani principatum supervivens senio et tædio vitæ confectus properantem spiritum cum tussi exspuit. Explicit.

NOTÆ ad præcedentia, quibus Juvenalis Vita plenius explicatur. littera P. *Pithæi*, littera vero H. *Heninii* notas indicat.

JUNIUS, &c.] *Juvenalis vita, qua præponitur, non est, opinor, ejusdem Interpretis. Et vero in opt. Codice ad finem adscripta fuit recentiore manu, & in plerisque aliis separatim exstat. Suetonio etiam a quibusdam tribuitur. Hujus loco, initio Vetustiss. Ex. ad illa verba. Semper ego auditor, hac legebantur: Juvenalem aliqui Gallum propter corporis magnitudinem, aliqui Aquinatem dicunt. Ea tempora Domitiani Tyranni, quibus etiam ipse vixit, eo quod in aula ipsius plus histriones, quam bonæ vitæ homines possent, graviter carpsit. Hos autem liberos in exilium missus ad civitatem ultimam Ægypti * Hos ab ipso Domitiano, scripsit. Ideo autem in exilium missus est, quia dixit versum illum,*

Quod non dant Proceres, dabit Histrion,

Nunc autem hoc inducit, quasi carptum se per figuras a miseris poetis, qui nil novum, sed omnibus notas fabellas, recitarent. et dicit, magis ideo Satyram se scribere, ut possit mores illius temporis demonstrando notare. *Hactenus Vet. Ex. quod prætermissem nolui. Quin & illud addam, pro Hos, civitatis illius Ægypti nomen reponendum Oasa, sive Oasin peninsulam exiliis celebrem. Hujus & hic idem interpretes meminit ad Sat. II. Sed & apud Hieronym. in Epitaphio Nepotiani male hodieque Assæ, pro Oasæ. Nam de Timasio loquitur, quem Oasa*
re-

relegatum Zosimus exadvocato fisci clare narrat. P. ¶ Totidem pæne verbis, ut vulgo legebatur, ex suo *Probo Grammatico*, ut ait, hanc vitam exhibuit olim *Georgius Valla* in præfatione ad *Commentarios suos*, quem minor vix cuiquam inspectum super hac vita. Profitetur vero, se *ne in minima quidem parte aliquid aut subtraxisse, aut immutavisse*: Nos sicubi variat, fideliter monebimus, *H. Libertini.*] ita *Probus Vallæ* et *Is. Voss. cod.* vulgo legitur *liberti.* H.

Ex Aquino.] quod secundum *D. Augusti* descriptionem primæ est in Italia regionis, et *Thomæ*, magistri illius *Scholasticorum* parentis, qui *Juvenalis* municipis *de Aquino* cognominatur, natalibus inclutum hinc etiam in omnibus fere mss. *Aquinas*, a patria, *Juvenalis* cognominatur: neque ipse repugnat nam *Sat. iv. 319.* *Umbricius* ad *Juvenalem* ita ait *Quoties te Roma tuo refici properantem reddet Aquino* Cæterum verba illa ex *Aq.* usque ad illa: *ad mediam &c.* e *cod. ms. Voss.* sunt suppleta. H.

Ad mediam fere ætatem declamavit.] *Ufus Frontonis Grammatico*, a quo summa diligentia dicitur institutus; docuit enim illis temporibus *Romæ* magnæ cum nominis celebritate, ut *Gell.* testatur. *Capitolinus* prodit alicubi, fuisse quendam *C. Frontonem* *Rhetorem* *Hadriani* temporibus, eoque magistro usum esse *Verum.* vide & *Sarisb. Policr. viii. 19.* H.

Animi magis causa.] neque tamen minus eo in studio videtur posuisse operæ. Omnes profecto *Satyræ* subactum redolent declamatorem, unde etiam *Martiali viii. 91. facundus dicitur.* Ait *Crinitus*, qui *lib. iv. cap. 69. de Poet. Latin.* *Juvenalis* vitam persequitur, non deesse, qui referant *Eruditum* fuisse *Juvenalem* præceptis atque institutionibus *Quintiliani*, qui per ea tempora maxime excelluit inter cæteros *Rhetoras.* H.

Scholæ se.] tot se ex *Probo Vallæ* reposuimus. H.

Deinde ad Poetices, &c.] hæc et seqq. ad initium versuum *Paucorum versuum, &c.* ex *ms. Vossiano* suppleantur. vulgo legebatur: *Dein paucorum vers. &c.* *Pro*

JUVENALIS Vita.

v

Poetices forte *Poeticen* legendum, nisi sit ἐλληνίζουσα ἑλ-
ληνισ. H.

[*Satyra.*] de cujus origine & ratione multis dispu-
tarunt Jul. Cæs. Scalig. *Poetic.* i. 12. & iii. 98. Casaubon.
Prolegom. in Pers. Heins. *de Sat. Horat.* Anton. Foque-
llius, Antecessor Aurelianensis, *super Persium, in Præ-*
missis; ut taceam Commentatores, qui super Satyras
Nostri, Persii & Horatii scripserunt, quorum singuli
obiter in præmissis de Satyræ origine & ratione dis-
putant: & alios plures, ut ex Veteribus Quintilian.
x. 1. Diomedes, Eufraſius. Cum vero Heins. *Horati-*
um & Casaub. *Persium* ita extollerent, ut Juvenali i-
niquiores videri potuerint; pro *Juvenalis Satyra* cala-
mum strinxit doctissimus Rigaltius, in Dissertatione sua
ad Aug. Thuanum; qua eleganter item de *Satyræ* ipsius
ratione, origine & usu verba facit. Solebant scilicet
olim Agrestes Cereri offerre lancem variis instructam
frugibus, unde & *Satura* (& sic in Voss. Cod. *το Satyra*
scribitur, & nihil aliud, quam farraginem miscellam ne-
rat, unde lex ex variis capitibus conflata, *Satura* dicitur,
farcimen saturum, carmen saturum, & Pers. rus saturum: hinc
& ludicra dictio versu & prosa constans & confuse pro-
lata, per *Satyræ* dicitur scripta.) ea lanx cœpit dici; qui-
que eas frugum primitias colligerent, *Saturi*, seu *Sa-*
tyri audiebant. Hi autem sacris istis dum operaren-
tur, temulenti fere & *Saturi* saltabant, neque solum
jocos & probra invicem confuse jactitabant, sed & a-
lios per vinolentam petulantiam dicteriis laceſcebant.
hinc apud Virgil. in *Bucol. Alpheſibæus imitabitur saltan-*
tes Satyros. quare & ista dictio, qua depravati homi-
num mores false notantur, & confuse, cœpit quoque
Satyræ dici, ut colligitur ex Horat. *Art. Poet.* Juve-
nalis vero Noster Satyras scripsit xvi. quæ vulgo, in
vi. libros distribuuntur, laudante etiam ita Prisc. &
Schol. ad iii. 240. Argumenta Satyrarum talia fecit
Rigaltius: *Lib. i. Sat. i. Præfatio, cur Satyras scribat.*
habet vss. 171. 2. Hypocritæ habet vss. 170. 3. Incommo-
da Urbis ad Umbricium: vss. 322. 4. Conviva Domitiani
vss.

vss. 154. (quidam volunt hanc esse: *In Domitianum vindictas post Exilium.*) 5. *Parasiti.* vss. 173. *Lib. II. Sat. 6. Mulierum flagitia & scelera* (sub Tulliae, Maurae, & Collaciae nominibus.) vss. 661. *Lib. III. Sat. 7. Arcium neglectarum querela.* vss. 243. 8. *Natalium claritas* vss. 275. 9. *Cinadi.* vss. 150. *Lib. iv. Sat. I.* 10. *Vota.* vss. 366. 11. *Luxus.* vss. 208. 12. *Heredipeta.* vss. 130. *Lib. v. Sat. 13. Scelera tandem punita.* vss. 249. 14. *Parentum Exempla.* vss. 331. 15. *Religiones peregrinae.* vss. 174. 16. *Militiae privilegia.* vss. 60. Has xvi. Satyras memoriae causa tribus versibus seqq. conclusit Rudolph. Gittius:

I *Vates.* 2 *Hypocrites.* 3. *Roma urbs.* 4. *Rhombus.* 5 *Parasitus.*

6 *Nupta.* 7 *Ars sordet.* 8 *Nobilitas vera.* 9 *Impia.* 10 *Vota.*

II *Cæna.* 12. *Rédux.* 13. *Deposta.* 14. *Parens.* 15 *Ægyptia* 16. *Miles.*

De duabus postremis Satyris vulgo dissentiunt Eruditi, alii eas Juvenali abnegant, ut præter indicatos in Notis facit J. G. Voss. *lib. III. inst. Poet.* ubi xv. eximit, quia horrida nec Satyræ convenientia tractet. Idem tamen V. Cl. de *Poet. Lat.* Atque, ait, *istic (in Ægypto) verisimile est Juvenalem scripsisse Satyram de potentis Ægypti, qua ad Volusium: & ad Gallum alteram de militia incommodis.* quicum sentit Lil Gyraldus; Et sane credibile est Juvenalem omnes xvi. composuisse, quandoquidem dictio & tractandi ratio in omnibus est eadem. H.

Domitiani Pantomimum. } τὸ Domitiani suppletur ex ms. Voss. consentit & ipse Sueton. *Domit. c. 10.* H.

Poetamque & Claudii Neronis. } Hæc verba (*Cl. Ner.*) in quibusdam Ex. desunt. P. Ideo etiam ea lubens omisi, & Vossiani Cod. lectionem reposui, præcipue cum neque in Vallæ Probo existent. H. Quod sequitur de *semestribus militiis*, pertinet ad illud *Sat. vii.*

Semestri vatum digitos circumligat auro.

Est & semestris tribunatus mentio apud Plin, *lib. iv. Epist. P.*

JUVENALIS Vita. vii

Poetamque * Claudii Neronis, ejus semestribus militiis
 tumentem, genus scripturae industriosè excoluit) Ita vulgo:
 Vossiano ms. legitur: Parid. Dom. Pantom. & aulæ
 tionem semestribus tumentem vibrat., Poetamque P. St.
 composita hoc gen. scr. industriosè excoluit. Probus
 Vallæ: in Paridon Pant. Poetamque Semest. mil. emitante
 (emicantem) h. g. s. industrie exc. Ex hisce lectioni-
 bus nos locum totum, ut vides, emendamus, industrie
 habuit Vallæ, & frequens isto sensu ea vox Suetonio
 in Vitis. H.

Et tamen bene diu, &c.] rō bene est ex Vallæ Probo, sic
 eadem elegantia bene mane etss. Sapienter vero Ju-
 venalis ne modico quidem auditorio se committere primo est
 ausus, utpote qui scripsisset in eos, qui vel possent pro-
 scribere, vel aure Tyranni in suam perniciem abuti.
 Ausus in Vallæ Probo solum d'veu rē est comparet.

Quia prima fecerat.] forte primo. apparet hinc Juve-
 nem primo scripsisse quasdam Satyras in Paridem,
 quasque parasitum Statium; qui Paris cum esset apud
 Domitianum primæ admissionis, non audebat Juvena-
 lis publice recitare, quæ in eum scripserat. Postea
 videtur novas Satyras, quas habemus, ut vii. x. etss.
 composuisse; cumque eas bis terve cum applausu re-
 casset, nonnulla mordaciora ex iis, quæ primo fecerat,
 novis hisce Satyris inseruit; quorum specimen refe-
 rantur quatuor illi versus ex Sat. vii. 88. 90. 91. 92.
 Sed male homini supercilioso, atque accusandis insec-
 tandisque hominum vitiis acerrimo, quique molestissi-
 mo animo ferret corruptos civitatis mores, hæ liber-
 tatis veritatis voces cesserunt. H.

Inferciet.] Probus Vallæ: infert. H.
 Ille & mil. &c.] vs. 88. (omisso 89.) cum hemisti-
 chio 90. vs. in Cod. Voss. tantum exstant. in Vallæ
 & vulgatis 90. 91. 92. vs. Sat. vii. adducuntur; nos
 omnes quatuor adscripsimus. H.

Erat tum in deliciis aula histrio.] innuit Paridem fuisse

ἐκ τῶν τῷ Δομετιανοῦ ἐρωτοπαιγνίων, αὐτὸς Δηλικίας Προμαχοὶ καλοῦσιν. pro *histris* male Valla *Historio*. H.

Provehebantur.] Valla: *promovebantur*. illud elegantius. Justin. in *Epitom. Trog.* 1. 1. *Spectata inter bonammoderationem provehebat*. &c. H.

Quasi tempora praesentia figurate notasset.] τὸ *praesentia* ex Cod. Voss. suppletur. pro *figurate* Valla habet *figura*. Magnus quidam Vir haec *praesentia tempora* pro aëvo Hadriani sumit; scilicet Juvenalem coepisse deperditos seculi sui mores quadragenarium inveni, & Satyrico sale perfudisse tum Paridem & Statium tempore aequales, ut constat ex *Sat.* vii. vs. 87. verum cum nec Paridi nec Domitiano innotuerint illi versus, etiam ab iis male habitum non fuisse: quare cum Martiale tranquille & jucunde vixisse Romæ, qui Martialis *Epigr.* vii. 91. Aquinati *Saturnalitias nuces familiaritatis argumentum* mittit. Eos vero versus Paride & Domitiano mortuis, ut patet ex *Satyra* iv. initio & fine, & vii. initio, ubi de Trajano jam loquitur; emanasse in publicum. Cum vero Hadriani aëvo coepisset repetere suos versus, & saepius proterve in praesentia quasi Hadriani tempus vibrare, in suspicionem venisset, quasi & alterum Hadriani Ganymedem figurate repetitione horum versuum: *Quod non dant Proceres, dabit histris*, voluisset traducere. Itaque Imp. Hadrianum sexto sui Imperii anno, Catamiti sui querela inductum, oblata moroso seni octogenario Juvenali per speciem honoris praefectura cohortis in Ægypto, a se hominem dimisisse: qui proscriptus & relegatus seu *Pentapolin*, ut Suidas vult; seu *Oasa*, ibi militem tenuerit, si Scholiis Veterum iv. 38. sit fides. sed vero Syenem in fine Imperii, in extremâ Ægypti parte, exilii locum fuisse Aquinati. Pervenisse vero Poëtam ad Hadriani aëvum, ex *Sat.* xv. ubi Consul *Junii Rustici* mentio, constare. Sed relinquimus hac in re liberum cuique judicium. H.

Militiola.] Ita ms. Voss. & supra eadem vox adfuit, vulgo hoc loco, *militia*. H.

In extremam Aegypti partem tendentis.] Ita Valla, cum vulgo sit: *in extrema parte tendentis Aegypti*. Vid. Schol. ad iv. 38. Syenen magno viro intelligi modo monuimus. H.

Intra brevissimum tempus angore & tadio periit.] Non satis hic convenit cum Suida, quem tamen ex Dione sumpsisse verisimile est. Neuter cum iis, quæ ex Juvenale ipso *Sat.* iv. vi. xiii. xv. colligi possunt, quæ hic accuratius persequi non est otii nostri. Summa tantum quædam breviter notasse satis erit. P. ¶ Ita quidem vulgo finitur Juvenalis vita: at Cod. Vossianus, ut vides, aliter hæc repræsentat, & auctiora. H.

Θεὸς αὐτὸς adscribitur *Divorum choro*.] videntur hæc de Domitiano dici, qui *Dominus Deusque* appellari voluit. Sed vero videtur repugnare Juvenalis ætas jam octogenarii, cum Urbe summovertetur; cumque paulo post reditum perierit, quomodo a Domitiano extendere ætatem potuit ad Nervæ & Trajani principatum? sane ita decem & plures supra centum annos explelle oportet. ait & Crinitus, se necdum reperisse apud Auctores fide dignos, Juvenalem sub Domitiano pulsum; quod si forte *Θεὸν αὐτὸν* intelligas *Antinoum*, aut pro *αὐτὸς* legas *Αντίνοον*, repugnabunt sequentia, quibus dicitur *Romam reversus ad Nervæ & Trajani principatum supervixisse*, quos demum excepit Hadrianus. H.

Ad Nervæ & Trajani principatum supervivens.] Videntur hæc ex margine in τὸ κείμενον librariorum incuria intrusa, adeoque delenda. Rationes mox laudavi. neque sane ad Trajani ætatem, sed & Hadriani pervenit; sub quibus, rara illa temporum felicitate, videtur pleraque scripsisse. Sedeamus ad calculos. Promittit in fine *Sat.* i. se tantum de mortuis scripturum. Jam *Sat.* iv. 1. 4. Domitianus *Lamiarum cade madens* perierat. *Sat.* xiii. 17. ad Calvinum loquitur, qui, ut miratur, *Fontejo Cos. natus*, atque adeo ab illa die *sexaginta annis post terga relictis*, necdum tamen didicerat *Romæ fidem esse oppido raram*. quod si a Fontejo Cos. sexaginta annos numeres, devenies utique in Hadriani

driani ætatem. Imo ipse Juvenalis *Sat.* xv. 27. *na*
consule Junio gesta recenser. Fontejus fuit Cos. A. *mentio,*
 C. ICCCCXI. Junius vero Rusticus ICCCCXX *nicum,*
 vides sexaginta annos Calvini, & tempus idem *Scripteru*
 usque Satyræ. *Sat.* vi. scriptam Trajani ævo, arg *duo & p*
 v. 411. *Diluvio nutare urbes, subsidere terras,* qui ad T *hil habe*
 jani in Parthos Armeniosque expeditionem refere *quate o*
 dus, cum famosus iste terræ motus Antiochiam &
 cina loca concussit. ut testatur Dionis abbreviator
 philinus. *Sat.* vii. vel ipso initio Trajani ætatem
 fert. *Sat.* xv. & xvi. multi Viri Cll. contendunt in
 gypto scriptas; quamvis etiam sint, qui omnes Sa
 ras publicatas & recitatas ante exilium velint; Illa
 vero de Ægyptiorum superstitionibus, qua nobis refe
 vavit causas internecini odii Tentyritas inter & O
 bitas, itidem rara illa temporum felicitate scripta
 cum ante in primo juventutis flore Noster animi ge
 tia καὶ τῆς Ἰσορίας χάριν lustravit Ægyptum, id
 videri colligi ex vss. 45. 46. ejus *Sat.* Videtur erg
 ut omnia colligam, Juvenalis scripsisse compar
 nio Juniori, Martiali, Tacito etss. H.

Senio & radio vita Confectus, &c.] videtur brevissim
 temporis intervallo Romam rediisse, cum, si fides
 lli cuidam Βουγιόφω Juvenalis, perierit anno suæ
 tatis lxxxii. Exstat ea in Cod. ms. Is. Vossii, V. C
 auctoremque præfert *Ael. Donatum*, sed videtur tamen
 potius ex superiori vita expressa per *Cornutum*, aut *Pr*
bum, aut *Asperum*, aut *Euanthium*, aut similem com
 pilatorem Grammaticum. Ita verò habet: *Juvenalis*
iste Aquinatis fuit, id est ex Aquinio oppido, temporibus
Neronis Claudii Imperatoris. Prima ætate siluit, ad medi
ferme ætatem declamavit, unde & quasi diu tacuit. Fe
quosdam versus in Paridem Pantomimum, qui tunc temporis
apud Imperatorem plurimum poterat. Hac de causa ven
in suspicionem, quasi istius Imperatoris tempora notasset. S
obtentu militiæ pulsus urbe. Tandem Romam cum veniret
& Martialem suum non videret, ita tristitia & angore periit
anno ætatis suæ altero & octuagesimo. Hactenus ille, q
 exilium

exilium Juvenalis ad Paridem sub Domitiano refert.
 Preter Martialem vero sibi amicissimum, cujus hic
 mentio, summo item affectu coluit Volusium Bithy-
 nicum, & Calvinum, ut ex Satyr. xiii. & xv. constat.
 Scripserunt quoque *vitam Juvenalis* Lil. Gieg. Gyr-
 al- & Petr. Crinit. lib. iv. c. 96. de Poet. Lat. Sed ni-
 hil habent, nisi quæ ex hac superiori vita delibarunt;
 quare omittenda ea censuimus. H.

J U V E

A

edit a
vixit e
um fer
so. Equ
eos ann
laterris
l'annon
elles an
ut ab e
equien
adolesc
ram, q
Serviliu
um etri
Nam C
ica, qu
des m
rectan
et. S
cipis in

A. PERSII VITA.

ULUS Persius Flaccus natus est pri-
 die Nonas Decembris, Fabio Persico,
 L. Vitellio Coss. decessit VIII. Kal.
 Dec. Rubrio Mario, Asinio Gallo
 Coss. Natus in Etruria Volaterris, E-
 ques Romanus, sanguine et affinita-
 te primi ordinis viris conjunctus. De-
 cessit ad octavum milliarium via Appia, in prædiis suis.
 Pater ejus Flaccus pupillum reliquit moriens, anno-
 rum fere sex. Fulvia Sisennia mater nupsit postea Fu-
 lio, Equiti Romano: et eum quoque extulit intra pau-
 cos annos. Studuit Flaccus usque ad annum XII. Vo-
 laterris: inde Romæ apud Grammaticum Remmiam Pa-
 lamonem, et apud Rhetorem Verginium Flaccum. Cum
 esset annorum xvi. amicitia coepit uti Annæi Cornuti, ita
 ut ab eo nusquam discederet: à quo introductus ali-
 quatenus in philosophia est. Amicos habuit à prima
 adolescentia Cassium Bassum, et Calpurnium Statu-
 ram, qui eo vivo juvenis decessit. Coluit ut patrem
 Serrilium Numanum. Per Cornutum cognovit Annæ-
 um etiam Lucanum, æquævum auditorem Cornuti.
 Nam Cornutus illo tempore Tragicus fuit, sectæ Sto-
 icæ, qui libros philosophiæ reliquit. Sed Lucanus a-
 deo mirabatur scripta Flacci, ut vix retineret se illo
 recitante á clamore, quin illa esse vera poëmata dice-
 ret. Sero cognovit Senecam, sed non ut caperetur
 ejus ingenio. Usus est apud Cornutum duorum con-
 victu

victu doctissimorum, et sanctissimorum virorum,
 ter tum philosophantium, Claudii Agaterni me
 Lacedæmonii, et Petronii Aristocratis Magnetis, o
 unice miratus est et æmulatus, cum æquales essent
 Cornuto minores. Ipse etiam decem fere annis
 me dilectus à Pato Thrasea est, ita ut peregrinan
 quoque cum eo aliquando, cognatam ejus Arrian
 xorem habente. Fuit morum lenissimorum, verec
 diæ virginalis, formæ pulchræ, pietatis erga matrem
 et sororem et amitam exemplo sufficientis. Fuit
 gi et pudicus. Reliquit circa H-S XX. matri et so
 ri: scriptis tantum ad matrem codicillis, rogavit
 ut daret Cornuto sestertia, ut quidam dicunt, cen
 ut alii volunt, argenti facti pondera viginti, et
 circa septingentos, sive bibliothecam suam omnem.
 rum Cornutus sublatiis libris, pecuniam sororibus,
 frater hæredes fecerat, reliquit. Et raro, et tarde
 sit. Hunc ipsum librum imperfectum reliquit, ve
 aliqui dempti sunt in ultimo libri: et quasi finitus
 set, leviter recitavit Cornuto: et Cælio Basso per
 ut ipse ederet, tradidit edendum. Scripserat etiam
 pueritia Flaccus Prætextam, et O'δωροεργων librum
 num, et paucos in sororem Thraseæ Arriæ matri
 versus, quæ se ante virum occiderat. Omnia au
 Cornutus auctor fuit matri ejus, ut aboleret. Edi
 librum continuo mirari homines, et diripere co
 runt. Decessit autem vitio stomachi, anno ætatis
 xxx. Sed mox ut à schola et magistris deverte
 lecto libro Lucillii decimo, vehementer Satyras co
 ponere studuit: cujus libri principium imitatus est
 bi primo, mox omnibus detrectaturus, cum tanta
 centium poetarum et oratorum insectatione, ut et
 Neronem culpaverit. Cujus versus in Neronem
 ita se haberet,

Auriculas asini Mida rex habet,
 in hunc modum à Cornuto ipso tantummodo est
 mendatus,

Auriculas asini quis non habet?
 ne hoc Nero in se dictum arbitraretur.

Varia Lektionen Notabiliores.

S A T. I.

- Vf. 6 In tergo necdum) B.
tergo nondum
 10 Furtivæ) St, *furtive*
 22 Nævia) al. *Navia*
 25 defunt in A
 31 Post) St, & post al. *it post*
 42 Et sic) N. G. *inquit*
 47 St, at
 50 G. sit B. *sed*
 57 Stertere) A. *sternere*
 60 Operare) A. *spectare*
 64 Citato) B. *rotato*
 67 Aliquis) al. *aliquid*
 70 Posita) N. *plena* (in in-
 73 stitio)
 76 Limen & ipsi) A. *No-*
 79 *m & illi*
 82 Purpura major) A. B.
 85 *majus* G. J. *purpura a-*
 88 *tor*
 91 Arabarches) B. *Ara-*
 94 *ges* A. aut *Arabarges*
 97 Homini) St, *hominis*
 100 *hominum*
 103 Erit) G. *edit*
 106 Non) G. *Nunc*
 109 Verbum) A. *verum*

S A T. II.

- Vf. 7 Pluteum) Edit. No-

riberg. 1497. legit *Pute-*
um, ut Grævio & Valesio
 VV. CII. etiam video e-
 mendatum ex eruditis
 conjecturis.

- 38 Atque) al. *ad quem*
 57 Codice) A. N. P. M. S.
cortice
 64 Canentem) A. *loquen-*
tem
 67 Pollineas) A. *Pollutas*
 81 Conspecta) al. *compacta*
Sarisber. contacta
 94 Obliqua) A. *oblita*
 116 Abrumpere) A. *abscin-*
dere
 139 Corpora) al. *corpore*
 141 omittitur in Patisson.
 Edit.
 146 Et Fabiis) S. *atque Fa-*
binis
 160 Jubernæ) G. St, *Juver-*
na. sic etiam Mela iii. 6
 B. *Viverna*, quod ex Græ-
 co *I'éρν* effectum videtur.
 167 Heic) J. *sic*
 170 Sic) J. *si*

S A T. III.

- Vf. 36 Et verso p. v) G.
converso pollice vulgi
 118 Pinna) B. *penna*

Variæ Lectiones.

- 232 Illum) B. *ipsis*
 246 Tignum) B. *lignum*
 261 More) B. *morte*
 320 Helvinam) A. *Elusi-*
nam.
 322 Adjutor) G. *auditor*

S A T. IV.

- Vf. 1 Et est) St: N. P. M. S.
A. adest
 25 Pretio) B. A. *precium*
 60 Suberant) St, *superant*
 63 Ut cessit) B. *excessit*
 78 Atque) St, B. *atque hic*
 97 Cum) A. *in*
 127 Excidet) B. *excidit*
 131 Alta) G. *illa*
 150 Illa) B. A. *ille*

S A T. V.

- Vf. 5 Credere) B. *reddere*
 13 Solidam) St, A. *solitam*
 16 Adhibere) al. *accire*
 26 Proludunt) N. *procedunt*
 80 Distendat) G. *distinguat*
N. P. distentat
 91 omittitur in Ed. Patiss
 111 Gloria) B. *gratia*
 118 Alledius) J. *Alichius*
 122 Dictata magistri) B.
magister S. mandata
 136 Vobis h. p. h) N. *Vos*
hunc præstatis honorem
 153 Mali.] *pomi*
 153 Rodit.] *Jprodit*

S A T. VI.

- Vf. 41 Ulla) J. *illa*
 53 Vir) al. *vix*
 98 Conjux S. *sponsus*
 129 Necdum) al. *sed no*
 125 in quibusdam mss.
excusis deest
 199 Junctamque) J. *vi*
tamque
 218 Dictabitur) B. *ditab*
 264 Cæcive) J. *Creter*
 274 Expectantibus) B.
sis spectantibus
 276 Quas) A. B. *quot*
 288 Contingi p. sineb
A. B. conjungi
 293 Ulciscitur) B. *ulcisc*
 340 in A sequitur post
 343 Numæ) A. *numen*
 365 Reputat) A. B. *re*
tunt
 378 Tondendum) al. *ton*
dendum
 400 Strictisque) N. P. J.
siccisque
 408 Famam) B. *flamma*
 410 Arva) G. *arma*
 415 Exorata) B. *exhorta*
 497 Admotaque) G. *ad*
taque
 521 Semel expiet) A. *sin*
J. explicat
 527 Calidaque) A. B. *cal*
lidasque
 558 559 in quodam ve
cod. desiderantur

Variæ Lectiones.

VI. 571 Mensis) J. *mensēs*
 587 Fulgura) al. *fulmina*
 602 Sæpe) B. *semper*
 608 Ridens) B A *semper*
 632 633 G sunt addititii
 641 Tragicis) J *magicis*
 658 Infulsam) A B *invisam*

S A T. VII.

Vf. 1 Umbra) al. *arca*
 25 Componis) A B *conscri-*
 62 Ruhoe) al. *Evoë*
 65 Nostra) *vestra*
 117 Lasso) J *laxo*
 161 Fulmina) B *flumina*
 192 Adpositam) J *opposi-*
 193 Jaculator) A *joculator*
 212 Hora) A *umbra*
 237 Ceup. d) B *cum p. du-*
 240 241 Quidam hos ver-
 242 sos non putant esse Juve-
 243 nalis, sed Servius tamen
 244 eos citat in iii. *Eclog. G*

S A T. VIII.

Vf. 1 Stemmata) G *Sche-*
 4 Numerosque) A B *na-*
 5 Corvinum & Galbam)
 6 Corvini B & Gallum
 7 Traducit) N M A B *pro-*
 8 ducit

47 Plebe) B *gente*
 49 Plebe) A J *gente*
 90 Exhausta) *exsucta*
 N B *exuta* P M *exusta*
 96 in A *precedit* priorem
 95
 133 Ponas) G *pingas*
 135 Ambitus) *ambitio*
 266 Produxit) A B N P S,
eduxit
 275 Illud) al. *aliud*

S A T. IX.

25 Scelerare) B G *celebrare*
 43 Pronum) J *promptum*
 84 Libris actorum) Serv.
 ad ii. *Georg. legit titulis*
 A B *auctorum*
 106 Taceant) al. *clament*
 110 Carptores) J *raptores*
 S *fartores*
 120 Pessima) al. *maxima*
 137 Thure) A *ere*
 139 Figam) B *figam*

S A T. X.

Vf. 2 Dignoscere) A B *dis-*
cernere
 136 Summo-arcu) S *sum-*
ma-arce
 160 Fugit) A J *abit*
 187 Hoc &c) J B *Hoc al-*
tus cælumque ruens, hoc p. o.
 198 Membra) al. *labra*
 201 Gnatisque) A *votisque*
 310 I nunc &c) A B *Nunc*
ergo

Variæ Lectiones.

ergo speciem j. l
320 Exuet) al. eruet.

S A T. XI.

Vf. 18 Oppositis) A *optatis*
89 Erectum) al. *ereptum*
91 Postremo) A *rigidique*
107 Ostenderet) A *offen-*
deret
109 in A *præcedit* *versum*
108
113 Oceani) A *oceanus* S.
occiduo
124 Mittit) B *nutrit*
153 Notos) B *natos*
191 Mappæ) al. *palma*
201 & 202 desunt in St.,,

S A T. XII.

Vf. 3 Cædimus) A *ducimus*
17 Fulguris ictum) G *Ful-*
minis ictus
20 Percussum) B *pertusum*
27 Fana) A *templa*
36 Testiculorum) G A *Te-*
sticuli
54 Summitteret) A *succi-*
deret
73 Mirabile fumen) G *mi-*
serabile B *numen*
100 Tabellis) A B N P J.
libellis
106 Servire paratum) N. J.
parere B *solebant*
110 Turrem) A N J *turbam*
St.,, *turram*

S A T. XIII.

Vf. 11 Gemitus) A *que*
13 Malorum) B *laborum*
62 Libellis) al. *tabellis*
114 Cum mittere) St: m
tere
124 Majoribus) J *melior*
142 Viles pulli) A B
populus
175 Abreptum graviore
affectum A *maiore*
195 Quatiente a. t.) J *que*
ens animum terrore
223 Fulgura) P J *fulm-*
242 Ruborem) St: P J
dorem

S A T. XIV.

Vf. 16 Præcipit atque) B
cipitat qui
33 Auctoribus) A *doctores*
45 Puer B *pater*
67 Emendat) u. *emenda*
110 Veste) N *voce*
112 Tutela) J *cantela*
117 Modo J *malo*
124 Minimas) M J *nim-*
129 Medio) A *medici*
147 Armenta) *Fumenta*
176 Immodici) al. *indem*
228 Producit) B *provida*
241 Quorum) *quarum*
269 Ac vilis) al. *a Sicula*
287 Lacernis) A *laceris*
289 Unda) G St. *una* al.

Variæ Lectiones.

291 Coemti) al. coemtor
328 Cræsi) J Rosci

93 Ufi) olim
95 Ultima) B culmina
133 Optima) G ultima al.
intima
163 Rabida) St, rapida
168 Excudere) N J extun-
dere, extendere

XIII.

S A T. XV.

s) A que
B laborum
. tabellis
ere) St: m
J melior
A B
74 pugnam instaurare) N
graviore
ajore
a. t.) J qu
errore
P J fulm
St: P J

Vf. 25 Duxerat) A deduxe-
29 Scelus) N scelera
40 Visa enim) A visaque
majorum
45 Notavi) A putavi
46 Turba) A B P M ripa
74 pugnam instaurare) N
pagnas inferre

S A T. XVI.

Vf. 9 deest in A
29 Cum) A B quem
46 Cædicio) N Cæcilio

XIV.

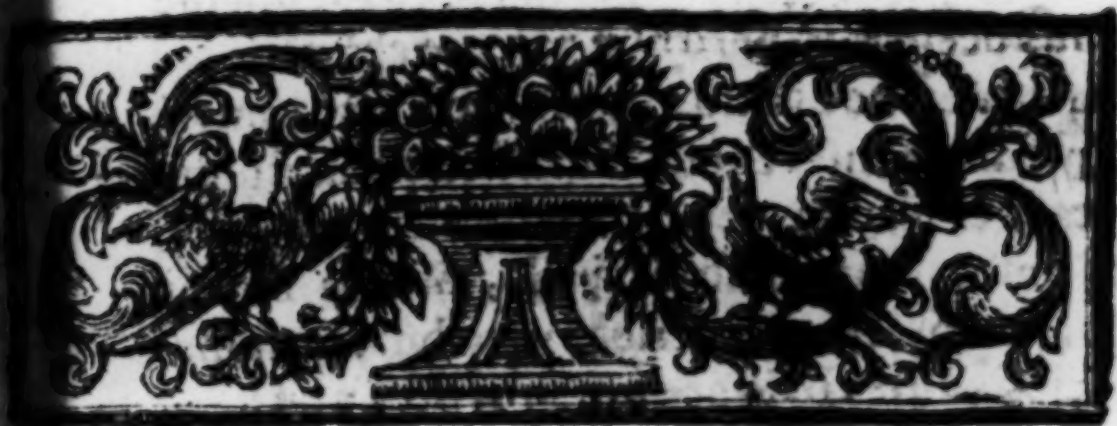
tque) B
A doctore
u. emunda
voce
cantela
alo
M J nim
medici
Fumenta
al. indom
B provida
quarum
l. a Sicul
A laceria
na al.

D. JUNII

8
D
S
S
Hicel
Telep
Scro
Nor
Mart
Ynca
Astu
Pelic
Front
Scmp
Expe
Et
Conf

D. JUNII JUVENALIS
SATYRÆ.

SATYRA I.

Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
 Vexatus toties rauci Theseide Codri?
 Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
 Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
 Telephus? aut summi plenâ jam margine libri
 Scriptor et in tergo, necdum finitus, Orestes?
 Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
 Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
 Vulcani. Quid agant venti; quas torqueat umbras
 Æolus: unde alius furtivæ devehat anrum
 Peliculæ: quantas jaculetur Monychus ornos:
 Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
 Semper, et assiduo raptæ lectore columnæ.
 Expectes eadem à summo, minimoque poeta.
 Et nos ergo manum ferulæ subduximus, et nos
 Consilium dedimus Syllæ, privatus ut altum

A

Dormi-

2 JUVENALIS SATYRA I.

Dormiret? Stulta est clementia, cùm tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc potiùs libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.

Cùm tener uxorem ducat spado, Mævia Tuscum
Figat aprum, et nudâ teneat venabula mammâ:

Patricios omnes opibus cùm provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat:

Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,

Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ:

Difficile est Satyram non scribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?

Causidici nova cùm veniat lectica Mathonis
Plena ipso; post hunc magni delator amici,

Et citò rapturus de nobilitate comesâ

Quod superest: quem Massa timet; quem munere pal-
Carus; et à trepido Thymele summissa Latino:

Cùm te summoveant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cælum quos evehit optima summi

Nunc via processûs, vetulæ vesica beatæ.

Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:

Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sanè mercedem sanguinis, et sic

Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,

Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.

Quid referam, quantâ siccum jecur ardeat irâ,

Cùm populum gregibus comitum premat hic spoliator

Pupilli prostantis? Et hic damnatus inani

Judicio (quid enim salvus infamia nummis?)

Exul ab octavâ Marius bibit, et fruitur Dîs

Iratis: at tu victrix provincia ploras.

Hæc ego non credam Venusinâ digna lucernâ?

Hæc ego non agitem? Sed quid magis Heracleas,

JUVENALIS SATYRA I. 3

Aut Diomedæas, aut mugitum Labyrinthi,
 Et mare percussum puero, fabrumque volantem?
 Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi 55
 Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso:
 Cum fas esse putet curam sperare cohortis
 Qui bona donavit præsepibus, et caret omni
 Majorum censu, dum pervolat axe citato 60
 Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
 Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ.
 Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadrivio? Cum jam sextâ cervice feratur
 Hinc atque indè patens, ac nudâ penè cathedrâ, 65
 Et multum referens de Mæcenate supino
 Signator falsò, qui se lautum, atque beatum
 Exquis tabulis, et gemmâ fecerat udâ?
 Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
 Porrectura viro miscet sitiente rubetam, 70
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas
 Per famam, et populum nigros efferre maritos.
 Ande aliquid brevibus Gyaris, et carcere dignum,
 Si vis esse aliquis: PROBITAS laudatur, et alget.
 Criminibus debent hortos, prætoria, mensas, 75
 Argentum verus, et stantem extra pocula caprum.
 Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ?
 Quem sponsæ turpes, et prætextatus adulter?
 Si natura negat, facit indignatio versum,
 Qualemcunque potest: quales ego vel Cluvienus. 80
 Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
 Vigilio montem ascendit, fortesque poposcit,
 Pulatimque animâ caluerunt mollia saxa,
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas:
 Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
 Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli. 85
 Et quando uberior vitiorum copia? quando
 Major avaritiæ patuit sinus? alea quando

4 JUVENALIS SATYRA I.

Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
 Ad casum tabulæ, positâ sed luditur arcâ.
 Prælia quanta illic dispensatore videbis
 Armigero! simplexne furor sestertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere servo?
 Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
 Secretò cœnavit avus? nunc sportula primo
 Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
 Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
 Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
 Agnitus accipies. Jubet à præcone vocari
 Ipsos Trojugenas: nam vexant limen et ipsi
 Nobiscum. Da Prætori, da deinde Tribuno.
 Sed libertinus prior est: Prior, inquit, ego adsum.
 Cur timeam, dubitemve locum defendere: quamvis
 Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
 Arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernæ
 Quadringenta parant. Quid confert purpura major
 Optandum, si Laurenti custodit in agro
 Conductas Corvinus oves? Ego possideo plus
 Pallante, et Licinis. Expectent ergo Tribuni:
 Vincant divitiæ; sacro nec cedat honori,
 Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
 Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
 Majestas: etsi, funesta Pecunia, templo
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
 Quæque salutato crepitat Concordia nido.
 Sed cum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc
 Et panis, fumusque domi? densissima centum
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Languida, vel prægnans, et circumducitur uxor.
 Hic petit absenti, notâ jam callidus artē,
 Ostendens vacuam, et clausam pro conjuge sellam.

A I.

bus itur

n

ervo?

rem

ne

i

adsum.

quamvis

enestræ

ubernæ

major

s

li:

bis.

um

us aras,

s,

no,

ldat:

us hinc

n

n

kor.

ellam.

Ga

JUVENALIS SATYRA I.

5

Galla mea est, inquit; citiùs dimitte: moraris?

Profer, Galla, caput. Noli vexare, quiescit.

126

Ipsè dies pulchro distinguitur ordine rerum:

Sportula, deinde forum, Jurisque peritus Apollo,

Atque triumphales, inter quas ausus habere

Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches:

Cujus ad effigiem non tantùm meiere fas est.

139

Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,

Vocæque deponunt; quanquam longissima cœnæ

Spes homini: caules miseris, atq; ignis emendus.

Optima silvarum interea, pelagiq; vorabit

135

Rex horum, vacuisq; thoris tantùm ipse jacebit.

Nam de tot pulchris, et latis orbibus, et tam

Antiquis, unâ comedunt patrimonia mensâ.

Nullus jam parasitus erit: sed quis feret istas

Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos

Pennis apros, animal propter convivia natum!

140

Pennis tamen præsens, cùm tu deponis amictus

Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas.

Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

It nova, nec tristis per cunctas fabula cœnas:

145

Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Nihil erit ulterius, quod nostris moribus addat

Posteritas: eadem cupient facientque minores.

OMN E in præcipiti vitium stetit. Utere velis,

Totus pande sinus. Dicas hîc forsitan, unde

150

Ingenium par materiæ? unde illa priorum

Scribendi quodcumque animo flagrante liberet

Similitudo, cujus non audeo dicere nomen?

Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?

Pone Tigillinum, tædâ lucebis in illâ,

155

Quæ stantes ardent, qui fixo guttore fumant,

Et latum mediâ sulcum deducit arenâ.

Quæ dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur

Pennis plumis, atque illinc despiciet nos?

Cum veniet contrâ, digito compesce labellum:

160

A 3

Acco

6 JUVENALIS SATYRA I.

Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis est percussus Achilles,
Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus.
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacitâ sudant præcordia culpâ.
Indè iræ, et lacrymæ. Tecum prius ergo voluta
Hæc animo, ante tubas: galeatum serò duelli
Pœnitet. Experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atq; Latinâ.

SATYRA II.

Utra Sauromatas fugere hinc libet, et glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt,
Indocti primùm: quanquam plena omnia gypso
Chryippi invenies. Nam perfectissimus horum est,
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
FRONTIS nulla fides. Quis enim non vicus abundat
Tristibus obscœnis? Castigas turpia, cùm sis.
Inter Socraticos notissima fossa cinædos.
Hispidam membra quidem, et duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum: sed podice lævi
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
Atque supercilio brevior coma. Veriùs ergo,
Et magis ingenuè Peribomius: Hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse

Dat veniam. Sed peiores, qui talia verbis
 Heroulis invadunt, et de virtute locuti
 Clunem agitant. ego te ceventem, Sexte, verebor?
 Infamis Varillus ait. Quo deterior te?
 Loricædem rectus derideat, Æthiopem albus.
 Quis rulerit Gracchos de seditione querentes?
 Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo,
 Si sit displiceat Verri, homicida Miloni?
 Cloelius accuset mœchos, Catilina Cethegum?
 In tribulam Syllæ si dicant discipuli tres?
 Quis erat nuper tragico pollutus adulter
 Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras
 Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Cui tot abortivis fœcundam Julia vulvam
 Solgeret, et patruo similes effunderet offas?
 Nōne igitur jure, ac meritò vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauros, et castigata remordent?
 Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
 Clamantem toties; ubi nunc lex Julia? Dormis?
 Atque ita subridens: felicia tempora, quæ te
 Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem.
 TERTIUS è cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde
 Barba emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 Quæ tibi? Ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
 Quod si vexantur leges, ac jura: citari
 Ante omnes debet Scantinia. Respice primùm
 Et scrutare viros; faciunt hi plura; sed illos
 Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
 Magna inter molles concordia. Non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Tullia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.
 Næpo subit juvenes, et morbo pallet utroque.
 Numquid nos agimus causas, Civilia Jura
 Movimus, Aut ullo strepitu fora vestra movemus?
 Læstantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.
 Vos trahitis lanam, calathisque peracta refertis

20

25

30

35

40

45

50

Vel

8 JUVENALIS SATYRA II.

Vellera : vos tenui prægnantem stamine fustum
Penelope meliùs, leviùs torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.

Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister
Liberto ; dederit vivus cur multa puellæ.
Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace : Donant arcana cylindros.
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
DAT veniam corvis, vexat censura columbas,
Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
Stoicidæ. Quid enim falsi Laronia ? Sed quid
Non facient alii, cùm tu multicia sumas,
Cretice ? Et hanc vestem populo mirante perores
In Proculas, et Pollineas ? Est mœcha Fabulla :
Damnetur, si vis, etiam Carfinia. Talem
Non sumet damnata togam. Sed Julius ardet,
Æstuo. Nudus agas ; minùs est insania turpis.
En habitum, quo te leges ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modò victor, & illud
Montanum positis audiret vulgus aratris.
Quid ? Non proclames, in corpore Judicis ista
Si videas ? Quæro ; an deceant multicia testem ?
Acer, et indomitus, libertatisque magister
Cretice pelluces. DEDIT hanc contagio labem,
Et dabit in plures : sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, et porrigine porci ;
Uvaeque conspectâ livorem ducit ab uvâ.
Fœdius hoc aliquid quandoque audebis amictu :
NEMO repentè fuit turpissimus. Accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, et toto posuère monilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere Deam : sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara Deæ maribus patet. ite profanæ !
Clamatur : nullo gemit hîc tibicina cornu.

A II. IUVENALIS SATYRA II. 9

alla secreta coluerunt Orgia tæda,
 cereriam soliti Baptæ lassare Cotytto.
 Ille supercilium madida fuligine tactum
 bilis producit acu, pingitque tremantes
 tollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
 leticolumque comis auratum ingentibus implet,
 cerulea indutus scutulata, aut galbina rafa,
 et per Junonem domini jurante ministro.
 Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
 et stolis Aurunci spolium: quo se ille videbat
 armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
 et memoranda novis annalibus, atque recenti
 historia, speculum civilis sarcina belli.
 Minus summi Ducis est occidere Galbam,
 et curare cutem summi constantia civis;
 et in campo spolium affectare Palati,
 et pressum in facie digitis extendere panem:
 nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
 Sic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ.
 Sic turpis Cybeles, et fracta voce loquendi
 libertas, et crine senex fanaticus albo
 et antistes, rarum, ac memorabile magni
 exemplum, conducendusque magister.
 Sed tamen exspectant; Phrygio quos tempus erat jam
 et supervacuum cultris abrumpere carnem?
 Quingenta dedit Gracchus sestertia, dotem,
 et vicini; five hic recto cantaverat ære.
 et tabulæ: dictum feliciter: ingens
 sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
 Scerces, censore opus est, an haruspice nobis?
 et horreres, majoraque monstra putares,
 vel vitulum, vel si bos ederet agnum?
 et longa et longos habitus, et flammea sumit:
 et qui sacra ferens nutantia loro
 dedit clypeis ancilibus. O pater urbis,

Unde

10 JUVENALIS SATYRA II.

Unde nefas tantum Latiis pastoribus? Unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere, atq; opibus vir:
 Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
 Nec quereris patri? Vade ergò, et cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
 Quæ causa officii? Quid quæris? Nubit amicus,
 Nec multos adhibet. Liceat modò vivere; fient,
 Fient ista palàm, cupient et in acta referri.
 Intereà tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quòd nequeunt parere, et partu retinere maritos.
 Sed melius, quòd nil animis in corpora juris
 Natura indulget. Steriles moriuntur, et illis
 Turgida non prodest conditâ pyxide Lyde;
 Nec prodest agili palmas præbere Luperco.

Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
 Lustravitque fugâ mediam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis,
 Et Catulis, Paulique minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus: his licèt ipsum
 Admoveas, cujus tunc munere reria misit.
 Esse aliquos Manes, et subterranea regna,
 Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras,
 Atque unâ transire vadum tot millia cymbâ,
 Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
 Scipiadæ? Quid Fabricius, manesque Camilli?
 Quid Cremeræ legio, et Cannis consumpra juventus
 Tot bellorum animæ? Quoties hinc talis ad illos
 Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
 Sulphura cum tædis, et si foret humida laurus.
 Illuc, heu! miseri traducimur. arma quidem ultra
 Littora Jubernæ promovimus, et modò captas
 Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos.
 Sed quæ nunc populi fiant victoris in urbe,

IUVENALIS SATYRA II. II

on faciunt illi, quos vicimus: et tamen unus
 mentus Zalates cunctis narratur ephebis
 ollior ardenti sese indulisse Tribuno. 165
 aspice quid faciant commercia: venerat obses.
 ic sunt homines. Nam si mora longior urbem
 idulle pueris, non unquam deerit amator:
 littenur braccæ, cultelli, fræna, flagellum:
 ic prætextatos referunt Artaxata mores. 170

SATYRA III.

Quamvis digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen, vacuis quòd sedem figere Cumis
 ellinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
 annus Bajarum est, et gratum littus amœni
 recessus. Ego vel Prochytam præpono Suburræ.
 Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non 5
 deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tedorum assiduos, ac mille pericula sævæ
 Urbis, et Augusto recitantes mense Poëtas?
 sed cum tota domus rhedâ componitur unâ, 10
 habitit ad veteres arcus, madidamq; Capenam:
 hic tibi nocturnæ Numa constituebat amicæ:
 sacri fontis nemus, et delubra locantur
 adis, quorum cophinus, fœnumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
 Arctur, et ejectis mendicat sylva Camœnis. 15
 in vallem Ægeriæ descendimus, et speluncas
 similes veris. Quanto præstantius esset
 tamen aquæ, viridi si margine clauderet undas
 terra, nec ingenuum violarent marmora tophum? 20
 nunc Umbricius, quando artibus, inquit honestis
 Nullus

12 JUVENALIS SATYRA III.

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, herè quàm fuit, ac eadem cras
 Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
 Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas:
 Dum nova canities, dum prima, et recta senectus,
 Dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
 Cedamus patriâ: vivant Arturius isthic,
 Et Catulus: maneant qui nigra in candida vertunt,
 Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviam, portandum ad busta cadaver,
 Et præbere caput dominâ venale sub hastâ.
 Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
 Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
 Munera nunc edunt, et verso pollice vulgi
 Quemlibet occidunt populariter: indè reversi
 Conducunt foricas. Et cur non omnia? Cùm sint
 Quales ex humili magna ad fastigia rerum
 Extollit, quoties voluit Fortunaolari.
 Quid Romæ faciam? Mentiri nescio: librum,
 Si malus est, nequeo laudare, et poscere: motus
 Astrorum ignoro: funus promittere patris
 Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
 Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
 Quæ mandat, norunt alii; me nemo ministro
 Fur erit: atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui fervens
 Æstuat occultis animus, semperque tacendis?
 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
 Accusare potest. Tanti tibi non sit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum
 Ut somno careas, ponendaque præmia sumas
 Tristis, et à magno semper timearis amico.

A III. IUVENALIS SATYRA III. 13

Quae nunc divitibus gens acceptissima nostris,
 Et quos precipuè fugiam, properabo fateri;
 Nec pudor obstabit: non possum ferre, Quirites, 60
 Graecam urbem, quamvis quota portio facis Achææ?
 Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
 Obligas, nec non gentilia tympana secum
 Vexis, & ad Circum iussas prostare puellas. 65
 Ite, quibus grata est pictâ lupa barbara mitrâ.
 Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
 Et aromatico fert niceteria collo.
 Hic â Sicyone, ast hic Amydone relictâ,
 Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70
 Esquilias, dictumque petunt à vimine collem,
 Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perditâ, sermo
 Promptus, & Isæo torrentior. ede, quid illum 75
 Esse putes? quemvis hominem, secum attulit ad nos:
 Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
 Augur, schœnobates, medicus, magus: omnia novit.
 Græculus esuriens in cœlum, iusseris, ibit.
 Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
 Qui rumpit pennas, mediis sed natus Athenis. 80
 Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
 Signabit, fultusque toro meliore recumbet,
 Adversus Romam, quo pruna, & coctona vento?
 Usque adeò nihil est, quod nostra infantia cœlum
 Hæsit Aventini baccâ nutrita Sabinâ? 85
 Quis, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici,
 Et longum invalidi collum cervicibus æquat
 Bestulis, Antæum procul à tellure tenentis?
 Mixtur vocem angustam, quâ deterius nec 90
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 Eadem licet & nobis laudare: sed illis
 Creditur, an melior cùm Thaidâ sustinet, aut cùm
 B Uxorem

14 JUVENALIS SATYRA III

Uxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur,
 Non persona loqui: vacua, & plana omnia dicas
 Infra ventriculum, & tenui distantia rimâ.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio Comœda est. rides? majore cachinno
 Concutitur: flet, si lacrymas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.
 Non sumus ergo pares: melior qui semper, & omni
 Nocte, dieque potest alienum sumere vultum,
 A facie jactare manus, laudare paratus,
 Si benè ructavit, si rectum minxit amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum:
 Non matrona laris, non filia virgo, nec ipse
 Sponsus lævis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domûs, atque indè timeri.
 Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ.
 Stoicus occidit Baream, delator amicum,
 Discipulumque senex, ripâ nutritus in illâ,
 Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
 Non est Romano cuiquam locus hîc, ubi regnat
 Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus:
 Qui, gentis vitio, nunquam partitur amicum,
 Solus habet. nam, cùm facilem stillavit in aurem
 Exiguum de naturæ patriæque veneno,
 Limine summoveor: perierunt tempora longi
 Servitii: nusquam minor est jactura clientis.
 Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
 Pauperis hîc meritum: si curet nocte togatus
 Currere, cùm prætor lictorem impellat, et ire
 Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,

R A III JUVENALIS SATYRA III. 15

Nec prior Albinam, aut Modiam collega salutes? 130
 Divius hic servi claudit latus ingenuorum
 Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
 Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
 Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu
 Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres, 135
 Et dubitas altâ Chionem deducere sellâ.
 Da te tem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
 Nummis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
 Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam.
 Proinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 Quæstio: quot pascit servos? quot possidet agri
 Jagera? quàm multâ, magnâque paropside cœnat?
 Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ,
 Tentum habet et fidei: jures licet et Samothracum,
 Et nostrorum aras; contemnere fulmina pauper 145
 Creditur, atque Deos, Dîs ignoscentibus ipsis.
 Quid, quod materiam præbet causasque jocorum
 Omnibus hic idem, si fœda et scissâ lacerna,
 Si toga fordidula est, et ruptâ calceus alter
 Pelle patet; vel si confuso vulnere crassum, 150
 Atque recens linum ostendit non una cicatrix?
 Nil habet infelix paupertas durius in se,
 Quàm quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,
 Si pudor est, et de pulvino surgat equestri,
 Curas res legi non sufficit, et sedeant hîc 155
 Lenum pueri quocunque in fornice nati.
 Hic laudat nitidi præconis filius inter
 Pingirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.
 Sic bitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
 Qui gener hîc placuit censu minor, atque puellæ 160
 Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
 Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
 Debuerant olim tenues migrâsse Quirites.
 Nam facilè emergunt, quorum virtutibus obstat
 Rex angusta domi: sed Romæ durior illis 165

16 JUVENALIS SATYRA III.

Conatus: magno hospitium miserabile, magno
 Servorum ventres, et frugi cœnula magno.
 Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
 Translatus subitò ad Marfos, mensamque Sabellam:
 Contentusque illic Veneto, duroque cucullo.

Pars magna Italiæ est (si verum admittimus) in qua
 Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierum
 Festorum herbofo colitur si quando theatro
 Majestas, tandemque redit ad pulpita notum
 Exodium, cùm Personæ pallentis hiatum
 In gremio matris formidat rusticus infans:
 Æquales habitus illic, similesque videbis
 Orchestram, et populum: clari velamen honoris,
 Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
 Hic ultra vires habitûs nitor: hic aliquid plus,
 Quàm satis est: interdum alienâ sumitur arcâ.
 Commune id vitium est, hic vivimus ambitiosâ
 Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
 Cum pretio. quid das, ut Cossus aliquando salutes?
 Ut te respiciat clauso Vejento labello?
 Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
 Plena domus libis genialibus. accipe, et istud
 Fermentum tibi habe: præstare tributa clientes
 Cogimur, et cultis augere peculia servis.
 Quis timet, aut timuit gelidâ Præneste ruinam,
 Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut
 Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
 Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
 Magnâ parte sui. nam sic labentibus obstat
 Villicus, et veteris rimæ contextit hiatum,
 Securos pendente jubet dormire ruinâ.
 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 Nocte metus. jam poscit aquam, jam frivola transfert
 Ucalegon: tabulata tibi jam tertia fumant:
 Tu nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis,
 Ultimus ardebit, quem regula sola tuetur

A III. JUVENALIS SATYRA III. 17

A plaviâ ; molles ubi reddunt ova columbæ.
 Locus erat Codro Proculâ minor; urceoli sex,
 Ornamentum abaci ; necnon et parvulus infrâ
 Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron ; 205
 Jamque vetus Græcos servabat cista libellos,
 Et divina Opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus : quis enim negat ? et tamen illud
 Perdidit infelix totum nihil : ultimus autem
 Æromnæ cumulus, quod nudum, et frustra rogantem
 Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit. 210
 Si magna Asturici cecidit domus : horrida mater,
 Pallati procures, differt vadimonia prætor :
 Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet, 215
 Conferat impensas : hic nuda, et candida signa ;
 Hic aliquid præclarum Euphranoris, et Polycleti ;
 Hic Asianorum vètera ornamenta deorum.
 Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam :
 Hic modium argenti : meliora, ac plura reponit 220
 Perficus orborum lautissimus, et meritò jam
 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
 Si potes avelli Circensibus, optima Soræ,
 Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur ;
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum ! 225
 Hortulus hic, puteusque brevis, nec recte movendus,
 In tenues plantas facili defunditur haustu.
 Vive bidentis amans, et culti villicus horti,
 Unde epulum possis centum dare Pythagoræis.
 Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu, 230
 Unus sese dominum fecisse lacertæ :
 Purissimus hic æger moritur vigilando ; sed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
 Argenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
 Admittunt ? magnis opibus dormitur in urbe. 235
 Inde caput morbi : rhedarum transitus arcto
 Viarum inflexu, et stantis convicia mandræ

18 JUVENALIS SATYRA III.

Eripient somnum Druso, vituliſque marinis.
 Si vocat officium, turbâ cedente vehetur
 Dives, et ingenti curret super ora Liburno,
 Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus.
 Namque facit ſomnum clauſâ lectica fenestrâ.
 Antè tamen veniet: nobis properantibus obſtat
 Unda prior: magno populus premit agmine lumbos,
 Qui ſequitur; ferit hic cubitò, ferit aſſere duro
 Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam:
 Pingua crura luto, plantâ mox undique magnâ
 Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.

Nonne vides, quanto celebretur ſportula fumo?
 Centum convivæ; ſequitur ſua quemque culina.
 Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
 Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix, et curſu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicæ ſartæ; modò longa coruſcat
 Sarraco veniente abies, atque altera pinum
 Plauſtra vehunt, nutant altè, populoque minantur.
 Nam ſi procubuit, qui Saxa Liguſtica portat
 Axis, et everſum fudit ſuper agmina montem,
 Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver,
 More animæ. domus interea ſecura patellas
 Jam lavat, et buccâ foculum excitat, et ſonat unctis
 Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
 Hæc inter pueros variè properantur: at ille
 Jam ſedet in ripâ, tetrumque novitiuſ horret
 Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum
 Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Reſpice nunc alia, ac diverſa pericula noctis:
 Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
 Teſta ferit, quoties rimofa, et curta fenestris
 Vaſa cadunt; quanto percuſſum pondere ſignent,
 Et lædant filicem. poſſis ignavus haberi,
 Et ſubiti caſûs improvidus, ad cœnam ſi

III. IUVENALIS SATYRA III. 19

et rursus eas. adeò tot fata, quot illâ
 occupant vigiles, te prætereunte, fenestræ. 275
 et optes, votumque feras miserabile tecum,
 ut sit contentæ patulas defundere pelves.
 Ebrîus, ac petulans, qui nullum fortè cecidit,
 ut poenas, noctem patitur lugentis amicum
 elidat, cubat in faciem, mox deinde supinus : 280
 ergo non aliter poterit dormire? quibusdam
 omnium rixa facit : sed quamvis improbus annis,
 atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna
 iubeat, et comitum longissimus ordo : 285
 etiam præterea flammæ, atque ænea lampas :
 et, quem Luna solet deducere, vel breve lumen
 candelæ, cuius dispensio et tempero filum,
 contemnit. miseræ cognosce procœmia rixæ,
 ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 At contra, stare iubeat ; parere necesse est. 290
 Nam quid agas : cum te furiosus cogat, et idem
 torquet? Unde venis, Exclamat? cujus aceto,
 cujus conche tumes? quis tecum sectile porrum
 comedit, et elixi vervecis labra comedit?
 Mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem : 295
 ubi consistas, in quâ te quæro profenchâ?
 Dicere si tentes aliquid, tacituve recedas,
 Tandem est : feriunt pariter : vadimonia deinde
 transaciunt. libertas pauperis hæc est :
 Pallus rogat, et pugnâ concisus adorat, 300
 Et liceat paucis cum dentibus indè reverti.
 Nec tamen hoc tantum metuas : nam qui spoliât te,
 non deerit, clausis domibus, postquam omnis ubique
 Fixa tenatæ filuit compago tabernæ.
 Intus dum et ferro subitus grassator agit rem, 305
 et quoties tutæ custode tenentur
 Et Pomptina palus, et Gallinaria pinus.
 Sic indè huc omnes, tanquam ad vivaria currunt.
 Quis fornace graves, quâ non incude catenæ?

Intellectus Maxi-

20 JUVENALIS SATYRA III.

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne
 Vomer deficiat, ne marræ, et sarcula defint.
 Felices proavorum atavos, felicia dicas
 Sæcula, quæ quondam sub regibus atque tribunis
 Viderunt uno contentam carcere Romam.
 His alias poteram, et plures subnectere causas :
 Sed jumenta vocant, et Sol inclinat ; eundum est.
 Nam mihi commotâ jamdudum mulio virgâ
 Adnuit : ergo vale nostrî memor ; et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 Me quoque ad Elvinam Cererem, vestramque Dianam
 Convelle à Cumis : satyrarum ego (ni pudet illas)
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECC E iterum Crispinus, et est mihi sæpe vocandus
 Ad partes, monstrum nullâ virtute redemptum
 A vitiis, æger, solâque libidine fortis :
 Delicias viduæ tantùm aspernatur adulter.
 Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget
 Porticibus, quantâ nemorum veſtetur in umbrâ,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes ?
 Nemo malus felix ; minimè corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.
 Sed nunc de factis levioribus, et tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub judice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio, Seioque, decebat
 Crispinum. quid agas, cùm dira et fædior omni
 Crimine persona est ? nullum sex millibus emit,
 Æquantem sanè paribus sestertia libris,

rehibent, qui de magnis majora loquuntur.
 hoc tum laudo artificis, si munere tanto
 quam in tabulis ceram fenis abstulit orbi.
 ita ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,
 20
 que rehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale expectes: emit sibi. multa videmus,
 que miser et frugi non fecit Apicius: hoc tu
 accinctus patriâ quondam, Crispine, papyro.
 hoc petio squamæ? potuit fortasse minoris
 25
 decor, quàm piscis, emi. provincia tanti
 vendit agros: sed maiores Apulia vendit.
 Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
 imperatorem? cùm tot sestertia, partem
 regiam, et modicæ sumptam de margine cœnæ
 30
 aureus magni ructarit scurra palati;
 princeps equitum, magnâ qui voce solebat
 tenere municipes fracta de merce siluros!
 ecce Calliope, licet hîc considerare: non est
 mirandum; res vera agitur, narrate, puellæ
 35
 viles: profit mihi vos dixisse puellas.
 Cùm jam semianimum laceraret Flavius orbem
 Iulius, et calvo serviret Roma Neroni,
 incidit Adriaci spatium admirabile rhombi,
 40
 Antiodum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
 aperuitque sinus: neque enim minor hæserat illis,
 quod operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
 solus effundit torpentis ad ostia Ponti
 deficiâ tardos, et longo frigore pingues.
 45
 Quis hoc monstrum cymbæ linique magister
 summo. quis enim proponere talenti,
 emere auderet? cùm plena et littora multo
 forent: dispersi protinus algæ
 positores agerent cum remige nudo,
 50
 non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
 restumque diu vivaria Cæsaris: indè
 statim, veterem ad dominum debere reverti.
 55
 Si

22 JUVENALIS SATYRA IV.

Siquid Palphurio, si credimus Armillato,
 Quicquid conspicuum, pulchrumque est æquore totum
 Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo,
 Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
 Autumno: jam quartanam sperantibus ægris.
 Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Auster.
 Utque lacus suberant, ubi, quanquam diruta, servat
 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
 Obstitit intranti miratrix turba parumper;
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
 Exclusi expectant admissa opsonia patres.
 Igitur ad Attidem. tum Picens, Accipe, dixit,
 Privatis majora focis; genialis agatur
 Iste dies; propera stomachum laxare saginis,
 Et tua servatum consume in sæcula rhombum.
 Ipse capi voluit. quid apertius? et tamen illi
 Surgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
 Non possit, cum laudatur dîs æqua potestas.
 Sed deerat pisci patinæ mensura. vocantur
 Ergo in concilium procures, quos oderat ille;
 In quorum facie miseræ, magnæque sedebat
 Pallor amicitiae. primus, clamante Liburno,
 Currite, jam sedit; raptâ properabat abollâ
 Pegasus, attonitæ positus modò villicus urbi.
 Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
 Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam
 Temporibus diris tractanda putabat inermi
 Justitiâ: venit et Crispi jucunda senectus,
 Cujus erant mores, qualis facundia, mite
 Ingenium. maria, ac terras, populosque regenti
 Quis comes utilior; si clade, et peste sub illâ
 Sævitiâ damnare, et honestum afferre liceret
 Consilium? sed quid violentius aure tyranni:
 Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimbo
 Vere locuturi fatum pendebat amici?

A IV. JUVENALIS SATYRA IV. 23

neque nunquam direxit brachia contra
 torrentem: nec civis erat, qui libera posset
 90
 animi proferre, et vitam impendere, vero.
 multas hyemes, atque octogesima vidit
 olivæ. his armis, in hæc quoque tutus in aulâ.
 proximus ejusdem properabat Acilius ævi
 cum juvene indigno, quem mors tam læva maneret,
 domini gladiis tam festinata: sed olim
 95
 ratio par est cum nobilitate senectus:
 inde sit, ut malim fraterculus esse gigantis.
 posset ergo nihil misero, quod cominus urso
 gebat Numidas, Albanâ nudus arenâ
 100
 erator. quis enim jam non intelligat artes
 veritas? quis priscum illud miratur acumen,
 tuum? facile est barbato imponere regi.
 et melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 105
 abbas, offensæ veteris reus, atque tacendæ;
 et tamen improbior satyram scribente cinædo.
 denique quoque venter adest abdomine tardus:
 et matutino sudans Crispinus amomo,
 tum vix redolent duo funera. sævior illo
 110
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro.
 qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 osses, marmoreâ meditatus prælia villâ:
 et cum mortifero prudens Vejento Catullo,
 nunquam visæ flagrabat amore puellæ: [strum!
 115
 et de et conspicuum nostro quoque tempore mon-
 stris adulator; dirusque à ponte satelles,
 Opus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 et devexæ jactaret basia rhedæ.
 et magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
 120
 et levum conversus: at illi dextra jacebat
 et pugnas Cilicis laudabat, et ictus,
 et pigma, et pueros indè ad velaria raptos.
 et cedit Vejento: sed ut fanaticus æstro
 et assus, Bellona, tuo divinat; et ingens

Omen

24 JUVENALIS SATYRA IV.

Omen habes, inquit, magni clarique triumphi.
Regem aliquem capies, aut de remone Britanno
Excidet Arviragus. peregrina est bellua. cernis
Erectas in terga fudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, et annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait; testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ, subitûsque Prometheus.
Argillam, atque rotam citiùs properate: sed ex hoc
Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cùm pulmo falerno
Arderet. nulli major fuit usus edendi
Tempestate meâ. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morfu:
Et semel aspecti littus dicebat echini.

Surgitur, et misso proceres exire jubentur
Concilio: quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, et festinare coactos,
Tanquam de Cartis aliquid, torvisque Sicambris
Dicturus; tanquam et diversis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola pinna.
Atque utinam his potiùs nugis tota illa dedisset
Tempora sævitæ, claras quibus abstulit urbi,
Illustresque animas impune, et vindice nullo.
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

IV. JUVENALIS SATYRA V. 25

SATYRA V.

Sic propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Sic bona summa putes, alienâ vivere quadrâ ;
Sic illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæcis ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamvis jurato metuam tibi credere testi. 5
Venire nihil novi frugalius: hoc tamen ipsum
Deficisse puta, quod inani sufficit alvo.
Nata crepido vacat? nusquam pons et tegetis pars
Mundiciâ brevior? tantine injuria cœnæ?
Tamen jejuna fames; cum possis honestius illic 10
Extremere, et sordes farris mordere canini?
Præmo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Festus amicitiae magnæ, cibus: imputat hunc rex,
Et, quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post 16
Mouit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto:
Uta simus, ait. votorum summa: quid ultra
Speris? habet Trebius, propter quod rumpere somnum 20
Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne
Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
Scribis dubiis, aut illo tempore, quo se
Frida circumagunt pigri serraca Boötæ.
Quælis cœna tamen? Vinum, quod succida nolit 25
Pati: de convivâ Corybanta videbis.
Iurgia proludunt: sed mox et pocula torques
Mæius, et rubrâ deterges vulnera mappâ;
Sæpe vos quoties, libertorumque cohortem
Fama Saguntinâ fervet commissa lagenâ.

26 JUVENALIS SATYRA V.

Ipse capillato diffusum Consule potat,
 Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
 Setinis, cujus patriam titulumque senectus
 Delevit multâ veteris fuligine testæ:
 Quale coronati Thræsea Helvidiusque bibebant,
 Brutorum et Cæsî natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas, et inæquales beryllo
 Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
 Vel si quando datur, custos affixus ibidem,
 Qui numeret gemmas, unguesque observet acutos.
 Da veniam: præclara illic laudatur iaspis,
 Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
 A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
 Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiærbæ.
 Tu Beneventani sutoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
 Quassatum, et rupto poscentem sulfura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
 Non eadem vobis poni modò vina querebar:
 Vos aliam potatis aquam: tibi pocula cursor
 Gætulus dabit, aut nigri manus ossæ Mauri,
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ.
 Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
 Quàm fuit et Tulli census pugnacis, et Anci:
 Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. quod cum ita sit, tu Gætulum Ganymedem
 Respice, cum fities: nescit tot millibus emptus
 Pauperibus miscere puer: sed forma, sed ætas
 Digna supercilio. quando ad te pervenit ille?
 Quando vocatus adest calidæ gelidæque minister?
 Quippe indignatur veteri parere clienti,
 Quodque aliquid poscas, et quod se stante recumbas.

JUVENALIS SATYRA V. 27

A V. Ma quæque domus servis est plena superbis. 65
 Alius quanto porrexit murmure panem
 Fractum, solidæ jam mucida frusta farinæ,
 Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum.
 Sæner & niveus, mollique filigine factus 70
 Servatur domino. dextram cohibere memento.
 Sola sit artoptæ reverentia. finge tamen te
 Improbulum, superest illic, qui ponere cogat.
 Vis tu consuetis audax conviva canistris
 Impleri, panisque tui novisse colorem? 75
 Sciret hoc fuerat, propter quod, sæpe relictâ
 Coniuge, per montem adversum, gelidasque cucurri
 Squillas, fremeret sæva cum grandine vernus
 Iugiter, & multo stillaret pænula nimbo!
 Absce, quàm longo distendat pectore lancem, 80
 Quæ fertur domino squilla, et quibus undique septa
 Alaragis, quâ despiciat convivium caudâ,
 Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
 Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
 Conditur, exiguâ feralis cœna patellâ. 85
 Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
 Solidus offertur misero tibi caulis, olebit
 Ternam: illud enim vestris datur alveolis, quod
 Cœna Micipsarum prorâ subvexit acutâ:
 Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur: 90
 Quod tutos etiam facit à serpentibus Afros.
 Nilus erit domino, quem misit Corsica, vel quem
 Tyrrhominitanæ rupes, quando omne peractum est,
 Et iam defecit nostrum mare; dum gula sævit,
 Rebus assiduis penitus scrutante macello 95
 Proxima; nec patimur Tyrrhenum crescere piscem.
 Intruit ergo focum provincia: sumitur illinc,
 Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
 Veroni muræna datur, quæ maxima venit
 Gargite de Siculo: nam dum se continet Auster, 100
 Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,

28 JUVENALIS SATYRA V.

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
 Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, & ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloacâ,
 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
 Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem:
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Seneca; quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
 Largiri: namque & titulis, & fascibus olim
 Major habebatur donandi gloria: solum
 Poscimus, ut cœnes civiliter. hoc face, & esto,
 Esto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.
 Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
 Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri
 Fumat aper: Post hunc raduntur tubera, si ver
 Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
 Majores: tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
 Structorem interea, ne qua indignatio desit,
 Saltantem spectes, & chironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia; nec minimo sanè discrimine refert,
 Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
 Ducêris plantâ, velut ictus ab Hercule Cacus,
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. quando prop
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrum temerarius usque adeò, quis
 Perditus, ut dicat Regi, bibe? plurima sunt, quæ
 Non audent homines pertusâ dicere læna.
 Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dîs,
 Et melior fatis donaret homuncio: quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
 Da Trebio. pone ad Trebium. vis, frater, ab istis
 Ilibus? ô nummi, vobis hunc præstat honorem:
 Vos estis fratres. dominus tamen, et domini rex

V. JUVENALIS SATYRA V. 29

tu fieri, nullus tibi parvulus aula
 est Aeneas, nec filia dulcior illo:
 dum, et charum sterilis facit uxor amicum. 140
 nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
 premium patris fundat simul, ipse loquaci
 rebit nido: viridem thoraca jubebit
 feri, minimasque nuces, assenque rogatum,
 ensam, quoties parasitus venerit infans. 145
 as ancipites fungi ponentur amicis,
 domo domino: sed qualem Claudius edit
 illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 sibi, et reliquis Virronibus illa jubebit
 dari, quorum solo pascaris odore: 150
 a perpetuus Phæacum autumnus habebat,
 ere quæ possis surrepta sororibus Afris:
 bie frueris mali, quod in aggere rodit,
 gitur parma, et galea, metuensque flagelli
 ab hirsuta jaculum torquere Capella. 155
 an impensæ Virronem parcere credas:
 git, ut doleas. nam quæ comœdia, mimus
 melior, plorante gula? ergo omnia fiunt,
 cis, ut per lacrymas effundere bilem
 is, pressoque diu stridere molari. 160
 i liber homo, et regis conviva videris:
 m te nidore suæ putat ille culinæ:
 ale conjectat. quis enim tam nudus, ut illum
 rat, Etruscum puero si contigit aurum,
 odus tantum, et signum de paupere loro? 165
 bene cœnandi vos decipit. ecce dabit jam
 sum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
 os jam veniet minor attilis: inde parato,
 oque omnes, et stricto pane tacetis.
 pit, qui te sic utitur. omnia ferre 170
 es, et debes; pulsandum vertice raso
 ebis quandoque caput, nec dura timebis
 pati, his epulis, et tali dignus amico.

SATYRA VI.

CREDO pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu : cùm frigida parvas
Præberet spelunca domos; ignemque, Laremque,
Et pecus, et dominos communi clauderet umbrâ :
Sylvestrem montana torum cùm sterneret uxor
Frondebis, et culmo; vicinarumque ferarum
Pellibus : haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos extinctus passer ocellos :
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
Vivebant homines : qui rupto robore nati,
Compositive luto nullos habuere parentes.
Multa pudiciæ veteris vestigia forsan,
Aut aliqua extiterint, et sub Jove ; sed Jove nondum
Barbato, nondum Græcis jurare paratis
Per caput alterius, cùm furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis ; sed aperto viveret horto.
Paulatim deinde ad Superos Astræa recessit,
Hâc comite, atque duæ pariter fugere sorores.
Antiquum et vetus est alienum, Posthume, lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conventum tamen, et pactum, et sponsalia, nostrâ
Tempestate paras ; jamque à tonsore magistro
Pectus, et digito pignus forasse dedisti.

VI. JUVENALIS SATYRA VI. 31

e sanus eras ! uxorem, Posthume, ducis ?
 qua Tisiphone, quibus exagitare colubris ?
 e potes dominam salvis tot restibus ullam ?
 pateant altæ, caligantesque fenestræ ?
 tibi vicinum se præbeat Æmilius pons ?
 si de multis nullus placet exitus, illud
 ne putas melius, quod tecum pusio dormit ?
 o, qui noctu non litigat, exigit a te 35
 la jacens illic munuscula, nec queritur, quod
 teri parcas, nec, quantum jussit, anheles.
 placet Urfidio lex Julia : tollere dulcem
 tat hæredem, cariturus turture magno,
 lorumque jubis, et captatore macello. 40
 d fieri non posse putes, si jungitur ulla
 idio ? si mæchorum notissimus olim
 ta maritali jam porrigit ora capistro,
 em toties texit perituri cista Latini ?
 id, quod et antiquis uxor de moribus illi 45
 eritur ? ô medici mediam pertundite venam :
 dicas hominis ! Tarpeium limen adora
 nus, et auratam Junoni cæde juvencam,
 bi contigerit capitis matrona pudici.
 acæ adeo Cereris vittas contingere dignæ, 50
 arum non timeat pater oscula. nocte coronam
 tibus, et densos per limina tende corymbos.
 us Iberinæ vir sufficit ? ocyus illud
 torquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
 gna tamen fama est cujusdam rure paterno 55
 ventis : vivat Gabiis, ut vixit in agro :
 vat Fidenis, et agello cedo paterno.
 is tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
 eluncis ? adeo senuerunt Jupiter et Mars ?
 Porticibusne tibi monstratur fœmina voto 60
 gna tuo ? cuneis an habent spectacula totis
 od securus ames, quodque inde excerpere possis ?
 eironomon Ledam molli saltante Bathyllo

Tuccia

32 JUVENALIS SATYRA VI.

Tuccia vesicæ non imperat: Appula gannit,
 Sicut in amplexu: subitum, et miserabile, longum
 Attendit Thymele: Thymele tunc rustica discit.
 Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
 Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro
 Atque à plebeis longè Megalesia, tristes
 Personam, thyrsūque tenent, et subligar Acci.
 Urbicus exodio risum movet Attellanæ
 Gestibus Autonoes; hunc diligit Ælia pauper.
 Solvitur his magno comædi fibula. sunt quæ
 Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragædo
 Gaudet: an expectas, ut Quintilianus ametur?
 Accipis uxorem, de quâ citharædus Echion,
 Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiūque choraules.
 Longa per angustos figamus pulpita vicos:
 Ornentur postes, et grandi janua lauro,
 Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo
 Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
 Nupta Senatori comitata est Hippiâ ludium
 Ad Pharon, et Nilum, famosæque mœnia Lagi,
 Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domûs, et conjugis atque sororis,
 Nil patriæ indulsit, plorantesque improba natos,
 Utque magis stupeas, ludos, Paridemque reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus, plumâque paternâ,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis,
 Contempsit pelagus; famam contempserit olim,
 Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus, latèque sonantem
 Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
 Mutandum toties esset mare. iusta pericli
 Si ratio est, et honesta; timent, pavidoque gelantur
 Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
 Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux, durum est conscendere navim,
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur ær:

VI. IUVENALIS SATYRA VI. 33

mœchum sequitur, stomacho valet. illa maritum
 mit: hæc inter nautas et prandet, et errat 101
 pppim, et duros gaudet tractare rudentes.
 amen exarsit formâ? qua capta juventa
 ? quid vidit propter quod ludia dici
 nit? nam Sergiolus jam radere guttur 105
 rat, et secto requiem sperare lacerto.
 rea multa in facie deformia, sicut
 us galeâ, mediisque in naribus ingens
 s, et acre malum semper stillantis ocelli.
 adiator erat. facit hoc illos Hyacinthos: 110
 meris, patriæque, hoc prætulit illa sorori,
 viro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
 â rude cœpisset Vejento videri.
 rivata domus, quid fecerit Hippiâ, curas?
 rivales Divorum: Claudius audi 115
 ulerit: dormire virum cum senserat uxor,
 Palatino tegetem præferre cubili,
 re nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 ebat comite ancillâ non ampliùs unâ;
 rum flavo crinem abscondente galero, 120
 vit calidum veteri centone lupanar,
 lam vacuam, atque suam: tunc nuda papillis
 titauratis, titulum mentita Lyciscæ,
 ditque tuum, generose Britannice, ventrem.
 it blanda intrantes, atque æra poposcit; 125
 upina jacens multorum absorbuit ictus.
 lenone suas jam dimittente puellas,
 abit; et, quod potuit, tamen ultima cellam
 it, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
 ata viris, necdum satiata recessit:
 risque genis turpis, fumoque lucernæ, 130
 lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 manes, carmenque loquar, coctumque venenum,
 noque datum? faciunt graviora coactæ
 io sexûs, minimumque libidine peccant.
 Quâ sed quare Cesennia teste marito? Bis

34 JUVENALIS SATYRA VI.

Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam ;
Nec Veneris pharetris macer est ; aut lampade ferre
Indè faces ardent, veniunt à dote sagittæ.

Libertas emitur : coram licet innuat, atque
Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit avaro.

Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet ?

Si verum excutias, facies, non uxor amatur.

Tres rugæ subeant, et se cutis arida laxet,

Fiant obscuri dentes, oculique minores ;

Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi ;

Jam gravis es nobis ; et sæpe emungeris ; exi

Ocyùs, et propera ; sicco venit altera naso.

Interea calet, et regnat, poscitque maritum

Pastores, et ovem Canusinam, ulmosque Falernas.

Quantulum in hoc ? pueros omnes, ergastula tota,

Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.

Mense quidem brumæ, cum jam mercator Iason

Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,

Grandia tolluntur crySTALLINA, maxima rursus

Myrrhina, deinde adamas notissimus, et Beronices

In digito factus pretiosior. hunc dedit olim

Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,

Observant ubi festa mero pede sabbata reges,

Et vetus indulget senibus clementia porcis.

Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur ?

Sit formosa, decens, dives, fœcunda, vetustos

Porticibus disponat avos, intactior omni

Crinibus effusis bellum dirimente Sabinâ :

Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.

Quis feret uxorem, cui constant omnia ? malo,

Malo Venusinam, quàm te, Cornelia mater

Gracchorum ; si cum magnis virtutibus affers

Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.

Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem

In castris ; et cum totâ Carthagine migra.

Parce precor, Pæan, et tu Dea pone sagittas :

A VI. n; le ferre aro. i lernas. la tota, natur. son s, is onices ur? os o. lo, s ymphos. e Syphac tas:

JUVENALIS SATYRA VI. 35

meri faciunt; ipsam configite matrem!
tion clamat: sed Pæan contrahit arcum.
it ergo gregem natorum ipsumque parentem,
ibi nobilior Latonæ gente videtur, 175
e eadem scrofâ Niobe sæcundior albâ.
anti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper
tet? hujus enim rari, summique voluptas
boni, quoties animo corrupta superbo
loës quam mellis habet. quis deditus autem 180
e adeò est, ut non illam, quam laudibus effert,
eat, inque diem septenis oderit horis?
edam parva quidem: sed non toleranda maritis.
quid rancidius, quam quod se non putat ulla
osam, nisi quæ de Tuscâ Græcula facta est, 185
almonensi mera Cecropis? omnia Græcè,
sit turpe magis nostris nescire Latinè.
ermone pavent, hóc iram, gaudia, curas,
uncta effundunt animi secreta. quid ultrá?
umbunt Græcè. dones tamen ista puellis: 190
e etiam, quam sextus et octogesimus annus
t, adhuc Græcè? Non est hic sermo pudicus
tulâ, quoties lascivum intervenit illud,
ai ψυχῇ. modò sub lodice relictis
is in turbâ. quod enim non excitat inguen 195
olanda, et nequam? digitos habet: ut tamen omnes
dant pennæ; dicas hæc molliùs Æmo
nquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
ibi legitimis pactam junctamque tabellis
es amaturus: ducendi nulla videtur 200
a: nec est, quare cœnam, et mustacea perdas,
ente officio, crudis donanda; nec illud
d prima pro nocte datur; cum lance beata
cus, et scripto radiat Germanicus auro.
oi simplicitas uxoria, deditus uni 205
nimus: submitte caput cervice parata
e jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti.
Ardeat

36 JUVENALIS SATYRA VI.

Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
 Et spoliis. igitur longè minus utilis illi
 Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus.
 Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
 Hæc obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
 Hæc dabit affectus: ille excludatur amicus
 Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.
 Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis
 Libertas, et juris idem contingat arenæ;
 Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
 Pone crucem servo: meruit quo crimine servus
 Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
 Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
 O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto:
 Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,
 Permutatque domos, et flammea conterit: indè
 Avolat, et spreti repetit vestigia lecti.
 Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numerus; sic fiunt octo mariti,
 Quinque per autumnos: titulo res digna sepulchri.
 Desperanda tibi salva concordia socru:
 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
 Illa docet missis à corruptore tabellis,
 Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
 Custodes, aut ære domat: tunc corpore sano
 Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat.
 Abditus interea latet, et secretus adulter,
 Impatiensque moræ filet, et præputia ducit.
 Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
 Aut alios mores, quàm quos habet? utile porro
 Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

Nulla ferè causa est, in qua non scemina litem
 Moverit. accusat Manilia, si rea non est.
 Componunt ipsæ per se, formantque libellos,

Principi

A VI. JUVENALIS SATYRA VI. 37

incipium, atque locos Celso dictare paratæ.
 Edromidas Tyrias, et fœmineum ceroma
 nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
 non cavat assiduis sudibus, scutoque laceffit,
 ne omnes implet numeros, dignissima prorsus
 cali matrona tubâ: nisi si quid in illo
 ore plus agitat, veræque paratur arenæ.
 non præstare potest mulier galeata pudorem,
 fugit à sexu, vires amat? hæc tamen ipsa
 mollet fieri: nam quantula nostra voluptas?
 ne decus rerum, si conjugis auctio fiat,
 leus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri
 dium tegmen: vel si diversa movebit
 ia, tu felix ocreas vendente puellâ.
 unt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
 cias et panniculus bombycinus urit.
 ce, quo fremitu monstratos perferat ictus;
 quanto galeæ curvetur pondere; quanta
 tibus sedeat; quàm denso fascia libro;
 de, scaphium positis cùm sumitur armis.
 ne vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli,
 gitis aut Fabii, quæ ludia sumpserit unquam
 habitus? quando ad palum gemat uxor Asylli?
 mper habet lites, alternaque jurgia lectus,
 no nupta jacet: minimum dormitur in illo.
 cgravis illa viro, tunc orbâ tigride peior,
 a simulat gemitus occulti conscia facti,
 odit pueros, aut fictâ pellice plorat
 ribus semper lacrymis, semperque paratis
 atione suâ, atque expectantibus illam,
 jubeat manare modo: tu credis amorem,
 ibi tunc, curruca, places, fletumque labellis
 rbes; quæ scripta, et quas lecture tabellas,
 bi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ?
 acet in servi complexibus, aut equitis: dic,
 aliquem, sodes, dic, Quintiliane, colorem,
 D

245

250

255

260

265

270

275

Hæc-

Princip

38 JUVENALIS SATYRA VI.

Hæremus: dic, ipsa. olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu, quod velles: necnon ego possem
 Indulgere mihi: clames licet, et mare cælo
 Confundas, homo sum. nihil est audacius illis
 Deprensis: iram, atque animos à crimine sumunt.
 Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat
 Tecta labor, somnique breves, et vellere Tusco
 Vexatæ, duræque manus, ac proximus urbi
 Annibal, et stantes Collinâ in turre mariti.
 Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos
 Et Sybaris colles; hinc et Rhodos, et Miletos,
 Atque coronatum, et petulans, madidumque Tarentum
 Prima peregrinos obscæna pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt sæcula luxu
 Divitiæ molles. quid enim Venus ebria curat?
 Inguinis, et capitis quæ sint discrimina, nescit;
 Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
 Cùm perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cùm bibitur conchâ, cùm jam vertigine tectum
 Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis.
 I nunc, et dubita quâ sorbeat aëra sannâ
 Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ;
 Maura pudicitiae veterem cùm præterit aram.
 Noctibus hîc ponunt lecticas, micturiunt hîc;
 Effigiemque Deæ longis siphonibus implent;
 Inque vices equitant, ac Lunâ teste moventur.
 Indè domos abeunt. tu calcas, luce reversâ,
 Conjugis urinam, magnos visurus amicos.
 Nota Bonæ secreta Deæ, cùm tibia lumbos
 Incitat; et corpu pariter, vinoque feruntur
 Attonitæ, crinemque rotant, ululantque Priapi

A VI. JUVENALIS SATYRA VI. 39

mades. ô quantus tunc illis mentibus ardor
 cubitus ! quæ vox saltante libidine ! quantus
 meri veteris per crura madentia torrens !
 onum ancillas positâ Laufella coronâ
 vocat, et tollit pendentis præmia coxæ : 320
 Medullinæ frictum crissantis adorat.
 nam inter dominas virtus natalibus æquat.
 bi per ludum simulabitur, omnia fient
 verum, quibus incendi jam frigidus ævo
 medontiades, et Nestoris hernia possit. 325
 prurigo moræ impatiens : tunc fœmina simplex,
 ariter toto repetitur clamor ab antro.
 fas est, admitte viros. jam dormit adulter ?
 ubet sumpto juvenem properare cucullo.
 nil est, servis incurritur : abstuleris spem 330
 orum, veniet conductus aquarius : hic si
 eritur, et desunt homines ; mora nulla per ipsam,
 minùs imposito clunem submittat asello.
 ne utinam ritus veteres, et publica saltem
 intacta malis agerentur sacra : sed omnes 335
 verunt Mauri, atque Indi, quæ psalteria penem
 orem, quàm sint duo Cæsaris Anticatones,
 testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 alerit ; ubi velari pictura jubetur,
 eunque alterius sexûs imitata figuram est.
 quis tunc hominum contemptor numinis ? aut quis
 apuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
 Vaticano fragiles de monte patellas
 us erat ? sed nunc ad quas non Clodius aras ?
 udio quid veteres olim moneatis amici. 345
 e seram, cohibe. sed quis custodiet ipsos
 todes ? cauta est, et ab illis incipit uxor.
 que eadem summis pariter, minimisque libido ;
 e melior pedibus filicem quæ conterit atrum,
 am quæ longorum vehitur cervice Syrorum. 350
 spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,

40 JUVENALIS SATYRA VI.

Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen, argenti superest quodcunque paterni,
Lævibus athleticis, ac vasa novissima donat.
Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem
Paupertatis habet; nec se meretur ad illum,
Quem dedit hæc posuitque modum. tamen utile quid
Prospiciunt aliquando viri; frigusque, famemque,
Formicâ tandem quidam expavere magistrâ.
Prodiga non sentit pereuntem scœmina censum:
At, velut exhaustâ redivivus pullulet arcâ
Nummus, et è pleno semper tollatur acervo,
Non unquam reputat, quanti sibi gaudia consent.

Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, et desperatio barbæ,
Et quòd abortivo non est opus. illa voluptas
Summa tamen, quòd jam calida et matura juventâ
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo expectatos ac jussos crescere primùm
Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
Tonforis damno tantùm rapit Heliodorus.
Conspicuis longè, cunctisque notabilis intrat
Balnea, nec dubiè custodem vitis et horti
Provocat, à dominâ factus spado. dormiat ille
Cum dominâ: sed tu jam durum, Posthume, jamque
Tondendum euncho Bromium committere noli.

Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis prætoribus; organa semper
In manibus; densi radiant testudine totâ
Sardoniches: crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc
Solatur, gratoque indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre et vino Janum, Vestamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, et fidibus promittere. quid faceret plus

Ægrotat

VI. JUVENALIS SATYRA VI. 41

Erogante viro? medicis quid tristibus erga
 Nilum? stetit ante aram, nec turpe putavit
 Citharâ velare caput; dictataque verba
 390
 tulit, ut mos est, et apertâ palluit agnâ.
 mihi nunc, quæso, dic antiquissime Divum,
 pondes his, Jane pater? magna ocia cœli,
 est (ut video) non est, quod agatur apud vos.
 de comœdis te consulit: illa tragœdum
 395
 commendare volet; varicosus fiet haruspex.
 cantet potiùs, quàm totam pervolet urbem
 lax, et cœtus possit quàm ferre virorum;
 que paludatis ducibus, præsente marito,
 loqui, rectâ facie, strictisque mamillis.
 400
 eadem novit, quid toto fiat in orbe:
 d Seres, quid Thraces agant: secreta novercæ,
 ueri: quis amet; quis diripiatur adulter.
 et, quis viduam prægnantem fecerit, et quo
 se: quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
 antem regi Armenio, Parthoque cometem
 406
 ma videt: famam, rumoresque illa recentes
 ipit ad portas: quosdam facit: îsse Niphatem
 opulos, magnoque illic cuncta arva teneri
 avio: nutare urbes, subsidere terras,
 410
 ocumque in trivio, cuicumque est obvia, narrat.
 nec tamen id vitium magis intolerabile, quàm quòd
 nos humiles rapere, et concidere loris
 orata solet: nam si latratibus alti
 mpuntur somni; fustes huc ocyùs, inquit,
 415
 erte, atque illis dominum jubet antè feriri,
 nde canem: gravis occursum, terribiliter vultu,
 nea nocte subit: conchas, et castra moveri
 ste jubet; magno gaudet sudare tumultu,
 420
 m lassata gravi ceciderunt brachia massâ,
 lidus et cristæ digitos impressit aliptes,
 summum dominæ semur exclamare coëgit.
 vivæ miseri interea somnoque, fameque

42 JUVENALIS SATYRA VI

Urgentur. tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plenâ quod tenditur urnâ
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, et terram loto ferit intestino.

Marmoribus rivi properant, aut lata falernum
Pelvis olet. nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, et vomit. ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.

Illa tamen gravior, quæ cùm discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ:

Committit vates, et comparat: indè Maronem,
Atque aliâ parte in trutinâ suspendit Homerum.
Cedunt Grammatici, vincuntur Rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis:

Tot pariter pelves, et tintinnabula dicas
Pulsari. jam nemo tubas atque æra fatiget:
Una laboranti poterit succurrere Lunæ.

Imponit finem sapiens et rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cedere Sylvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes:
Sed quædam ex libris et non intelligat. odi
Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
Servatâ semper lege, et ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris Opicæ castigat amicæ
Verba. solœcismum liceat fecisse marito.

Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circumdedit, et cùm
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est quàm fœmina dives.

VI JUVENALIS SATYRA VI. 43

Interea sœda aspectu, ridendaque multo
 460
 ne tumet facies, aut pingua Poppæana
 at, et hinc miseri viscantur labra mariti.
 Mœchum veniet lotâ cute: quando videri
 formosa domi? mœchis foliata parantur.
 465
 emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.
 Tandem aperit vultum, et rectoria prima reponit;
 incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
 propter quod secum comites educit asellas,
 Nil Hyperboreum si dimittatur ad axem.
 470
 quæ mutatis inducitur, atque fovetur
 medicaminibus, coctæque filiginis offas
 accipit et madidæ; facies dicetur, an ulcus?
 Est operæ pretium penitus cognoscere, toto
 quid faciant agitentque die. si nocte maritus
 475
 versus jacuit, periit libraria, ponunt
 metæ tunicas, tardè venisse Liburnus
 citur, et pœnas alieni pendere somni
 citur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
 scuticâ; sunt quæ tortoribus annua præstent.
 verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
 latum pictæ vestis considerat aurum;
 481
 cædens longi relegit transacta diurni.
 cædit, donec lassis cædentibus, exi
 onet horrendum, jam cognitione peractâ.
 485
 refectura domûs Siculâ non mitior aulâ.
 m si constituit, solitoque decentiùs optat
 mari; et properat, jamque expectatur in hortis,
 apud Iſiacæ potiùs sacraria lenæ;
 mponit crinem laceratis ipsa capillis,
 da humeros Pſecas infelix, nudisque mamillis.
 490
 ior hic quare cincinnus? taurea punit
 tinuò flexi crimen facinusque capilli.
 id Pſecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
 tibi displicuit nasus tuus? altera lævum
 495
 tendit, pectusque comas, et volvit in orbem.

44 JUVENALIS SATYRA VI.

Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emeritâ quæ cessat acu : sententia prima
 Hujus erit ; post hanc ætate, atque arte minores
 Censebunt ; tanquam famæ discrimen agatur
 Aut animæ : tanta est quærendi cura decoris.
 Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Ædificat caput : Andromachen à fronte videbis ;
 Post minor est : aliam credas. cedò, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur
 Virgine Pygmæâ, nullis adjuta cothurnis ;
 Et levis erectâ consurgit ad oscula plantâ.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum : vivit tanquam vicina mariti.
 Hòc solo propior, quòd amicos conjugis odit,
 Et servos ; gravis est rationibus. ecce furentis
 Bellonæ, matrisque Deûm chorus intrat : et ingens
 Semivir, obscæno facies reverenda minori,
 Mollia qui ruptâ secuit genitalia testâ ;
 Jam pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
 Plebeia, et Phrygiâ vestitur bucca tiarâ.
 Grande sonat, metuique jubet Septembris, et Austri
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi ;
 Ut quicquid subiti et magni discriminis instat,
 In tunicas eat, et totum semel expiet annum.
 Hybernium fractâ glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet. indè Superbi
 Totum Regis agrum nuda, ac tremebunda cruentis
 Erepet genibus. si candida jusserit Io,
 Ibit ad Ægypti finem, calidâque petitas
 A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
 Ifidis, antiquo quæ proxima surgit ovili.
 Credit enim ipsius dominæ se voce moneri.
 En animam, et mentem, cum quâ Dî nocte loquantur
 Ergo hîc præcipuum summumque meretur honorem

A VI. IUVENALIS SATYRA VI. 45

grege linigero circumdatus, et grege calvo
 gentis populi currit derisor Anubis.
 petit veniam, quoties non abstinet uxor
 bitu sacris observandisque diebus : 535
 aque debetur violato pœna cadurco :
 ovissè caput visa est argentea serpens.
 lacrymæ meditataque murmura præstant,
 eniam culpæ non abnuat, ansere magno
 et et tenui popano corruptus Osiris. 540
 am dedit ille locum, cophino fœnoque relicto,
 nam Judæa tremens mendicat in aurem,
 pres legum Solymarum, et magna sacerdos
 oris, ac summi fida internuncia cœli.
 et et illa manum, sed parciùs ære minuto. 545
 iacumque voles, Judæi somnia vendunt.
 det amatorem tenerum, vel divitis orbi
 amentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 tato, Armenius, vel Commagenus haruspex.
 ora pullorum rimatur, et exta catelli, 550
 dum et pueri. faciet quod deferat ipse.
 dæis sed major erit fiducia : quidquid
 erit Astrologus, credent à fonte relatum
 monis ; quoniam Delphis oracula cessant,
 enus humanum damnat caligo futuri. 555
 cipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
 as amicitia, conducendâque tabellâ
 nus civis obît, et formidatus Othoni.
 e fides arti, sonuit si dextera ferro,
 aque si longo castrorum in carcere mansit. 560
 no Mathematicus genium indemnatus habebit :
 qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti
 tigit, et parvâ tandem caruisse Seripho.
 sulit ictericæ lento de funere matris,
 e tamen de te, Tanaquil tua ; quando sororem
 rat, et patruos : an sit victurus adulter 566
 ipsam. quid enim majus dare Numina possunt ?
 Hæc

46 JUVENALIS SATYRA VI

Hæc tamen ignorat, quid sidus triste minetur
 Saturni; quo læta Venus se proferat astro;
 Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
 Illius occurſus etiam vitare memento,
 In cujus manibus ceu pinguia succina tritas
 Cernis ephemeridas; quæ nullum consulit, et jam
 Consulitur; quæ castra viro patriamque petente,
 Non ibit pariter, numeris revocata Thraſylli.
 Ad primum lapidem vectari cùm placet, hora
 Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspectâ genesi collyria poscit.
 Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
 Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
 Si mediocris erit, spatium lustrabit utrumque
 Metarum, et sortes ducet; frontemque manumque
 Præbebit vati crebrum poppysma roganti.
 Divitibus responsa dabit Phryx augur, et indè
 Conductus dabit astrorum mundique peritus:
 Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
 Plebeium in circo positum est, et in aggere fatum.
 Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
 Consulit ante Phalas, Delphinorumque columnas;
 An saga vendenti nubat, caupone relicto.

Hæ tamen et partûs subeunt discrimen, et omnes
 Nutricis tolerant, fortunâ urgente, labores.
 Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
 Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,
 Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
 Conducit. gaude infelix, atque ipse bibendum
 Porrige quidquid erit: nam si distendere vellet,
 Et vexare uterum pueris salientibus, esses
 Æthiopis fortasse pater: mox decolor hæres
 Impleret tabulas, nunquam tibi manè videndus.
 Transeo suppositos, et gaudia, vota que sæpe
 Ad spurcos decepta lacus, atque indè petitos
 Pontifices, Salios, Scaurorum nomina falso

A VI. JUVENALIS SATYRA VI. 47

ore luros. stat fortuna improba noctu,
ens nudis infantibus. hos fovet omnes,
vitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
tumque sibi minum parat: hos amat, his se
rit, atque suos ridens producit alumnos.
magicos affert cantus, hic Thessala vendit
ra, quibus valeat mentem vexare mariti,
eâ pulsare nates. quod desipis, indè est,
animi caligo, et magna oblivio rerum,
modò gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
ere incipias, ut avunculus ille Neronis,
otam tremuli frontem Cæsonia pulli
lit. quæ non faciet, quod principis uxor?
bant cuncta, et fractâ compage ruebant,
aliter, quàm si fecisset Juno maritum
um. minùs ergo nocens erit Agrippinæ
us: siquidem unius præcordia pressit
enis, tremulumque caput descendere jussit
elum, et longâ manantia labra salivâ.
poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet.
lacerat mistos equitum cum sanguine Patres.
i partus equæ, quanti una venefica constat.
erunt natos de pellice: nemo repugnet,
o veter. jamjam privignum occidere fas est.
ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
odite animas, et nulli credite mensæ.
la materno fervent adipata veneno.
deat antè aliquis, quicquid porrexerit illa,
peperit: timidus prægustet pocula pappas.
inus hæc, altum Satyrâ sumente cothurnum
et? et finem egressi, legemque priorum,
de Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
tibus ignotum Rutulis, cœloque Latino?
utinam vani: sed clamat Pontia, feci,
iteor, puerisque meis aconita paravi,
deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi.

605

610

615

620

625

630

635

Tunc

48 JUVENALIS SATYRA VI.

Tune duos unâ savissima vipera cœnâ ?
 Tune duos? septem, si septem fortè fuissent.
 Credamus tragicis quicquid de Colchide torvâ
 Dicitur, et Progne. nil contrâ conor : et illæ
 Grandia monstra suis audebant temporibus ; sed
 Non propter nummos. minor admiratio summis
 Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum ; et rabie jecur incendente feruntur
 Præcipites : ut saxa jugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
 Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus inge
 Sana facit. spectant subeuntem fata mariti
 Alcestim : et similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellæ.
 Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphylæ.
 Manè Clytæmnestram nullus non vicus habebit.
 Hoc tantum refert, quòd Tyndaris illa bipennem
 Insulsam, et fatuam dextrâ lævâque tenebat.
 At nunc res agitur tenui pulmone ruberæ :
 Sed tamen et ferro, si prægustaret Atrides
 Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

SATYRA VII.

ET spes, et ratio studiorum in Cæsare tantum :
 Solus enim tristes hâc tempestate Camœnas
 Respexit, cùm jam celebres notique Poëtæ
 Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
 Tentarent ; nec scœdum alii nec turpe putarent
 Præcones fieri ; cùm desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
 Nam si Pieriâ quadrans tibi nullus in umbrâ
 Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ ;

VI. JUVENALIS SATYRA VII. 49

vendas potiùs, commissa quod auctio vendit 10
 tibus, ænophorum, tripodes, armaria, cistas,
 theon Pacci, Thebas et Terea Fausti.
 satius quàm si dicas sub iudice: vidi,
 d non vidisti. faciant equites Afiani,
 inquam et Cappadoces faciant, equitesque Bithyni,
 tra quos nudo traducit Gallia talo. 16
 no tamen studiis indignum ferre laborem
 etur posthac, nectit quicumque canoris
 quium vocale modis, laurumque momordit.
 agite, ô juvenes: circumspicit, et stimulat vos,
 eriamque sibi Ducis indulgentia quærit. 21
 na aliunde putas rerum expectanda tuarum
 fidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
 letur: lignorum aliquid posce ocys, et quæ
 ponis, dona Veneris, Telefine, marito: 25
 clude, et positos tineâ pertunde libellos.
 ge miser calamos, vigilataque prælia dele,
 facis in parvâ sublimia carmina cellâ,
 ignus venias hederis, et imagine macrâ.
 nulla ulterior: didicit jam dives avarus 30
 tum admirari, tantum laudare disertos,
 ueri Junonis avem. sed defluit ætas,
 elagi patiens, et cassidis, atque ligonis.
 ia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
 fichoren odit facunda et nuda senectus. 35
 pe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 m colis, et Musarum et Apollinis æde relictâ:
 facit versus, atque uni cedit Homero
 ter mille annos. Et, si dulcedine famæ
 enus recites, Maculonus commodat ædes; 40
 longè ferrata domus servire jubetur,
 nâ sollicitas imitatur janua portas.
 are liberos extremâ in parte sedentes
 nis, et magnas comitum disponere voces.
 o dabit regum, quanti subsellia constant, 45
 E Et

50 JUVENALIS SATYRA VII

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
 Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
 Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
 Ducimus, et littus sterili versamus aratro.
 Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
 Consuetudo mali; tenet insanabile multos
 Scribendi cacoëthes, et ægro in corde senescit.
 Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale monetâ;
 Hunc, qualem nequeo monstrare, et sentio tantum,
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aonidum: neque enim cantare sub antro
 Pierio, thyrsumve potest contingere sana
 Paupertas, atque æris inops, quo nocte, dieque
 Corpus eget. satur est, cum dicit Horatius, Euhoe!
 Quis locus ingenio: nisi cum se carmine solo
 Vexant, et dominis Cirrhæ Nisæque feruntur
 Pectora nostra duas non admittentia curas?
 Magnæ mentis opus, nec de lodice parandâ
 Attonitæ, currus, et equos, faciesque Deorum
 Aspicere, et qualis Rutulum confundat Erinnyes.
 Nam si Virgilio puer et tolerabile desit
 Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri:
 Surda nihil gerneret grave buccina. poscimus, ut sit
 Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
 Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus?
 Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
 Quintillæ quod donet, habet: non defuit illi,
 Unde emeret multâ pascendum carne leonem
 Jam domitum. constat leviori bellua sumptu
 Nimirum; et capiunt plus intestina Poëtæ.
 Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis
 Marmoreis. at Serrano, tenuique Saleio
 Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?

Cur

A VII JUVENALIS SATYRA VII. 51

ritur ad vocem jucundam, et carmen amicæ
ebaidos, lætam fecit cū Statius urbem,
misitque diem; tantā dulcedine captos
cit ille animos, tantāque libidine vulgi
ditur: sed cū fregit subsellia versu,
rit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
et militiæ multis largitur honorem,
nestri vatum digitos circumligat auro.
od non dant procures, dabit histrio. tu Camerinos,
Bareas, tu nobilium magna atria curas?
fectos Pelopea facit, Philomela Tribunos.
ad tamen inideas vati, quem pulpita pascunt.
s tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
nc par ingenio pretium. nunc utile multis
lere, et vinum toto nescire Decembri.
vester porrò labor sæcundior, historiarum
ptores: petit hic plus temporis, atque olei plus.
mque oblita modi millesima pagina surgit
nibus, et crescit multā damnosa papyro.
ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
æ tamen indè seges? terræ quis fructus apertæ?
is dabit historico, quantum daret acta legenti?
genus ignavum, quod lecto gaudet et umbrā.
ic igitur, quid causidicis civilia præstent
cia, et magno comites in fasce libelli?
magna sonant; sed tunc, cū creditor audit,
ecipuè, vel si tetigit latus acrior illo,
i venit ad dubium grandi cum codice nomen:
nc immensa cavi spirant mendacia folles,
nspuiturque sinus. veram deprendere messem
ibet: hinc centum patrimonia causidicorum,
te aliā solum Russati pone Lacernæ.
nsedere Duces: surgis tu pallidus Ajax,
cturus dubiā pro libertate, Bubulco
dice. rumpe miser tensum jecur; ut tibi lasso

52 JUVENALIS SATYRA VII.

Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
 Quod vocis pretium? ficcus petasunculus, et vas
 Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi
 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.
 Si quater egisti, si contigit aureus unus,
 Indè cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum.
 Emilio dabitur, quantum petet: et meliùs nos
 Egimus: Hujus enim stat currus aheneus, alti
 Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur.
 Eminus, et statuâ meditatur pœlia luscâ.
 Sic Pedito conturbat, Matho deficit; exitus hic est
 Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
 Qui solet, et vexat lutulentâ balnea turbâ,
 Perque forum juvenes longo premit assere Medos,
 Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas.
 Spondet enim Tyrio staltaria purpura filo.
 Et tamen hoc ipsis est utile: purpura vendit
 Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu, et facie majoris vivere censûs.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
 Respicit hoc primum qui litigat, an tibi servi
 Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
 Ante pedes. ideo conductâ Paulus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quàm Cossus agebat,
 Quàm Basilus. rara in tenui facundia panno.
 Quando licet flentem Basilo producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
 Gallia, vel potiùs nutricula causidicorum
 Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
 Declamare doces, ô ferrea pectora Vecti,
 Cùm perimit sævos classis numerosa tyrannos.
 Nam quæcumque sedens modò legerat, hæc eadem stat
 Proferet, atque eadem cantabit versibus isdem.

VII. JUVENALIS SATYRA VII. 53

cidit miseros crambe repetita magistros.
 is color, et quod sit causæ genus, arque ubi summa
 uestio, quæ veniant diversâ parte sagittæ, 156
 re volunt omnes, mercedem solvere nemo.
 mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
 licet arguitur, quòd lævâ in parte mamillæ
 salit Arcadio juveni, cujus mihi sextâ 160
 âque die miserum dirus caput Annibal implet.
 icquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
 Cannis; an post nimbos et fulmina cantus
 cumagat madidas à tempestate cohortes.
 antum vis stipulare, et protinus accipe, quod do,
 oties illum pater audiat. ast alii sex 166
 plures uno conclamant ore sophistæ,
 veras agitant lites, raptore relicto:
 a venena silent, malus ingratusque maritus,
 quæ jam veteres sanant mortaria cæcos. 170
 o sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 filia, et vitæ diversum iter ingreditur,
 pugnam qui rhetoricâ descendit ab umbrâ,
 mula ne pereat, quâ vilis tessera vænit
 menti. quippe hæc merces lautissima. tenta 175
 rylogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
 torum pueros, artem scindens Theodori.
 nea sexcentis, et pluris porticus, in quâ
 tetur dominus, quoties pluit; anne serenum
 pectet, spargatque luto jumenta recenti? 180
 potiùs: namque hîc mundæ nitet ungula mulæ.
 te aliâ longis Numidarum fulta columnis
 gat, et argentem rapiat cœnatio solem.
 anticumque domus, veniet qui fercula doctè
 mponit, veniet qui pulmentaria cōdit. 185
 inter sumptus sestertia Quintiliano,
 multum, duo sufficient: res nulla minoris
 stabit patri, quàm filius. unde igitur tot
 intilianus habet saltus? exempla novorum
 E 3 Fa-

54 JUVENALIS SATYRA VII.

Fatorum transi: felix et pulcher et acer,
 Felix et sapiens et nobilis et generosus
 Appositam nigræ lunam subtexit alutæ:
 Felix, orator quoque maximus, et jaculator,
 Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quæ
 Sidera te excipiant, modò primos incipientem
 Edere vagitus, et adhuc à matre rubentem.
 Si fortuna volet, fies de Rhetore Consul:
 Si volet hæc eadem, fies de Consule Rhetor.
 Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quàm
 Sidus, et occulti miranda potentia fati?
 Servis regnâ dabunt, captivis fata triumphos.
 Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
 Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,
 Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
 Carrinatis: et hunc inopem vidistis, Athenæ,
 Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
 Dî majorum umbris tennem et sine pondere terram,
 Spirantesque crocos, et in urnâ perpetuum ver,
 Qui præceptorem sancti volnere parentis
 Esse loco. metuens virgæ jam grandis Achilles
 Cantabat patriis in montibus: et cui non tunc
 Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
 Sed Ruffum atque alios cædit sua quæque juvenus:
 Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.

Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert,
 Quantum Grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
 Quodcunque est, (minus est autem, quàm rhetoris æra
 Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
 Et qui dispensat frangit sibi. cede, Palæmon,
 Et patere indè aliquid decrescere, non aliter, quàm
 Institor hybernæ tegetis, niveique cadurci:
 Dummodo non pereat, mediæ quòd noctis ab horâ
 Sedisti, quâ nemo faber, quâ nemo sederet,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
 Dummodo non pereat totidem olsecisse lucernas,

VII. JUVENALIS SATYRA VII. 55

19 pot stabant pueri, cùm totus decolor esset
 20 ccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
 21 ra tamen merces, quæ cognitione Tribuni
 22 n egeat. sed vos sævas imponite leges,
 23 præceptori verborum regula constet, 230
 24 legat historias, auctores noverit omnes,
 25 quamquam unguis digitosque suos; ut fortè rogatus
 26 m petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
 27 tricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
 28 chemori; dicat quot Acestes vixerit annos, 235
 29 ut Sículus Phrygibus vini donaverit urnas.
 30 gite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 31 si quis cerâ vultum facit: exigit, ut sit
 32 pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
 33 faciant vicibus. non est leve tot puerorum 240
 34 servare manus, oculosque in fine trementes.
 35 c, inquit, cures; et cum se verterit annus,
 36 tpe, victori populus quod postulat, aurum.

SATYRA VIII.

1 Temmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
 2 Sanguine censerì, pictosque ostendere vultus
 3 orum, et stantes in curribus Æmilianos,
 4 Curios jam dimidios, humerosque minorem
 5 vinum, et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
 6 is fructus generis tabulâ jactare capaci
 7 vinum, posthac multâ deducere virgâ
 8 mosos equitum cum Dictatore Magistros,
 9 oram Lepidis malè vivitur? effigies quò
 10 bellatorum, si luditur alea pernox 10
 11 te Numantinos; si dormire incipis ortu
 12 ciferi, quo signa duces et castra movebant?
 13 et Allobrogicis, et magnâ gaudeat arâ
 14 us in Herculeo Fabius lare? si cupidus, si
 15 Quæ 15
 16 Vas

56 JUVENALIS SATYRA VIII.

Vanus, et Euganeâ quantumvis mollior agnâ:
 Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
 Squallentes traducit avos: emptorque veneni
 Frangendâ miſeram funeſtat imagine gentem?
 Tota licet veteres exornent undique ceræ
 Atria, nobilitas ſola eſt atque unica virtus.
 Paulus, vel Coſſus, vel Druſus moribus eſto:
 Hos ante effigies majorum pone tuorum:
 Præcedant ipſas illi, te conſule, virgas.
 Prima mihi debes animi bona. ſanctus haberi,
 Juſtitiaque tenax factis dictiſque mereris?
 Agnoſco procerem. ſalve, Getulice, ſeu tu
 Silanus, quocumque alio de ſanguine rarus
 Civis, et egregius patriæ contingis ovanti.
 Exclamare libet, populus quod clamat, Oſiri
 Invento. quis enim generoſum dixerit hunc, qui
 Indignus genere, et præclaro nomine tantum
 Inſignis? nanum cujuſdam, Atlanta vocamus:
 Æthiopem, cygnum: parvam extortamque puellam,
 Europen. canibus pigris ſcabieque vetuſtâ
 Lævibus, et ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
 Nomen erit pardus, tigris, leo; ſi quid adhuc eſt,
 Quod fremat in terris violentiûs. ergo cavebis,
 Et metues, ne tu ſic Creticus, aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum eſt mihi ſermo, Rubellus
 Plance. tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
 Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes;
 Ut te conciperet, quæ ſanguine fulget Iuli,
 Non quæ ventoso conducta ſub aggere textit.
 Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
 Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:
 Aſt ego Cecropides. vivas, et originis hujus
 Gaudia longa ſeras: tamen imâ plebe Quiritem
 Facundum invenies. ſolet hic defendere cauſas
 Nobilis indocti. veniet de plebe rogatâ
 Qui juris nodos, et legum ænigmata ſolvat,

VIII. IUVENALIS SATYRA VIII. 57

petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 odes aquilas, armis industrius: at tu
 nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermæ.
 lo quippe alio vincis discrimine, quàm quòd
 marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 s generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem
 audamus equum, facili cui plurima palma
 et, et exultat rauco victoria circo.
 ilis hic, quocumque venit de gramine, cujus 60
 a fuga ante alios, et primus in æquore pulvis.
 venale pecus Corithæ, posteritas et
 ini, si rara jugo victoria sedit.
 bi majorum respectus, gratia nulla
 brarum: dominos pretiis mutare jubentur 65
 quis, tritoque trahunt epirhedia collo
 ipedes, dignique molam versare Nepotis.
 ut miremur te, non tua, primùm aliquid da,
 d possim titulis incidere præter honores,
 s illis damus, et dedimus quibus omnia debes. 70
 nec satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 dit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.
 s enim ferme sensus communis in illâ
 unâ. sed te censeri laude tuorum,
 rice, noluerim, sic ut nihil ipse futuræ 75
 dis agas. miserum est aliorum incumbere famæ,
 collapsa ruant subductis tecta columnis.
 us humi palmes viduas desiderat ulmos.
 bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 ger: ambigæ si quando citabere testis 80
 etæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
 us, et admoto dictet perjurio tauro;
 mum crede nefas animam præferre pudori,
 propter vitam vivendi perdere causas.
 us morte perit, cœnet licet ostrea centum 85
 rana, et Cosmi toto mergatur ahenò.

Expectata

58 JUVENALIS SATYRA VIII

Expectata diu tandem provincia cū te
 Rectorem accipiat, pone iræ fræna modumque,
 Pone et avaritiæ; miserere inopum sociorum.
 Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.
 Respice, quid moneant leges, quid Curia mandet;
 Præmia quanta bonos maneant; quàm fulmine iusto
 Et Capito et Numitor ruerint, damnante senatu,
 Piratæ Cilicum. sed quid damnatio confert,
 Cū Panfa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
 Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
 Jamque tace. furor est post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
 Damnorum, sociis florentibus, et modò victis.
 Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus
 Nummorum, Spartana chlamys, conchyliæ Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis, signisque Myronis
 Phidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
 Multus ubique labor; raræ finè Mentore mensæ.
 Indè Dolabella est, atque hinc Antonius, indè
 Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
 Occulta spolia, et plures de pace triumphos.
 Nunc sociis juga pauca bonum, et grex parvus equarum
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum;
 Si quis in ædiculâ Deus unicus. hæc etenim sunt
 Pro summis: nam sunt hæc maxima. despicias tu
 Forfitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum:
 Despicias meritò. quid refinata juvenus,
 Cruraque totius facient tibi lævia gentis?
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
 Illyricumque latus. parce et messoribus illis,
 Qui saturant urbem, circo, scenæque vacantem.
 Quanta autem indè feres tam diræ præmia culpæ,
 Cū tennes nuper Marius discinxerit Afros?
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus et miseris: tollas licet omne, quod usquam est
 Auri atque argenti; scutum gladiumque relinques,

VIII. JUVENALIS SATYRA VIII. 59

cula, et galeam. spoliatis arma supersunt :
 et modò proposui, non est sententia : verùm
 edite me vobis folium recitare Sibyllæ. 125

si sancta cohors comitum ; si nemo tribunal
 edit acerse comes ; si nullum in conjuge crimen ;
 per conventus, nec cuncta per oppida curvis
 quibus ire parat nummos raptura Celæno : 130

et licet à Pico numeres genus : altaque si te
 mina delectant, omnem Titanida pugnam
 et majores, ipsumque Promethea ponas :
 quocumque voles proavum tibi sumito libro. 135

sed si præcipitem rapit ambitus atque libido,
 tangis virgas sociorum in sanguine, si te
 etant hebetes lasso lictore secures : 140

probit ipsorum contra te stare parentum
 utilitas, claramque facem præferre pudendis ;
 ne animi vitium tantò conspectius in se
 venen habet, quantò major, qui peccat, habetur. 145

mihi te solitum falsas signare tabellas
 templis, quæ fecit avus ; statuamque parentis
 triumphalem ? quò, si nocturnus adulter
 corpora Santonico velas adoperta cucullo ? 150

per majorum cineres, atque ossa volucris
 cento rapitur pinguis Damasippus ; et ipse,
 rotam stringit multo sufflamine Consul :
 ne quidem ; sed luna videt ; sed sidera testes 155

indunt oculos. finitum tempus honoris
 si fuerit, clarâ Damasippus luce flagellum
 et, et occursum nusquam trepidabit amici
 senis, ac virgâ prior innuet, atque maniplos 160

et, et infundet jumentis hordea lassis.
 rea, dum lanatas, torvumque juvencum
 Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat
 onam, et facies olida ad præsepia pictas. 165

cum pervigiles placet instaurare popinas,
 us assiduo Syrophœnix udus amomo

Currit

60 JUVENALIS SATYRA VIII

Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu dominum, regemque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagenâ.

Defensor culpæ dicet mihi : fecimus et nos
Hæc juvenes. esto ; desisti nempe, nec ultrâ
Fovisti errorem. breve sit quod turpiter audes.
Quædam cum primâ resercentur crimina barbâ;
Indulge veniam puëris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit,
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Annibus, et Rheno, atque Istro. præstare Neronem
Securum valet hæc ætas. mitte ostia, Cæsar,
Mitte ; sed in magnâ legatum quære popinâ.
Invenies aliquo cum percussore jacentem,
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitivis ;
Inter carnifices, et fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli.
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus, Pontice, servum ?
Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas.
At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, et quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosque decebunt.
Quid, si nunquam adeò fœdis adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint ?
Consumptis opibus vocem, Damasippe, locâsti
Sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli.
Laureolum Velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus verâ cruce. nec tamen ipsi
Ignoscas populo : populi frons durior hujus,
Qui sedet, et spectat triscurria patriciorum :
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas. quanti sua funera vendant,
Quid refert ? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi Prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios indè, atque hinc pulpita pone :

id satius? Mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
 protypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
 haud mira tamen, citharædo principe, mimus
 bilis: hæc ultrà, quid erit nisi ludus? Et illic
 decus urbis habes. Nec mirmillonis in armis, 200
 clypeo Gracchum pignantem, aut falce supinâ,
 damnat enim tales habitus, et damnat et odit,)
 c galeâ frontem abscondit: movet ecce tridentem,
 quam vibratâ pendentia retia dextrâ
 quicquam effudit, nudum ad spectacula vultum 205
 git, et totâ fugit agnoscendus arenâ.
 edamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
 rrigat, et longo jactetur spira galero.
 o ignominiam graviolem pertulit omni
 lnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.
 era si dentur populo suffragia, quis tam 211
 ditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni;
 us supplicio non debuit una parari
 ia, nec serpens unus, nec culeus unus?
 Agamemnonidæ crimen; sed causa facit rem
 similem: quippe ille Diis auctoribus ultor 216
 ris erat cæsi media inter pocula: sed nec
 stræ jugulo se polluit, aut Spartani
 guine conjugii: nullis aconita propinquis
 cuit: in scena nunquam cantavit Orestes: 220
 oica non scripsit. Quid enim Virginius armis
 buit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
 id Nero tam sævâ, crudâque tyrannide fecit?
 c opera, atque hæ sunt generosi principis artes,
 udentis fœdo peregrina ad pulpita saltu 225
 ostitui, Graiæque apium mervisse coronæ.
 iorum effigies habeant insignia vocis,
 te pedes Domitî longum tu pone Thyestæ
 ma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
 de marmoreo citharam suspende colosso. 230
 id, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
 F In-

62 JUVENALIS SATYRA VIII.

Inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos
 Nocturna, et flammās domibus templisque parāstis,
 Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,
 Ausi quod liceat tunicā punire molestā. 235
 Sed vigilat Consul, vexillaque vestra coercet.
 Hic novus Arpinas ignobilis, et modò Romæ
 Municipalis eques galeatum ponit ubique
 Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.
 Tantum igitur muros intrā toga contulit illi 240
 Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
 Thessaliæ campis Octavius abstulit udo
 Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem,
 Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
 Arpinas alius Volscorum in monte solebat 245
 Poscere mercedes alieno lassus aratro;
 Nodosam post hæc frangebāt vertice vitem,
 Si lentus pigrā muniret castra dolabrā:
 Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum
 Excipit; et solus trepidantem protegit urbem. 250
 Atque ideò postquā ad Cimbros, stragemque volabant
 Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
 Nobilis ornatur lauro collega secundā,
 Plebeia Deciorum animæ, plebeia fuerunt
 Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro 255
 Omnibus auxiliis, atque omni plebe Latinā
 Sufficiunt Dīs infernis, Terræque parenti;
 Pluris enim Decii, quā qui servantur ab illis.
 Ancillā natus trabeam et diadema Quirini,
 Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum. 260
 Proditā laxabant portarum claustra Tyrannis
 Exulibus juvenes ipsius Consulis, et quos
 Magnum aliquid dubiā pro libertate deceret,
 Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
 Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265
 Occulta ad patres produxit crimina servus
 Matronis lugendus: at illos verbera justis

Afflic

III. JUVENALIS SATYRA IX. 63

afficiunt pœnis, et legum prima securis.
Malo pater tibi sit Therſites, dummodo tu ſis
Eacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas, 270
quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
tamen ut longè repetas, longèque revolvas
nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
aut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo. 275

SATYRA IX.

CIRE velim quare toties mihi, Nævole, triftis
Occurras fronte obductâ, ceu Marſya victus.
quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
avola, dum Rhodopes ndâ terit inguina barbâ?
colaphum incutimus lambenti cruſtula ſervo. 5
non erat hâc facie miſerabilior Crepereius
ollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
circuit, et fatuos non invenit. unde repente
tot rugæ? certè modico contentus agebas
ternam equitem, conviva joco mordente facetus, 10
ſalibus vehemens intrâ pomœria natis.
omnia nunc contrâ: Vultus gravis; horrida ficcæ
ylva comæ; nullus totâ nitor in cute; qualem
præſtabat calidi circumlita fascia viſci;
ed fruticante pilo neglecta, & ſquallida crura. 15
quid macies ægri veteris, quem tempore longo
torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
deprendas animi tormenta latentis in ægro
corpore, deprendas et gaudia: ſumit utrumque
ndè habitum facies: igitur flexiſſe videris 20
propoſitum, et vitæ contrarius ire priori.
ſuper enim (ut repeto) ſanum Iſidis, et Ganymedem,
Affic F 2 Pacis,

64 JUVENALIS SATYRA IX.

Pacis, et advectæ secreta palatia matris,
 Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)
 Notior Aufidio mœchus scelerare solebas,
 Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
 Utile et hoc multis vitæ genus : at mihi nullum
 Inde operæ pretium. pingues aliquando lacernas,
 Munimenta togæ, duri crassique coloris,
 Et malè percussas textoris pectine Galli
 Accipimus, tenue argentum venæque secundæ.
 Fata regunt homines : fatum est et partibus illis,
 Quas sinus abscondit. Nam si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi ;
 Quamvis te nudum spumanti Virro labello
 Viderit, et blandæ assiduæ densæque tabellæ
 Sollicitent, αὐτὸς γὰρ ἐπέλκειαι ἀνδρα κίναϊδ' ὄ. *Q.*
 Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?
 Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
 Computat, atque cavet. ponatur calculus, adsint
 Cum tabulâ pueri : numerata sestertia quinque
 Omnibus in rebus ; numerentur deinde labores.
 An facile et pronum est agere intra viscera penem
 Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
 Servus erit minùs ille miser, qui foderit agrum,
 Quàm dominum. Sed tu sanè tener, et puerum te,
 Et pulchrum, et dignum cyatho cœloque putabas.
 Vos humili asseclæ, vos indulgebitis unquam
 Cultori, jam nec morbo donare parati?
 En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
 Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
 Incipit ; et stratâ positus longâque cathedrâ
 Munera fœmineis tractas secreta Kalendis.
 Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas
 Apula, tot milvos intrâ tua pascua lassos ?
 Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
 Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis.
 Nam quis plura linit victuro dolia musto ?

Quant

IX. JUVENALIS SATYRA IX. 65

quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 geribus paucis? meliusne hic rusticus infans 60
 um matre, et casulis, et cum lusore catello
 ymbala pulsantis legatum fiet amici?
 improbus es, cum poscis, ait. sed pensio clamat,
 osce: sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
 ta acies, per quam solers evasit Ulysses: 65
 ter emendus erit; namque hic non sufficit; ambo
 scendi. quid agam brumâ spirante? quid, oro,
 id dicam scapulis servorum mense Decembri,
 pedibus? durate, atque expectate cicadas?
 rum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto 70
 etiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
 evotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 is certè quibus ista modis, quàm sæpe rogâris,
 quæ pollicitus. fugientem sæpe puellam
 mplexu rapui; tabulas quoque ruperat, et jam 75
 nabat. Totâ vix hoc ego nocte redemi,
 eplorante foris. Testis mihi lectulus, et tu,
 quem pervenit lecti sonus, et dominæ vox.
 stabile, ac dirimi cœptum, et jam penè solutum
 njugium in multis domibus servavit adulter. 80
 o te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
 illum ergo meritum est, ingrate ac perfide, nullum,
 od tibi filiulus, vel filia nascitur ex me?
 llis enim, et libris actorum spargere gaudes
 gumenta viri. Foribus suspende coronas: 85
 n pater es: dedimus quod famæ opponere possis:
 ra parentis habes; propter me scriberis hæres;
 gatum omne capis, necnon et dulce caducum.
 mmoda præterea junguntur multa caducis,
 numerum, si tres implevero. Justa doloris, 90
 vole, causa tui: contrà tamen ille quid affert?
 gligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
 c soli commissa tibi celare memento,
 tacitus nostras intrà te fige querelas.

66 JUVENALIS SATYRA IX.

Nam res mortifera est inimicus pumice lævis.
 Qui modò secretum commiserat, ardet, et odit ;
 Tanquam prodiderim quicquid scio. sumere ferrum,
 Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
 Non dubitat. Nec contemnas, aut despicias, quòd
 His opibus nunquam cara est annona veneni.
 Ergo occulta teges ; ut curia Martis Athenis.
 O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas ? servi ut taceant, jumenta loquentur,
 Et canis, et postes, et marmora : claude fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen
 E medio, taceant omnes, propè nemo recumbat ;
 Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
 Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores. Quod enim dubitant componere crimen
 In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
 Baltea ? nec deerit qui te per compita quærat
 Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
 Illos ergo roges, quicquid paulò antè petebas
 A nobis. Taceant illi ; sed prodere malunt
 Arcanum, quàm subrepti potare Falerni,
 Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
 Vivendum rectè est, cùm propter plurima, tum his
 Præcipuè causis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas : nam lingua mali pars pessima servi.
 Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
 Quorum animas et farre suo custodit, et ære.
 Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
 Utile consilium modò, sed commune, dedisti :
 Nunc mihi quid suades post damnum temporis, et spes
 Deceptas ? festinat enim decurrere velox
 Flosculus angustæ miseræque brevissima vitæ
 Portio ; dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas
 Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
 Ne trepida : nunquam pathicus tibi deerit amicus,

Stantib

IX. JUVENALIS SATYRA IX. 67

antibus et salvis his collibus. Undique ad illos
 conveniunt et carpentis, et navibus omnes,
 ni digito scalpunt uno caput. altera major
 es superest: tu tantum erucis imprime dentem.
 nec exempla para felicibus; at mea Clotho 135
 Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
 parvi, nostrique Lares, quos thure minuto,
 ut farre, et tenui soleo exornare coronâ,
 quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
 tegete et baculo? viginti millia scenus 140
 ignoribus positis, argenti vascula puri,
 ad quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
 e grege Mœsorum, qui me cervice locatâ
 curum jubeant clamoso insistere Circo?
 et mihi præterea curvus cælator, et alter, 145
 ni multas facies fingat citò; sufficient hæc,
 quando ego pauper ero; votum miserabile, nec spes
 is saltem: nam cum pro me fortuna rogatur,
 effigit ceras illâ de nave petitas,
 quæ Siculos cantus effugit remige furdo. 150

SATYRA X.

Omnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usque
 Auroram, et Gangem, pauci dignoscere possunt
 vera bona, atque illis multum diversa, remotâ
 erroris nebulâ: quid enim ratione timemus,
 ut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
 onatus non pœniteat, votique peracti? 5
 vertere domos totas optantibus ipsis
 faciles. Nocitura togâ, nocitura petuntur
 militiâ. Torrens dicendi copia multis,
 sua mortifera est facundia. Viribus ille 10
 Confusus

68 JUVENALIS SATYRA X.

Confusus periit, admirandisque lacertis.
 Sed plures nimia congesta pecunia curâ
 Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
 Quanto delphinis balæna Britannica major.
 Temporibus diris igitur, jussuque Neronis
 Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
 Clausit, et egregias Lateranorum obsidet ædes
 Tota cohors. Rarus venit in cœnacula miles.
 Pauca licet portas argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus, gladium, contumque timebis;
 Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbram:
 Cantabit vacuus coram latrone viator.
 Prima ferè vota, et cunctis notissima templis,
 Divitiæ ut crescant, ut opes; ut maxima toto
 Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
 Fictilibus: Tunc illa time, cum pocula sumes
 Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
 Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties à limine moverat unum
 Protuleratque pedem: flebat contrarius alter?
 Sed facilis rigidi cuivis censura cachinni:
 Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quanquam non essent urbibus illis
 Prætecta, et trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
 Quid si vidisset prætorem in curribus altis
 Extantem, et medio sublimem in pulvere Circi
 In tunicâ Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
 Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
 Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla?
 Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi consul
 Ne placeat, curru servus portatur eodem.
 Da nunc et volucrem, sceptro quæ surgit eburno;
 Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
 Agminis officia, et niveos ad fræna Quirites,
 Defossa in oculis quos sportula fecit amicos.

ne quoque materiam risûs invenit ad omnes
 cursus hominum, cujus prudentia monstrat
 amos posse viros, et magna exempla daturus
 recum in patriâ, crassoque sub aëre nasci. 50
 lebat curas, necnon et gaudia vulgi;
 erdum et lacrymas, cùm fortunæ ipse minaci
 andaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.
 go supervacua hæc aut pernicioſa petuntur,
 ppter quæ fas est genua incerare Deorum. 55
 osdam præcipitat subjecta potentia magnæ
 vidix, mergit longa, atque insignis honorum
 gina; descendunt statuæ restemque sequuntur.
 as deinde rotas bigarum impacta securis
 edit, et immeritis franguntur crura caballis. 60
 n stridunt ignes, jam follibus atque caminis
 det adoratum populo caput, et crepat ingens
 anus: deinde ex facie toto orbe secundâ
 unt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
 one domi lauros, duc in Capitolia magnum 65
 eratumque bovem; Sejanus ducitur unco
 ectandus: gaudent omnes: quæ labra? quis illi
 ultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amavi
 nunc hominem: sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 elator? quibus indiciis? quo teste probavit?
 il horum: verbosa et grandis epistola venit 70
 Capreis: bene habet, nil plus interrogo. Sed quid
 urba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
 amnatos: idem populus, si Nurscia Tusco
 avisset, si oppressa foret secura senectus 75
 incipis, hâc ipsâ Sejanum diceret horâ
 gustum. Jampridem, ex quo suffragia nulli
 endimus, effugit curas. nam qui dabat olim
 periam, fasces, legiones, omnia, nunc se
 ontinet, atque duas tantùm res anxius optat, 80
 anem, et Circenses. Perituros audio multos:
 il dubium: magna est fornacula: pallidulus mî

Bruti.

70 JUVENALIS SATYRA X.

Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quàm timeo, victus ne pœnas exigat Ajax,
 Ut malè defensus! curramus præcipites, et
 Dum jacet in ripâ, calcemus Cæsar's hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervice astrictâ dominum trahat. hi sermones
 Tunc de Sejano: secreta hæc murmura vulgi.
 Visne salutari sicut Sejanus? habere
 Tantundem? atque illi sellas donare curules?
 Illum exercitibus præponere? tutor haberi
 Principis, Augustâ Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldæo? vis certè pila, cohortes,
 Egregios equites, et castra domestica? Quidni
 Hæc cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
 Possè volunt. Sed quæ præclara, et prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
 Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis;
 An Fidenarum, Gabiorumque esse potestas?
 Et de mensurâ jus dicere? vasa minora
 Frangere pannosus vacuis Ædilis Ulubris?
 Ergo quid optandum foret, ignorâsse fateris
 Sejanum. Nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
 Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
 Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.
 Quid Crassos, quid Pompeios evertit? et illum,
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 Summus nempe locus nullâ non arte petitus,
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sinè cæde et vulnere pauci
 Descendunt reges, et sicca morte tyranni.
 Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare, et totis Quinquatribus optat,
 Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
 Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ.
 Eloquio sed uterque perit orator: utrumque

A X. IUVENALIS SATYRA X. 71

us et exundans letho dedit ingenii fons.
 nio manus est, et cervix cæsa; nec unquam
 nine caufidici maduerunt rostra pusilli.
 tunatam natam me Consule Romam.

ni gladios potuit contemnere, si sic
 ia dixisset. Ridenda poemata malo,
 m te, conspicuæ divina Philippica famæ,
 eris à primâ quæ proxima. Sævus et illum
 s eripuit, quem mirabantur Athenæ
 entem, et pleni moderantem fræna theatri.

le adversis genitus, fatoque sinistro,
 m pater ardentis massæ fuligine lippus
 rbone, et forcipibus, gladiosque parante
 de, ac luteo Vulcano ad rhetora misit.

orum exuviæ, truncis affixa trophæis
 ca, & fractâ de casside buccula pendens,
 artum temone jugum, victæque triremis
 stre, et summo tristis captivus in arcu,

anis majora bonis creduntur: ad hæc se
 annus, Graiusque ac Barbarus induperator
 it; causas discriminis atque laboris

habuit: Tanto major famæ fitis est, quàm
 ntis. Quis enim virtutem amplectitur ipsam,
 mia si tollas? patriam tamen obruit olim

ria paucorum, et laudis, titulique cupido
 ri saxis cinerum custodibus; ad quæ

utienda valent sterilis mala robora ficus:
 ndoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.

ende Annibalem: quot libras in duce summo
 enies? Hic est, quem non capit Africa Mauro
 usa Oceano, Niloque admota repenti.

usus ad Æthiopum populos, aliosque elephantos
 itur imperiis Hispania: Pyrenæum

nsilit. Opposuit natura Alpemque, nivemque:
 acit scopulos, et montem rumpit aceto.

tenet Italiam; tamen ultrà pergere tendit.

Actum

72 JUVENALIS SATYRA X.

Actum, inquit, nihil est, nî Pœno milite portas
 Frangimus, et mediâ vexillum pono Suburrâ.
 O qualis facies, et quali digna tabellâ,
 Cùm Gætula ducem portaret bellua luscum!
 Exitus ergo quis est? O gloria! vincitur idem
 Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
 Mirandusque cliens sedet ad prætoria regis,
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non saxa dabunt, non tela; sed ille
 Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor
 Annulus. I, demens, et sævas curre per Alpes,
 Ut pueris placeas, et declamatio fias.
 Unus Pellæo juveni non sufficit orbis:
 Æstuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyaræ clausus scopulis, parvâque Seripho.
 Cùm tamen à figulis munitam intraverit urbem,
 Sæphago contentus erit. Mors sola fatetur,
 Quæntula sint hominum corpuscula. Creditur olim
 Velificatus Athos, et quicquid Græcia mendax
 Audet in historiâ; cùm stratum classibus îsdem,
 Suppositumque rotis solidum mare. credimus altos
 Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
 Prandente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
 Ille tamen qualis rediit Salamine relictâ,
 In Corum atque Eurum solitus sævire flagellis
 Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos;
 Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
 Mitius id sanè, quòd non et stigmate dignum
 Credidit. huic quisquam vellet servire Deorum?
 Sed qualis rediit? nempè unâ nave, cruentis
 Fluctibus, ac tardâ per densa cadavera prorâ.
 Has toties optata exegit gloria pœnas.
 De spatium vitæ, multos da Jupiter annos:
 Hoc recto vultu, solum hoc et pallidus optas.
 Sed quàm continuus et quantis longa senectus

A X. JUVENALIS SATYRA X. 73

ma malis! deformem, et tetrum ante omnia vultum,
 similemque sui, deformem pro cute pellem,
 dentesque genas, et tales aspice rugas,
 ales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 verulâ scalpit jam mater simia buccâ. 195
 prima sunt juvenum discrimina: pulcrior ille
 c, atque ille alio: multum hic robustior illo:
 a senum facies, cum voce trementia membra,
 jam læve caput, madidique infantia nasi.
 angendus misero gingivâ panis inermi. 200
 que adeo gravis uxori, natisque, sibi que,
 captatori moveat fastidia Cossio.
 n eadem vini, atque cibi, torpente palato,
 idia. Nam coitus jam longa oblivio: vel si
 neris, jacet exiguus cum ramice nervus, 205
 quamvis totâ palpetur nocte, jacebit.
 ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
 nities? quid, quod merito suspecta libido est,
 æ Venerem affectat sine viribus? Aspice partis
 nc damnum alterius. Nam quæ cantante voluptas,
 licet eximius citharædus, sitve Selencus, 211
 quibus auratâ mos est fulgere lacernâ?
 id refert, magni sedeat quâ parte theatri,
 i vix cornicines exaudiet, atque tubarum
 ncentus? clamore opus est, ut sentiat auris, 215
 em dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 eterea minimus gelido jam in corpore sanguis
 ore calet solâ: circumfilit agmine facto
 rborum omne genus, quorum si nomina quæras,
 omptius expediam, quot amaverit Hippiæ mœchos;
 ot Themison ægros autumnò occiderit uno; 221
 ot Basilus socios, quot circumscripserit Hirus
 pillos; quot longa viros exorbeat uno
 ara die; quot discipulos inclinet Hamillus:
 rcurram citius, quot villas possideat nunc, 225
 o tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
 G Ille

74 JUVENALIS SATYRA X.

Ille humero, hic lumbis, hic coxâ debilis ; ambos
 Perdidit ille oculos, et luscis invidet ; hujus
 Pallidâ labra cibum capiunt digitis alienis.
 Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
 Suetus, hiat tantùm, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
 Membrorum damno major dementia, quæ nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præteritâ cœnavit nocte, nec illos,
 Quos genuit, quos eduxit. Nam codice sævo
 Hæredes vetat esse suos : bona tota feruntur
 Ad Phialen : tantùm artificis valet halitus oris,
 Quòd steterat multis in carcere fornicis annis.
 Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
 Funera natorum, rogos aspiciendus amatae
 Conjugis, et fratris, plenæque sororibus urnæ.
 Hæc data pœna diu viventibus, ut renovatâ
 Semper clade domûs multis in luctibus, inque
 Perpetuo mœrore, et nigra veste senescant.
 Rex Pylus (magno si quidquam credis Homero)
 Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.
 Felix nimirum, qui tot per secula mortem
 Distulit, atque suos jam dextrâ computat annos,
 Quique novum toties mustum bibit : oro, parumper
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur
 Fatorum, et nimio de stamine, cùm videt acris
 Antilochi barbam ardentem : nam quærit ab omni
 Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret ;
 Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo ?
 Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem,
 Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
 Incolumi Trojâ Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissâque Polyxena pallâ :

JUVENALIS SATYRA X. 75

foret extinctus diverso tempore, quo jam
 sperat audaces Paris ædificare carinas.
 longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
 versa, et flammis Asiam ferroque cadentem.
 anc miles tremulus positâ tulit arma tiarâ,
 ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
 i domini cultris tenue et miserabile collum
 æbet, ab ingrato jam fastiditus aratro. 270
 titus ille utcunque hominis: sed torva canino
 travit rictu, quæ post hunc vixerat, uxor.
 stino ad nostros, et regem transeo Ponti,
 Cræsum, quem vox justi facunda Solonis
 spicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ. 275
 ilium, et carcer Minturnarumque paludes,
 mendicatus victâ Carthagine panis,
 ac causas habuere. Quid illo cive tulisset
 tura in terris, quid Roma beatius unquam,
 circumducto captivorum agmine, et omni 280
 llorum pompâ, animam exhalâisset opimam;
 m de Teutonico vellet descendere curru?
 ovida Pompeio dederat Campania febres
 tandas: sed multæ urbes, et publica vota
 cerunt. Igitur fortuna ipsius, et urbis 285
 varum victo caput abstulit. Hoc cruciatu
 ntulus, hâc pœnâ caruit, ceciditque Cethegus
 eger, et jacuit Catilina cadavere toto.
 rmam optat modico pueris, majore puellis
 rmure, cùm Veneris fanum videt anxia mater, 290
 que ad delicias votorum. Cur tamen, inquit,
 rripias? pulcrâ gaudet Latona Dianâ.
 vetat optari faciem Lucretia, qualem
 ahavit. Cuperet Rutilæ Virginia gibbum
 cipere, atque suam Rutilæ dare. Filius autem 295
 rporis egregii, miseros trepidosque parentes
 mper habet. Rara est adeò concordia formæ,
 que pudicitia! Sanctos licet horrida mores

76 JUVENALIS SATYRA X.

Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas :
 Præterea castum ingenium, vultumque modestum
 Sanguine ferventem tribuat natura benignâ
 Larga manu : (quid enim puero conferre potest plus
 Custode, et curâ natura potentior omni ?)
 Non licet esse viros : nam prodiga corruptoris
 Improbitas ipsos audet tentare parentes.
 Tanta in muneribus fiducia ! Nullus ephebum
 Deformem sævâ castravit in arce tyrannus :
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
 Strumosum, atque utero pariter, gibboque tumentem
 I nunc, et juvenis specie lætare tui, quem
 Majora expectant discrimina : fiet adulter
 Publicus, et pœnas metuet, quascunque maritus
 Exigit iratus : nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos nunquam incidat. Exigit autem
 Interdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
 Concessit. Necat hic ferro, secat ille cruentis
 Verberibus, quosdam mœchos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
 Matronæ. Mox cùm dederit Servilia nummos,
 Fiet et illius, quam non amat : exuet omnem
 Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
 Inguinibus, five est hæc Hippias, five Catulla ?
 Deterior totos habet illic scœmina mores.
 Sed casto quid forma nocet ? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum ? quid Bellerophonti ?
 Erubuit nempe hæc, seu fastidita repulsâ :
 Nec Sthenobœa minùs, quam Cressa excanduit, et se
 Concussêre ambæ. Mulier sævissima tunc est,
 Cùm stimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
 Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
 Destinât. Optimus hic et formosissimus idem
 Gentis patriciæ rapitur miser extinguendus
 Messalinæ oculis : dudum sedet illa parato
 Flameolo : Tyriusque palàm genialis in hortis

X. JUVENALIS SATYRA X. 77

ernitur, et ritu decies centena dabuntur
 antiquo: veniet cum signatoribus auspex.
 æc tu secreta, et paucis commissa putabas?
 on nisi legitimè vult nubere. Quid placeat, dic:
 si parere velis, pereundum est ante lucernas;
 scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
 ora urbi, et populo, contingat Principis aures.
 edecus ille domûs sciet ultimus. Interea tu
 obsequere imperio; si tanti est vita dierum
 ancorum. Quicquid levius, meliusque putâris,
 tabenda est gladio pulcra hæc et candida cervix.
 il ergo optabunt homines? si consilium vis,
 ermites ipsis expendere Numinibus, quid
 onveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
 am pro jucundis aptissima quæque dabunt Dî.
 arior est illis homo, quàm sibi. Nos animorum
 impulsu, et cæcâ magnâque cupidine ducti,
 onjugium petimus, partumque uxoris: at illis
 orum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
 tamen et poscas aliquid, voveasque sacellis
 sta, et candiduli divina tomacula porci;
 randum est, ut sit mens sana in corpore sano.
 ortem posce animum, et mortis terrore carentem;
 qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
 aturæ, qui ferre queat quoscunque labores;
 esciat irasci, cupiat nihil; et potiores
 erculis ærumnas credat, sævosque labores,
 Venere et cœnis, et plumis Sardanapali.
 onstro quod ipse tibi possis dare; sēmita certè
 tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
 ullum numen habes, si sit prudentia: sed te
 os facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATTICUS eximiè si cœnat, lautus habetur :
 Si Rutilus, demens : quid enim majore cachinno
 Excipitur vulgi, quàm pauper Apicius ? omnis
 Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum
 De Rutilo. Nam dum valida, ac juvenilia membra
 Sufficiunt galeæ, dumque ardens sanguine, fertur,
 Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno
 Scripturus leges, et regia verba lanistæ.
 Multos porrò vides, quos sæpe elusus ad ipsum
 Creditor introitum solet expectare macelli,
 Et quibus in solo vivendi causa palato est.
 Egregiùs cœnat meliusque miserrimus horum,
 Et citò casurus jam perlucente ruinâ.
 Interea gustus elementa per omnia quærunt,
 Nunquam animo pretiis obstantibus : interiùs si
 Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fractâ ;
 Et quadringentis nummis condire gulosum
 Fictile : sic veniunt ad miscellanea ludi.
 Refert ergo, quis hæc eadem paret : in Rutilo nam
 Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et à censu famam trahit. Illum ego jure
 Despiciam, qui scit, quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libyâ sit montibus : hic tamen idem
 Ignoret, quantum ferratâ distet ab arcâ
 Sacculus. E cœlo descendit, γυνῶθι σεαυτὸν,
 Figendum et memori tractandum pectore, five
 Conjugium quæras, vel sacri in parte senatûs
 Esse velis. Nec enim loricam poscit Achillis

Thersites

XI. JUVENALIS SATYRA XI. 79

herfites, in quâ se traducebat Ulyſſes
 incipitem. Seu tu magno discrimine cauſam
 foregere affectas ; te conſule, dic tibi quis ſis :
 rator vehemens, an Curtius, an Matho. Buccæ
 oſcenda eſt menſura tuæ ; ſpectandaque rebus 35
 ſummis, minimiſque ; etiam cùm piſcis emetur.
 ec mullum cupias, cùm ſit tibi gobio tantùm
 oculis : quis enim te, deficiente crumenâ,
 crescente gulâ, manet exitus, ære paterno,
 rebus merſis in ventrem, ſœnoris atque 40
 genti gravis, et pecorum, agrorumque capacem ?
 libus à dominis poſt cuncta noviffimus exit
 annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
 on præmaturi cineres, nec funus acerbum
 exuriæ ; ſed morte magis metuenda ſenectus. 45
 plerumque gradus ; conductâ pecunia Romæ,
 coram dominis conſumitur. Indè ubi paulum
 eſcio quid ſuper eſt, et pallet ſœnoris auctor,
 ui vertère ſolum, Baias, et ad Oſtia currunt.
 edere namque foro jam non tibi deterius, quàm 50
 quiliæ à ferventi migrare Suburrâ.
 e dolor ſolus patriam fugientibus, illa
 ceſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
 nguinis in facie non hæret gutta ; morantur
 uci ridiculum, et fugientem ex urbe pudorem. 55
 xperiere hodie numquid pulcherrima dictu,
 erſice, non præſtem vitâ, nec moribus, et re :
 d laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
 ram aliis dictem puero, ſed in aure placentas.
 am, cùm ſis conviva mihi promiſſus, habebis 60
 vandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 oſpes, et ipſe tamen contingens ſanguine cœlum ;
 ter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus.
 ercula nunc audi nullis ornata macellis.
 e Tiburtino veniet pinguiſſimus agro 65
 edulus, et toto grege mollior, inſcius herbæ,
 Necdum

Therſite

80 JUVENALIS SATYRA XI.

Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
 Qui plus lactis habet quàm sanguinis; et montapi
 Asparagi, posito quos legit villica fuso.
 Grandia præterea, tortoque calentia fœno
 Ova adsunt ipsis cum matribus, et servatæ
 Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:
 Signinum Syriumque pyrum: de corbibus îdem
 Æmula Picens, et odoris mala recentis,
 Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
 Autumnum, et crudi posuere pericula succi.
 Hæc olim nostri jam luxuriosa senatûs
 Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
 Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quæ nunc
 Squalidus in magnâ fastidit compede fossor,
 Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ.
 Sicci terga suis, rarâ pendentia crate,
 Moris erat quondam festis servare diebus,
 Et natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente novâ, si quam dabat hostia, carne.
 Cognatorum aliquis titulo ter Consulis, atque
 Castrorum imperiis, et Dictatoris honore
 Functus, ad has epulas solito maturiùs ibat,
 Erectum domito referens à monte ligonem.
 Cùm tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
 Et Scauros, et Fabricios, postremò severos
 Censoris mores etiam collega timeret:
 Nemo inter curas, et seria duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
 Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum:
 Sed nudo latere, et parvis frons ærea lectis
 Vile coronati caput ostendebat aselli,
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
 Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
 Tunc rudis, et Graias mirari nescius artes,
 Urbibus eversis, prædarum in parte repertâ,
 Magnorum artificum frangebat pocula miles,

et phaleris gauderet equus, cælataque cassis
 omuleæ simulacra feræ mansuescere iussæ
 imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos, 105
 nec nudam effigiem clypeo fulgentis et hastâ,
 pendentiſque Dei perituro ostenderet hosti.
 argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
 ponebant igitur Tusco farrata catino
 omnia tunc; quibus invidetas, si lividulus sis. 110
 templorum quoque majestas præsentior, et vox
 nocte ferè mediâ, mediamque audita per urbem,
 citrore ab Oceani Gallis venientibus, et Dîs
 officium vatis peragentibus, his monuit nos.
 hanc rebus Latiis curam præstare solebat 115
 cæciliis, et nullo violatus Jupiter auro.
 la dominatas, nostrâque ex arbore, menſas
 tempora viderunt; hos lignum stabat in usus,
 annosam si fortè nucem dejecerat Eurys.
 et nunc divitibus cœnandi nulla voluptas, 120
 nil rhombus, nil dama sapit; putere videntur
 unguenta, atque rosæ; latos nisi sustinet orbes
 grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,
 dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
 et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus, 125
 et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
 am nimios, capitique graves. Hinc surgit orexis,
 hinc stomacho bilis. Nam pes argenteus illis,
 annulus in digito quod ferreus. Ergo superbum
 convivam caveo, qui me sibi comparat, et res 130
 despicit exiguas: adeò nulla uncia nobis
 est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hâc
 materiâ: quin ipsa manubria cultellorum
 ossæ: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 rancidula; haud ideo peior gallina secatur. 135
 sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
 sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,
 Et

82 JUVENALIS SATYRA XI.

Et Scythicæ volucres, et Phœnicopterus ingens,
 Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro
 Cæditur, et totâ sonat ulmea cœna Suburrâ.
 Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ
 Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
 Tempore, et exiguae frustis imbutus ofellæ.
 Plebeios calices, et paucis assibus emptos
 Porriget incultus puer, atque à frigore tutus;
 Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus
 Quisquam erit, in magno; cùm posces, posce Latine.
 Idem habitus cunctis, tonsi, erectique capilli;
 Atque hodie tantùm propter convivia pexi.
 Pastoris duri est hic filius, ille bubulci:
 Suspirat longo non visam tempore matrem,
 Et casulam, et notos tristis desiderat hœdos:
 Ingenui vultûs puer, ingenuique pudoris,
 Quales esse decet, quos ardens purpura vestit.
 Nec pugillares defert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas:
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
 Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
 A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
 Namque una atque eadem vini patria, atque ministri.
 Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
 Incipiat prurire choro, plausuque probatæ
 Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
 Irritamentum Veneris languentis, et acres
 Divitis urticæ. Major tamen ista voluptas
 Alterius sexûs: magis ille extenditur: et mox
 Auribus atque oculis concepta urina moverur.
 Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
 Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
 Fornice mancipium quibus abstinet: ille fruatur
 Vocibus obscœnis, omnique libidinis arte,
 Qui Lacedæmonium pytismate lubricat orbem.
 Namque ibi fortunæ veniam damus. Alea turpis,

Turp

JUVENALIS SATYRA XI. 83

arpe et adulterium mediocribus: hæc eadem illi 175
 omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
 180 ostia dabunt alios hodie convivium ludos.
 conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
 185 tironi dubiam facientia carmina palmam.
 quid refert, tales versus quâ voce legantur?
 190 sed nunc dilatis averte negotia curis,
 gratam requiem dona tibi, quando licebit
 195 et totam cessare diem: non fœnoris ulla
 mentio, nec primâ si luce egressâ reverti
 nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
 200 amida suspectis referens multitia rugis,
 exataque comas, et vultum auremque calentem.
 205 totinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
 pone domum, et servos, et quicquid frangitur illis,
 210 ut perit: ingratos ante omnia pone sodales.
 215 interea Megalesiacæ spectacula mappæ,
 æzum solenne colunt, similisque triumpho
 220 prædo caballorum prætor sedet: ac mihi pace
 amensæ nimisæque licet si dicere plebis,
 225 totam hodie Romam Circus capit; et fragor aurem
 230 percutit, eventum viridis quo colligo panni.
 235 nam si deficeret, mœstam attonitamque videres
 240 hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
 consulibus. Spectent juvenes, quos clamor, et audax
 245 confusio, quos culturæ decet assēdisse puellæ:
 250 spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,
 255 quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis.
 260 ostia bibat vernum contracta cuticula solem,
 265 fugiatque togam. Jam nunc in balnea salvâ
 270 fonte licet vadas, quarquam solida hora supersit
 275 ad sextam. Facere hoc non possis quinque diebus
 280 continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
 285 magna. Voluptates commendat rarior usus.

SATYRA

SATYRA XII.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
 Quâ festus promissâ Deis animalia cespes
 Expectat; niveam Reginæ cædimus agnam:
 Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maurâ.
 Sed procul extensum petulans quatit hostia funem,
 Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat:
 Quippe ferox vitulus templis maturus et aræ,
 Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
 Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 Si res ampla domi, similisque affectibus esset,
 Pinguior Hispullâ traheretur taurus, et ipsâ
 Mole piger, nec finitimâ nutritus in herbâ:
 Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Iret, et à grandi cervix ferienda ministro,
 Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi
 Nuper, et incolumem sese mirantis amici.
 Nam præter pelagi casus, et fulguris ictum
 Evasi, densæ cælum abscondere tenebræ
 Nube unâ, subitusque antennas impulit ignis,
 Cùm se quisque illo percussum crederet, et mox
 Attonitus nullum conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando poëtica surgit
 Tempestas. Genus ecce aliud discriminis; audi,
 Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
 Ejusdem; pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votivâ testantur fana tabellâ
 Plurima. Pictores quis nescit ab Iride pasci?
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
 Cùm plenus fluctu medius foret alveus, et jam

Altern

XII. JUVENALIS SATYRA XII. 85

ternum puppis latus evertentibus undis
 boris incertæ, nullam prudentia cani
 ctoris conferret opem; decidere jactu
 epit cum ventis, imitatus castora, qui se
 nuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
 sticulorum: adeò medicatum intelligit inguen.
 ndite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
 recipitare volens etiam pulcherrima, vestem
 rpaream, teneris quoque Mæcenatibus aptam;
 que alias, quarum generosi graminis ipsum 40
 fecit natura pecus, sed et egregius fons
 ribus occultis, et Bæticus adjuvat aër.
 e nec argentum dubitabat mittere, lances
 thenio factas, urnæ cratera pacem,
 dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci. 45
 de et bascaudas, et mille escaria, multum
 elati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
 quis nunc alius, quâ mundi parte, quis audet
 gento præferre caput, rebusque salutem?
 n propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 l vicio cæci propter patrimonia vivunt.
 tatur rerum utilium pars maxima; sed nec
 mna levant. Tunc adversis urgentibus, illuc
 cidit, ut malum ferro summitteret, ac se
 plicat angustum, discriminis ultima quando 55
 fidia afferimus, navem factura minorem.
 unc, et ventis animam committe, dolato
 nissus ligno, digitis à morte remotus
 tuor, ac septem, si sit latissima tæda!
 x cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ, 60
 pice sumendas in tempestate secures.
 postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 ospera vectoris, fatumque valentius Euro,
 pelago, postquam Parcæ meliora benignâ
 nsa manu ducunt hilares, et staminis albi
 nificæ; modicâ non multò fortior aurâ

H

Ventus

86 JUVENALIS SATYRA XII.

Ventus adest; inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et quod superaverat unum,
 Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
 Spes vitæ cum sole redit. Tum gratus Iulo,
 Atque novercali sedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile fumen,
 Et nunquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursus,
 Quæ pelago occurrunt medio, longeqûe relinquunt
 Italiam. Non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit: sed truncâ puppe magister
 Interiora petit Baianæ pervia cymbæ
 Tuti stagna sinûs. Gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.
 Ite igitur, pueri, linguis, animisque faventes,
 Sertaque delubris, et farra imponite cultris,
 Ac molles ornate focos, glebamque virentem.
 Jam sequar; et sacro, quod præstat, rite peracto,
 Indè domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cerâ.
 Hic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
 Cuncta nitent; longos erexit janua ramos;
 Et matutinis operitur festa lucernis.
 Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine: Catullus,
 Pro cuius reditu tot pono altaria, parvos
 Tres habet hæredes. Libet expectare, quis ægram
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili. Verùm hæc nimia est impensa: Coturni
 Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem
 Si cœpit locuples Gallita et Paccius orbi,
 Legitimè fixis vestitur tota tabellis
 Porticus. Existunt qui promittant hecatomben:
 Quatenus hic non sunt nec venales elephantii,

Nec Latio, aut usquam nostro sub fidere talis
 Bellua concipitur : sed furvâ gente petita,
 Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro, 105
 Cæsaris armentum nulli servire paratum
 Privato : siquidem Tullio parere solebant
 Hannibali, et nostris, quibus regique Molosso,
 Horum majores, et dorso ferre cohortes,
 Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim. 110
 Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante Lares Gallitæ victima sacra,
 Tantis digna Deis, et captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas mactare, vovebit 115
 De grege servorum magna et pulcherrima quæque
 Corpora ; vel pueris, et frontibus ancillarum
 Imponet vittas ; et si qua est nubilis illi
 Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, et si
 Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Mille rates : nam si Libitinam evaserit æger,
 Delebit tabulas inclusus carcere nastæ,
 Post meritum sanè mirandum ; atque omnia soli
 Forsan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus 125
 Concedet victis rivalibus. ergo vides, quàm
 Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
 Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum :
 Possideat quantum rapuit Nero : montibus aurum 129
 Exaquet : nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

EXemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet auctori. prima est hæc ultio, quod, se
Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci Prætoris vicerit urnâ.

Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
De scelere, et fidei violatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris. casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, et è medio Fortunæ ductus acervo.

Ponamus nimios gemitus: flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.

Tu quamvis levium minimam exiguanque malorum
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum. stupet hæc, qui jam post terga reliquit

Sexaginta annos, Fonteio Consule natus?

An nihil in melius tot rerum proficis usu?

Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix fortunæ sapientia. dicimus autem

Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum vitâ didicere magistrâ.

Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, et partos gladio vel pyxide nummos?

Rari quippe boni: numero vix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.

Nona ætas agitur, pejoraque sæcula ferri
Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, et à nullo posuit natura metallo.

Nos hominum Divûmque fidem clamore ciemus, 31
 Quanto Fessidium laudat vocalis agentem
 portula. dic senior bullâ dignissime, nescis
 Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis
 Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cùm 35
 Exigis à quoquam ne pejeret, et putet ullis
 Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?
 Quondam hîc Indigenæ vivebant more, priûs quàm
 numeret agrestem posito diademate falcem
 Saturnus fugiens: tunc, cùm virguncula Juno, 40
 Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris.
 Nulla super nubes convivium Cœlicolarum,
 Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
 Ad cyathos; et jam ficcato nectare tergens
 Arachia Vulcanus Liparæâ nigra tabernâ. 45
 Grandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum
 Talis, ut est hodie; contentaque sidera paucis
 Luminibus miserum urgebant Atlanta minori
 pondere. nondum aliquis sortitus triste profundi
 imperium, aut Siculâ torvus cum conjuge Pluton. 50
 Nec rota, nec Furia, nec saxum, aut vulturis atri
 cœna; sed infernis hilares finè regibus umbræ.
 improbitas illo fuit admirabilis ævo.
 Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
 si juvenis vetulo non assurrexerat; et si 55
 barbato cuicumque puer; licet ipse videret
 Plura domi fraga, et majores glandis acervos.
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
 primaque par adeò sacra lanugo senectæ.
 Tunc si depositum non inficietur amicus, 60
 reddat veterem cum totâ ærugine follem,
 prodigiosa fides, et Tuscis digna libellis,
 Quæque coronatâ lustrari debeat agnâ.
 egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 hoc monstrum puero, vel mirandis sub aratro 65
 piscibus inventis, et scætæ comparo mulæ;

90 JUVENALIS SATYRA XIII.

Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
 Examenque apium longâ confederit uvâ
 Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens.
 Intercepta decem quereris sestertia fraude
 Sacrilegâ. quid si bis centum perdidit alter
 Hôc arcana modo : majorem tertius illâ
 Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
 Tam facile et pronum est Superos contemnere testes,
 Si mortalis idem nemo sciat. aspice quantâ
 Voce neger ; quæ sit ficti constantia vultûs !
 Per Solis radios, Tarpeiaque fulmina jurat,
 Et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis ;
 Per calamos venatricis pharetramque puellæ,
 Perque tuum, pater Ægei Neptune, tridentem:
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
 Si verò et pater est, comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.

Sunt qui in Fortunæ jam casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Naturâ volvente vices et lucis, et anni ;
 Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
 Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur :
 Hic putat esse Deos, et pejerat, atque ita secum ;
 Decernat quodcumque volet de corpore nostro
 Isis, et irato feriat mea lumina fistro,
 Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
 Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus
 Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
 Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyrâ, nec
 Archigene. quid enim velocis gloria plantæ
 Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ?
 Ut sit magna, tamen certè lenta ira Deorum est.
 Si curant igitur cunctos punire nocentes,
 Quando ad me venient? sed et exorabile numen

XIII. JUVENALIS SATYRA XIII. 91

ortasse experiar. solet his ignoscere. multi
 committunt eadem diverso crimina fato:
 e crucem pretium sceleris tulit, hic diadema. 105
 c animum diræ trepidum formidine culpæ
 onfirmant. tunc te sacra ad delubra vocantem
 æcedit, trahere imò ultro ac vexare paratus.
 am cùm magna malæ superest audacia causæ,
 reditur à multis fiducia. Mimum agit ille, 110
 rbanum qualem fugitivus scurra Catulli.
 u miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 el potiùs quantum Gradivus Homericus: audis,
 piter, hæc, nec labra moves, cùm mittere vocem
 ebueras, vel marmoreus, vel ahenus? aut cur 115
 carbone tuo chartâ pia thura solutâ
 onimus, et sectum vituli jecur, albaque porci
 menta? ut video, nullum discrimen habendum est
 figies inter statuamque Bathylli.
 ccipe quæ conat valeat solatia ferre, 120
 qui nec Cynicos, nec Stoïca dogmata legit
 Cynicis tunicâ distantia; non Epicurum
 spicit exigui lætum plantaribus horti.
 rentur dubii medicis majoribus ægri:
 u venam vel discipulo committe Philippi. 125
 nullum in terris tam detestabile factum
 flendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
 e veto, nec planâ faciem contundere palmâ;
 andoquidem accepto claudenda est janua damno,
 t majore domûs gemitu, majore tumultu 130
 anguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
 ngit in hóc casu, vestem diducere summam
 ontentus, vexare oculos humore coacto.
 oratur lacrymis amissa pecunia veris.
 ed si cuncta vides simili fora plena querelâ; 135
 decies lectis diversâ in parte tabellis,
 ana supervacui dicunt cheiographa ligni,
 ugit ipsorum quos littera, gemmaque princeps
 Sardo-

92 JUVENALIS SATYRA XIII

Sardonyches, oculis quæ custoditur eburnis :
 Te nunc delicias extra communia censes
 Ponendum ; quia tu gallinæ filius albæ,
 Nos viles pulli nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
 Si flectas oculos majora ad crimina : confer
 Conductum larronem, incendia sulphure cœpta,
 Atque dolo, primos cùm janua colligit ignes :
 Confer, et hos veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
 Dona, vel antiquo positas à Rege coronas.
 Hæc ibi si non sunt, minor extat Sacrilegus, qui
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
 An dubitet, solitus totum conflare Tonantem ?
 Confer et artifices, mercatoremque ~~_____~~,
 Et deducendum corio bovis in mare ~~_____~~ quo
 Clauditur adversis innoxia simia fatis.
 Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis
 Usque à Lucifero, donec lux occidat, audit ?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit una domus. Paucos consume dies, et
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus ? aut quis
 In Meroë crasso majorem infante mamillam ?
 Cœrula quis stupuit Germani lumina, Flavam
 Cæsariem, et madido torquentem cornua cirro ?
 Nempe quòd hæc illis natura est omnibus una.
 Ad subitas Thracum volucres, nubemque sonoram
 Pygmæus parvis currit bellator in armis :
 Mox impar hosti, raptusque per aëra curvis
 Unguibus à sæva fertur grue. si videas hoc
 Gentibus in nostris, risu quatiere : sed illic,
 Quanquam eadem assiduè spectentur prœlia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
 Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ

XIUVENALIS SATYRA XIII. 93

ena erit? abreptum crede hunc graviore catenâ 175

otinus, et nostro (quid plus velit ira?) necari

bitrio. manet illa tamen jactura, nec unquam

epositum tibi sospes erit: sed corpore trunco

avidiosa dabit minimus solatia sanguis.

et vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ. 180

empe hoc indocti, quorum præcordia nullis

terdum, aut levibus videas flagrantia causis.

quantulacunque adeò est occasio, sufficit iræ.

hrysiippus non dicet idem, nec mite Thaletis

genium, dulcique senex vicinus Hymetto, 185

ui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ

ccusatori nollet dare. plurima felix

ulatim vitia, atque errores exuit omnes

rima docens rectum sapientia. quippe minuti

emper & infirmi est animi exiguique voluptas 190

itio: continuò sic collige, quòd vindictâ

emo magis gaudet, quàm fœmina. cur tamen hos tu

vasisse putes, quos diri conscia facti

ens habet attonitos, et surdo verbere cædit,

ecultum quatiente animo tortore flagellum? 195

ena autem vehemens, ac multo sævior illis,

uas et Cæditius gravis invenit aut Rhadamanthus,

octe dieque suum gestare in pectore testem.

artano cuidam respondit Pythia vates,

aud impunitum quondam fore, quòd dubitaret 200

epositum retinere, et fraudem jure tueri

arando: quærebat enim quæ numinis esset

ens: et an hoc illi facinus suaderet Apollo.

eddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem

ocem adyti dignam templo, veramque probavit, 205

extinctus totâ pariter cum prole domoque,

et quamvis longâ deductis gente propinquis.

as patitur pœnas peccandi sola voluntas.

am scelus intrâ se tacitum qui cogitat ullum,

acti crimen habet. cedo, si conata peregit? 210

Perpetua

94 JUVENALIS SATYRA XIII

Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat;
 Faucibus ut morbo ficcis, interque molares
 Difficili crescente cibo. sed vina misellus
 Exspuit: Albani veteris pretiosa senectus
 Displicet. ostendas melius, densissima ruga
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Nocte brevem si fortè indulgit cura soporem,
 Et toto versata toro jam membra quiescunt,
 Continuò templum, et violati Numinis aras,
 Et (quod præcipuis mentem sudoribus urget)
 Te videt in somnis. tua sacra et major imago
 Humanâ turbat pavidum, cogitque fateri.
 Hi sunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
 Cùm tonat, exanimes primo quoque murmure cœli,
 Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed
 Iratus cadat in terras, et vindicet ignis.
 Illa nihil nocuit, curâ graviore timetur
 Proxima tempestas; velut hœc dilata sereno.
 Præterea lateris vigili cum febre dolorem
 Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
 Infesto credunt à numine; saxa Deorum
 Hæc, et tela putant. pecudem spondere sacello
 Balantem, et Laribus cristam promittere galli
 Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
 Concessum? vel quæ non dignior hostia vitâ?
 Mobilis et varia est ferme natura malorum.
 Cùm scelus admittunt, superest constantia: quid fas,
 Atque nefas, tandem incipiunt sentire, peractis
 Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa et mutari nescia. nam quis
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Ejectum semel attritâ de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris
 Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
 Aut maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes

Exul

libus magnis. pœnâ gaudebis amarâ
 minis invisi; tandemque fatebere lætus
 surdum, nec Tiresiam quenquam esse Deorum.

SATYRA XIV.

Lurima sunt, Fuscine, et famâ digna sinistrâ,
 Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
 Et monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
 Amnosa senem juvat alea, ludit et hæres
 Lætus, parvoque eadem movet arma fritillo.
 Et de se melius cuiquam sperare propinquo
 Cedit juvenis, qui radere tubera terræ,
 Et eum condire, et eodem jure natantes
 Ergere ficedulas didicit, nebulone parente,
 Canâ monstrante gulâ: cùm septimus annus
 Anserit, puero nondum omni dente renato,
 Probatos licet admoveas mille indè magistros,
 Et totidem, cupiet tanto cœnare paratu
 Oper, et à magnâ non degenerare culinâ.
 Item animum, et mores modicis erroribus æquos
 Recipit, atque animos servorum, et corpora nostrâ
 Materia constare putat, paribusque elementis:
 Scire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
 Agarum strepitu, et nullam Sirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
 Et felix, quoties aliquis, tortore vocato,
 Fitur ardenti duo propter lintea ferro.
 Id suadet juveni lætus stridore catenæ,
 Item mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer
 Officis? exspectas ut non sit adultera Largæ
 Fida, quæ nunquam maternos dicere mœchos
 Citò, nec tanto poterit contexere cursu,

5

10

15

21

27

Ut

96 JUVENALIS SATYRA XIV.

Ut non ter decies respiret? conscia matri
 Virgo fuit: ceras nunc hâc dictante pusillas
 Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cinœdis.
 Sic natura jubet: velocius et citius nos
 Corrumunt vitiorum exempla domestica, magnis
 Cùm subeunt animos auctoribus. unus, et alter
 Forſitan hæc ſpernant juvenes, quibus arte benignâ,
 Et meliore luto finxit præcordia Titan.
 Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt;
 Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
 Abſtineas igitur damnandis; hujus enim vel
 Una potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
 Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
 Turpibus ac pravis omnes ſumus; et Catilinam
 Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe:
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.
 Nil dictu ſœdum viſûque hæc limina tangat,
 Intra quæ puer eſt. procul hinc, procul indè puellæ
 Lenonum, et cantus pernoctantis paraſiti.
 Maxima debetur puero reverentia. ſi quid
 Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos:
 Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
 Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit irâ,
 Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantùm,
 Nec vultu dederit, morum quoque filius, et cùm
 Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
 Corripies nimirum, et caſtigabis acerbo
 Clamore, ac poſt hæc tabulas mutare parabis.
 Unde tibi frontem libertatemque parentis,
 Cùm facias pejora ſenex, vacuumque cerebro
 Jampridem caput hoc ventofa cucurbita quærat?
 Hoſpitem venturo ceſſabit nemo tuorum:
 Verre pavimentum; nitidas oſtende columnas;
 Arida cum rotâ deſcendat aranea telâ:
 Lavet argentum; vaſa aſpera tergeat alter:
 Vox domini fremit iſtantis, virgamque tenentis

XIV. JUVENALIS SATYRA XIV. 97

ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
 tria displiceant oculis venientis amici, 65
 e perfusa luto sit porticus, et tamen uno
 emodio scobis hæc emendat servulus unus.
 llud non agitas, ut sanctam filius omni
 spiciat sine labe domum, vitióque carentem?
 ratum est, quòd patriæ civem, populóque dedisti, 70
 i facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
 Utilis et bellorum, et pacis rebus agendis.
 lurimum enim intererit quibus artibus, et quibus hunc

tu

oribus instituas. serpente ciconia pullos
 nutrit, et inventâ per devia rura lacertâ : 75
 li eadem sumptis quærunt animalia pinnis.
 ultur jumento, et canibus, crucibusque relictis,
 ad fœtus properat, partemque cadaveris affert.
 ic est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 ascentis, propriâ cum jam facit arbore nidos. 80
 ed leporem, aut capream famulæ Jovis, et generosæ
 n saltu venantur aves: hinc præda cubili
 onitur, inde autem, cum se matura levarit
 rogenes stimulante fame, festinat ad illam
 Quam primum rupto prædam gustaverit ovo. 85
 Edificator erat Centronius, et modo curvo
 itore Caietæ, summâ nunc Tyburis arce,
 unc Prænestinis in montibus, alta parabat
 Culmina villarum, Græcis, longéque petitis
 marmoribus, vincens Fortunæ, atque Herculis ædem,
 Et spado vincebat Capitolia nostra Posides. 91
 um sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
 regit opes, nec parva tamen mensura relictæ
 artis erat, totam hanc turbavit filius amens,
 um meliore novas attollit marmore villas. 95
 Quidam sortiti metuentem sabbata patrem,
 il præter nubes, et cœli numen adorant,
 nec distare putant humanâ carne suillam,

†† H

Quâ

98 JUVENALIS SATYRA XIV.

Quâ pater abstinuit: mox et præputia ponunt:
 Romanas autem soliti contemnere leges,
 Judaicum ediscunt, et servant, ac metuunt jus,
 Tradidit arcano quodcunque volumine Moses.
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
 Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
 Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cætera, solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
 Fallit enim vitium specie virtutis et umbra,
 Cum sit triste habitu, vultuque, et veste severum,
 Nec dubie tanquam frugi laudetur avarus,
 Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
 Certa magis, quam si fortunas fervet easdem
 Hesperidum serpens, aut Ponticus. Adde quod hunc,
 Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
 Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris.
 Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
 Incude assiduâ, semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros
 Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
 Pauperis esse putat: juvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergant, et eidem incumbere sectæ.
 Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
 Imbuit, et cogit minimas ediscere sordes.
 Mox acquirendi docet insatiabile votum,
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoque esuriens: neq; enim omnia sustinet unquam
 Mucida cærulei panis consumere frustra,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
 Alterius conchem æstivi cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio, putrique filuro,
 Filæque sectivi numerata includere porri.
 Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.

XIV. JUVENALIS SATYRA XIV. 99

sed quò divitias hæc per tormenta coactas? 135
 cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris egenti vivere fato?
 Interea pleno cum turget sacculus ore,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
 Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur 140
 Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum,
 Et proferre libet fines: majorque videtur,
 Et melior vicina seges: mercaris et hanc, et
 Arbusta, et densâ montem qui canet olivâ.
 Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
 Nocte boves macri, lassoque famelica collo
 Armenta ad virides hujus mittentur aristas,
 Nec prius inde domum, quam tota novalia sævos
 In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 Vixere vix possis, quam multi talia plorent, 150
 Et quot venales injuria fecerit agros.
 Sed qui sermones? quam fœdæ buccina famæ?
 Quid nocet hæc, inquit. tunicam mihi malo lupinæ,
 Quam si me toto laudet vicinia pago
 Exigui ruris paucissima farra secantem. 155
 Scilicet et morbis, et debilitate carebis,
 Et luctum, et curam effugies, et tempora vitæ
 Longa tibi posthæc fato meliore dabuntur:
 Et tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat. 160
 Vox etiam fractis ætate, ac Punica passis
 Troelia, vel Pyrrhum immanem gladiosque Molossos,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus. merces hæc sanguinis, atque laboris
 Nullis visa unquam meritis minor, aut ingrata 165
 Turta fides patriæ. saturabat glebula talis
 Matrem ipsum, turbamque casæ: quâ fœta jacebat
 Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum
 In scrobe, vel sulco redeuntibus, altera cœna 170

100 JUVENALIS SATYRA XIV.

Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelerum caussæ, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
 Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido
 Immodici census. nam dives qui fieri vult,
 Et cito vult fieri. Sed quæ reverentia legum?
 Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis, et collibus istis
 O pueri, Marsus dicebat et Hernicus olim
 Vestinusque senex: panem quæramus aratro
 Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
 Per glaciem perone tegi, qui summovet Euros
 Pellibus inversis. peregrina, ignotaque nobis
 Ad scelus, atque nefas, quæcunque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
 Post finem autumnî mediâ de nocte supinum
 Clamosus juvenem pater excitat: accipe ceras,
 Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
 Majorum leges, aut vitem posce libello.
 Sed caput intactum buxo, naresque pilosas
 Adnotet, et grandes miretur Lælius alas.
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat. aut, longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita, pares, quod vendere possis
 Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
 Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra,
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta, et corium. Lucri bonus est odor ex re
 Qualibet. illa tuo sententia semper in ore
 Versetur, Diis, atque ipso Jove digna, Poëtæ.

KIV. JUVENALIS SATYRA XIV. 101

Unde habeas quærit nemo, sed oportet habere:
 Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem:
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellæ.
 Talibus instantem monitis, quemcunque parentem
 Sic possem adfari: dic, ô vanissime, quis te 211
 Festinare jubet? meliorem præsto magistro
 Discipulum. securus abi: vincêris, ut Ajax
 præterit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 Arcendum est teneris, nondum implevere medullas 215
 Activæ mala nequitia. cum pectere barbam
 Ceperit, et longi mucronem admittere cultri,
 Falsus erit testis, vendet perjuriam summâ
 Exiguâ, et Cereris tangens aramque pedemque.
 Latam jam crede nurum, si limina vestra 220
 Mortiferâ cum dote subit. quibus illa premetur
 Per somnum digitis! nam quæ terrâque marique
 Acquirenda putas, brevior via conferet illi.
 Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
 Mandavi, dices olim, nec talia suasi: 225
 Mentis causa malæ tamen est, et origo penes te.
 Nam quisquis magni census præcepit amorem,
 Et lævo monitu pueros producit avaros,
 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 At libertatem, et totas effundit habenas 230
 Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Num dicis juveni, stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet, attollatque propinqui:
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Perimine divitias acquirere, quarum amor in te est,
 Quantum erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
 Flexit Thebas, si Græcia vera, Meneceus: 240
 Quorum fulcis legiones dentibus anguis
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capeffant

102 JUVENALIS SATYRA XIV.

Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una.
 Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
 Flagrantem late, et rapientem cuncta videbis.
 Nec tibi parceretur misero, trepidumque magistrum
 In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
 Nota mathematicis genesis tua : sed grave tardas
 Exspectare colos. morieris stamine nondum
 Abrupto. jam nunc obstas, et vota moraris :
 Jam torquet juvenem longa, et cervina senectus.
 Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
 Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
 Atque alias tractare rosas. medicamen habendum est,
 Sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex.
 Monstro voluptatem egregiam ; cui nulla theatra,
 Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
 Si spectes quanto capitis discrimine constant
 Incrementa domus, æratâ multus in arcâ
 Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi,
 Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, et res
 Non potuit servare suas. ergo omnia Floræ,
 Et Cereris licet, et Cybeles aulæa relinquas.
 Tanto majores humana negotia ludi.
 An magis oblectant animum jactata petauro
 Corpora ? quique solent rectum descendere funem ?
 Quam tu Coryciâ semper qui puppe moraris,
 Atque habitas, Coro semper tollendus, et Austro,
 Perditus, ac vilis sacci mercator olentis ?
 Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
 Passum, et municipes Jovis advexisse lagenas ?
 Hic tamen ancipiti figens vestigia plantâ
 Victum illa mercede parat, brumamque, famemque
 Illâ recte cavet : tu propter mille talenta,
 Et centum villas temerarius aspice portus,
 Et plenum magnis trabibus mare : plus hominum est jam
 In pelago. veniet classis quocunque vocârit
 Spes lucri, nec Carpathiam, Getulaque tantum

Æquo

KIV. JUVENALIS SATYRA XIV. 103

Equora tranfiliet : fed longe Calpe relictâ,
 Audiet Herculeo stridentem gurgite Solem. 280
 Grande operæ pretium eft, ut tenfo folle reverti
 24 inde domum poffis, tumidâque ſuperbus alutâ
 Oceani monſtra, et juvenes vidiffe marinos.
 Non unus mentes agitat furor : ille ſororis
 In manibus vultu Eumenidum terretur, et igni : 285
 25 Hic bove percuffo mugire Agamemnona credit,
 Aut Ithacum. parcat tunicis licet, atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad ſummum latus, et tabulâ diſtinguitur unda : 290
 Cum ſit cauſſa mali tanti, et diſcriminis hujus,
 26 Concifum argentum in titulos, facieſque minutas.
 Occurrent nubes, et fulgura : ſolvite funem
 Frumenti dominus clamat, piperiſque coëmti.
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur :
 Eſtivum tonat. infelix, hac forſitan ipſâ 295
 27 Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
 Obrutus, et zonam lævâ morſuque tenebit.
 Sed, cujus votis modo non ſuffecerat aurum,
 Quod Tagus, et rutilâ volvit Pactolus arenâ,
 Frigida ſufficient velantes inguina panni, 300
 28 Exiguusque cibus, merſâ rate naufragus aſſem
 Dum rogat, et pictâ ſe tempeſtate tuetur.
 Tantis parta malis, curâ majore, metuque
 ſervantur. Miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
 Diſpoſitis prædives hamis vigilare cohortem 305
 29 ſervorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, ſigniſque ſuis, Phrygiâque columnâ,
 atque ebore, et latâ teſtudine. dolia nudi
 Non ardent Cynici : ſi fregeris, altera fiet
 Cras domus, aut eadem plumbo commiſſa manebit. 310
 30 Penſit Alexander, teſtâ cum vidit in illâ
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
 Nil cuperet, quam qui totum ſibi poſceret orbem,
 Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
 Æquor Nullum

104 JUVENALIS SATYRA XIV

Nullum numen habes, si sit prudentia ; sed te
 Nos facimus, Fortuna, Deam. Mensura tamen quæ
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam.
 In quantum sitis atque fames et frigora poscunt :
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis :
 Quantum Socratici ceperunt antè Penates,
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
 Acribus exemplis videor te claudere : misce
 Ergo aliquid nostris de moribus : effice summam
 Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
 Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum ;
 Sume duos Equites, fac tertia quadringenta.
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra :
 Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna
 Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi,
 Indulsi Cæsar cui Claudius omnia, cujus
 Paruit imperiis uxorem occidere iussus.

SATYRA XV.

QUIS nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
 Pars hæc : illa pavet saturam serpentibus Ibim.
 Effigies sacri niter aurea cercopithecii,
 Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ,
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
 Illic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
 Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
 Porrum et cepe nefas violare, ac frangere morfu.
 O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
 Numina! Lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa. Nefas illic fœtum jugulare capellæ ;
 Carnibus humanis vesci licet. Attonito cùm
 Tale super cœnam facinus narraret Ulysses

Alcinoo

XIV JUVENALIS SATYRA XV. 105

Alcino, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
 tunc abicit, sævâ dignum verâque Charybdi,
 ingentem immanes Læstrygonas atq; Cyclopas?
 Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa
 Cyanes, plenos et tempestatibus utres 20
 crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
 et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 Nam vacui capitis populum Phæaca putavit?
 Sic aliquis meritò nondum ebrius, et minimum qui
 de Corcyræâ temetum duxerat urnâ. 25
 Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
 Nos miranda quidem, sed nuper Consule Junio
 gesta super calidæ referemus mœnia Copti;
 Nos vulgi scelus et cunctis graviora cothurnis.
 Nam scelus à Pyrrhâ, quanquam omnia sformata volvas, 31
 Nullus apud Tragicos populus facit. Accipe nostro
 Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
 Inter finitimos vetus atque antiqua similtas,
 immortale odium, et nunquam sanabile vulnus
 ardet adhuc, Ombos et Tentyra. Summus utrinque 35
 inde furor vulgo, quod Numina vicinorum
 Odit uterque locus; cùm solos credat habendos
 esse Deos, quos ipse colit. Sed tempore festo
 Alterius populi rapienda occasio cunctis
 rîsa inimicorum primoribus ac ducibus; ne 40
 ætæ hilemque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
 sentirent positis ad templa et compita mensis,
 servigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
 optimus interdum Sol invenit. Horrida sanè
 Egyptus: sed luxuriâ, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde quòd et facilis victoria de madidis et
 blatis, atque mero titubantibus. Inde virorum
 altatus nigro tibicine, qualiacunque
 Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ: 50
 Hinc

106 JUVENALIS SATYRA XV.

Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ.
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli
 Sævit nuda manus : paucæ sine vulnere malæ:
 Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus
 Integer. Aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnòs.
 Ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles
 Exercere acies, quòd nulla cadavera calcent.
 Et sanè quò tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes? Ergo acrior impetus, & jam
 Saxa inclinatis per humum quæsitæ lacertis
 Incipiunt torquere, domestica seditione
 Tela; nec hunc lapidem, qualeis et Turnus, et Ajax;
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam
 Æneæ; sed quem valeant emittere dextræ
 Illis dissimiles, et nostro tempore natæ.
 Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
 Ergo Deus quicumque aspexit, ridet, et odit.
 A diverticulo repetatur fabula. Postquam
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
 Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis.
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant
 Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hîc quidam nimîâ formidine cursum
 Præcipitans, capiturque : ast illum in plurima sectum
 Frustra ac particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
 Victrix turba; nec ardenti decoxit ahenò,
 Aut verubus : longum usque adeò, tardumque putavit
 Expectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summâ coeli raptum de parte Prometheus
 Donavit terris. Elemento gratulor, et te

Exulta

XV. JUVENALIS SATYRA XV. 107

Exultare reor. Sed qui mordere cadaver
 sustinuit, nihil unquam hac carne libentiùs edit,
 Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
 prima voluptatem gula senserit. ultimus autem 90
 qui stetit absumpto jam toto corpore, ductis
 per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Falcones, ut fama est, alimentis talibus usi
 produxere animas: sed res diversa; sed illic
 fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus 95
 extremi, longæ dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 exemplum esse cibi: sicut modo dicta mihi gens
 post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
 coquebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 allorem, ac maciem, et tennes miserantibus artus,
 membra aliena fame lacerabant, esse parati
 sua. Quisnam hominum veniam dare, quisve Deorum,
 Urbibus abnuerit dira atque immania passis;
 quibus ipsorum poterant ignoscere manes, 105
 quorum corporibus vescebantur? Meliùs nos
 venonis præcepta monent. Nec enim omnia, quædam
 pro vita facienda putat. Sed Cantaber undè
 poicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
 nunc totus Graias, nostrasque habet orbis Athenas. 110
 Gallia caufidicos docuit facunda Britannos:
 e conducendo loquitur jam Rhetore Thule.
 nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 virtute atque fide, sed major clade Saguntus.
 tale quid excusat, Mœotide sævior arâ 115
 Egyptus. Quippe illa nefandi Taurica sacri
 ventrix homines (ut jam quæ carmina tradunt
 igna fide credas) tantùm immolat: ulterius nil
 ut gravius cultro timet hostia. Quis modò casus
 impulit hos? Quæ tanta fames, infestaque vallo 120
 arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
 videre? Anne aliam terrâ Memphitide ficcâ

Invidiam

Exulta

108 JUVENALIS SATYRA XV.

Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
 Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi,
 Hac saevit rabie imbelli et inutile vulgus,
 Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictae remis incumbere testae.
 Nec poenam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
 Et similes ira atque fames. Mollissima corda
 Humano generi dare se natura fatetur,
 Quae lacrymas dedit. Hæc nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
 Squalloremque rei, pupillum ad jura vocantem
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
 Et minor igne rogi. Quis enim bonus, aut face dignus
 Arcanâ, qualem Cereris vult esse Sacerdos,
 Ulla aliena sibi credat mala? Separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis capiendisque artibus apti,
 Sensum à cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona, et terram spectantia. Mundi
 Principio indulsit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque; mutans ut
 Affectus petere auxilium, et præstare juberet,
 Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas relinquere sylvas;
 Ædificare domos, laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia; protegere armis
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem;
 Communi dare signa tubæ, defendier isdem
 Terribus, atque unâ portarum clave teneri.

XV. JUVENALIS SATYRA XV. 97

ed jam serpentum major concordia : parcit
 Cognatis maculis similis fera. quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo ? quo nemore unquam
 Expiravit aper majoris dentibus apri ?
 Indica tigris agit ravidâ cum tigride pacem
 Perpetuam : sævis inter se convenit urtis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefandâ 165
 Produxisse parum est, cum rastra et sarcula tantum
 Assueti coquere, et marris ac vomere lassî
 Nescierint primi gladios excudere fabri.
 Aspiciamus populos, quorum non sufficit iræ
 Occidisse aliquem ; sed pectora, brachia, vultum 170
 Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
 Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra videret
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulsit non omne legumen ?

SATYRA XVI.

QUI S numerare queat felicitis præmia, Galle,
 Militiæ ? nam si subeantur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tyronem porta secundo
 Videre. plus etenim fati valet hora benigni,
 Quàm si nos Veneris commendat epistola Marti, 5
 Et Samiâ genitrix quæ delectatur arenâ.
 Commoda tractemus primùm communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat : imò et si pulsetur, dissimulet, nec
 Audeat excussos prætori ostendere dentes, 10
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
 Arque oculos medico nil promittente relictos.
 Bardiacus judex datur hæc punire volenti
 Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ,

98 JUVENALIS SATYRA XVI.

Legibus antiquis castrorum, et more Camilli
 Servato, miles ne vallum litiget extra,
 Et procul à signis. justissima centurionum
 Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit
 Ultio, si justæ deferitur causa querelæ.
 Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli
 Consensu magno officiunt. curabitis, ut sit
 Vindicta gravior quàm injuria; dignum erit ergo
 Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
 Cùm duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
 Millia clavorum. quis tam procul absit ab urbe?
 Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
 Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, et se
 Excusaturos non sollicitemus amicos.
 Da testem, judex cùm dixerit: audeat ille,
 Nescio quis, pugnos vidit qui, dicere, Vidi;
 Et credam dignum barbâ, dignumque capillis
 Majorum. citiùs falsum producere testem
 Contra paganum possis, quàm vera loquentem
 Contra fortunam armati contraque pudorem.
 Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
 Sacramentorum. convallem rursus aviti
 Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit,
 Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
 Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
 Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
 Vana supervacui dicens chirographa ligni:
 Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
 Totius populi; sed tunc quoque mille ferenda
 Tædia, mille moræ; toties subsellia tantùm
 Sternuntur; jam facundo ponente lacernas
 Cæditio, et Fulco jam micturiente, parati
 Digredimur, lentâque fori pugnamus arenâ.
 Ast illis, quos arma regunt et balteus ambit,
 Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo sufflamine litis.

XVI. JUVENALIS SATYRA XVI. 99

solis præterea testandi militibus jus
vivo patre datur. nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore censûs,
Omne tenet cujus regimen pater. ergo Coranum
signorum comitem, castrorumque æra merentem, 55
Quamvis jam tremulus, caprat pater. hunc labor æquus
Provehit, et pulchro reddit sua dona labori.
Ipsius certè ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem ;
Ut lati Phaleris omnes, et torquibus omnes. 60

A

S

Illis re

Heder

Ad fac

Quis e

Picasq

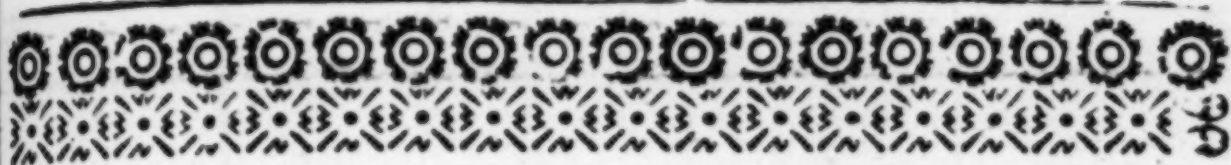
Magist

Vente

Quod

Corvo

Canta

AULI PERSII FLACCI

SATYRÆ.

PROLOGUS.

 E C fonte labra prolui Caballino ;
 Nec in bicipiti somniasse Parnasso
 Memini, ut repente sic Poëta prodirem.
 Heliconiadasque, pallidamque Pyrenen
 Illis relinquo, quorum imagines lambunt
 Hederae sequaces : Ipse semipaganus
 Ad sacra vaturn carmen affero nostrum.
 Quis expedit psittaco suum χαῖπε ?
 Picasque docuit nostra verba conari ?
 Magister artis ingenique largitor
 Venter, negatas artifex sequi voces.
 Quod si dolosi spes refulserit nummi,
 Corvos Poëtas, & poëtrias picas
 Cantare credas Pegaseium melos.

5

10

S A T Y R A I.

P. O Curas Hominum! ô quantum est in rebus inane?
 Quis leget hæc? **M.** Min' tu istud ais? nemo Hercule. nemo.

Vel duo, vel nemo. **P.** Turpe et miserabile. **M.** Quare?

P. Ne mihi Polydamas, et Troïades Labeonem Prætulerint. **M.** Nugæ. Non, si quid turbida Roma Elevet, accedas: examenve improbum in illa Castiges trutina: Nec te quæsieris extra.

Nam Romæ quis non? **P.** Ah, si fas dicere! sed fas Tunc, cum ad canitiem, et nostrum istud vivere triste Aspexi, et nucibus facimus quæcunque relictis:

Cum sapimus patruos, tunc, tunc, ignoscite. **M.** Nolo.

P. Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.

M. Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber, Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.

P. Scilicet hæc populo, pexusque, togaque recenti, Et natalitia tandem cum Sardonyche albus,

Sede leges celsâ, liquido cum plasmate guttur

Mobile collueris, patranti fractus oculo.

Heic, neque more probo videas, neque voce serenâ

Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum

Intrant, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.

Tun' vetule auriculis alienis colligis escas?

Auriculis, quibus et dicas cute perditus, obe!

M. Quo didicisse, nisi hoc fermentum, et quæ semel intus Innata est, rupto jecore exierit caprificus?

P. En pallor, seniumque! ô mores! usque adeone Scire tñum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

M. At pulchrum est, digito monstrari, et dicier, hic est.

Tes

Ten' cirratorum centum dictata fuisse
 Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt 30
 Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
 P. Heic aliquis cui circum humeros hyacinthina læna est,
 Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
 Phyllidas, Hypsipylas, vatum & plorabile si quid,
 Eliquat, & tenero supplantat verba palato. 35
 Affensere viri. Nunc non cinis ille poetæ
 Felix? Nunc levior cippus non imprimit ossa?
 Laudant convivæ. Nunc non è manibus illis,
 Nunc non è tumulo, fortunataque favilla
 Nascentur violæ? M. rides (ait) & nimis uncis 40
 Naribus indulges. An erit, qui velle recuset
 Os populi meruisse; & cedro digna locutus,
 Linquere nec scombros metuentia carmina, nec thus?
 P. Quisquis es, ô modo quem ex adverso dicere feci,
 Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
 (Quando hæc rara avis est) si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est;
 Sed recti finemque, extremumque esse recusò
 Euge tuum, & Belle. Nam belle hoc excute totum,
 Quid non intus habet? Non heic est Ilias Acci 50
 Ebria veratro; Non, si qua elegidia crudi
 Dictarunt procures; Non quicquid denique lectis
 Scribitur in citreis. Calidum scis ponere fumen;
 Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ;
 Et verum, inquis, amo: Verum mihi dicite, de me. 55
 Quî pote? Vis dicam? Nugaris, cum tibi calve,
 Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.
 O Jane, à tergo quem nulla ciconia pinxit,
 Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
 Nec linguæ, quantum sitiat canis Apula tantum. 60
 Vos ô patricius sanguis, quos vivere fas est
 Occipiti cæco, posticæ occurrere sannæ.
 Quis populi sermo est? Quis enim, nisi carmina molli
 Nunc demum numero fluere, ut per læve severos
 Effundat

Effundat junctura ungues? Scit tendere versum
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno:
 Sive opus in mores, in luxum, & prandia Regum,
 Dicere res grandes nostro dat Musa Poëtæ.
 Ecce modo heroas sensus adferre videmus
 Nugari solitos Græce, nec ponere lucum
 Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
 Et focus, & porci, & fumosa Palilia sæno:
 Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
 Cum trepida ante boves Dictatorem induit uxor,
 Et tua aratra domum lictor tulit. Enge Poëta:
 Est nunc Brisæi quem venosus liber Acci,
 Sunt quos, Pacuviusque, & verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quæris-ne, unde hæc sartago loquendi
 Venerit in linguas? Unde istud dedecus, in quo
 Troffulus exultat tibi per subsellia lævis?
 Nil-ne pudet, capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire? decenter!
 Fur es, (ait Pedio.) Pedius quid? Crimina rasis
 Librat in antithetis: doctas posuisse figuras
 Laudatur. Bellum hoc. Hoc bellum? an Romule ceve
 Men' moveat, quippe, & cantet si naufragus, assem
 Protulerim? Cantas, cum fracta te in trabe pictum
 Ex humero portes? Verum, nec nocte paratum
 Plorabit, qui me volet incurvasse querelâ.
 M. Sed numeris decor est, & junctura addita crudis.
 Claudere sic versum didicit, Berecynthius Atys,
 Et qui Cæruleum dirimebat Nerea delphin.
 Sic costam longo subduximus Appennino.
 Arma virum, Nonne hoc spumofum, & cortice pingui?
 P. Ut ramale vetus prægrandi subere coctum.
 M. Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?
 P. Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis;
 Et raptum vitulo caput ablatura superbo

Bassaris, et Lyncem Mænas flexura corymbis,
 Evion ingeminat: reparabilis adsonat Echo.
 Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni
 viveret in nobis? Summâ delumbe salivâ
 Hoc natat in labris; & in udo est Mænas, & Atys; 108
 Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
 Sed quid opus teneras mordaci radere vero
 Auriculas? Vide sis, ne majorum tibi forte
 limina frigescant; sonat heic de nare canina
 Litera. P. Per me equidem sint omnia protinus alba. 110
 Nil moror; Euge, omnes, omnes, bene, miræ eritis res.
 Hoc juvat: heic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
 Pingue duos angues: Pueri, sacer est locus; extra
 Mejite. Discedo. secuit Lucilius urbem,
 Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis. 112
 Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
 tangit, & admissus circum præcordia ludit,
 Callidus excusso populum suspendere naso.
 Men' mutire nefas, nec clam; nec cum scrobe; nusquam?
 Heic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, libelle: 120
 Auriculas afini quis non habet? hoc ego opertum,
 Hoc ridere meum tam nil, nullâ tibi vendo
 Maide. Audaci quicunque afflate Cratino,
 Præratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
 Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis; 122
 Unde vaporatâ lector mihi ferveat aure.
 Non hic, qui in crepidas Grajorum ludere gestit,
 Sordidus; & lusco qui possit dicere, lusce;
 Nese aliquem credens, Italo quod honore supinus,
 Fregerit Heminas Areti Ædilis iniquas. 130
 Nec qui abaco numeros, & secto in pulvere metas
 Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbam per alans Nonaria vellat.
 His mane edictum, post prandia Callirhoën do.

S A T Y R A II.

HU N C, Macrine, diem numera meliore lapillo,
 Qui tibi labentes apponit candidus annos.
 Funde merum Genio. non tu prece poscis emaci,
 Quæ nisi seductis nequeas committere divis.
 At bona pars procerum tacita libabit acerrâ.
 Haud cuivis promptum est, murmurque, humilesque
 furros

Tollere de templis, et aperto vivere voto.
 Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,
 Illa sibi introrsum, et sub lingua immurmurat: ô si
 Ebullit patruî præclarum funus! et ô si
 Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro
 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
 Impello, expungam; namque est scabiosus, et acri
 Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor.
 Hæc sancte ut poscas, Tyberino in flumine mergis
 Mane caput bis, ter-ve, et noctem flumine purgas.
 Heus, age responde, minimum est quod scire laboro:
 De Jove quid sentis? Est-ne ut præponere cures
 Hunc cuiquam? cuinam? Vis Stajo? an scilicet hæres?
 Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis?
 Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
 Dic agedum Stajo; prô Jupiter! ô bone, clamet,
 Jupiter! at sese non clamet Jupiter ipse?
 Ignovisse putas, quia, cum tonat, ocys ilex
 Sulfure discutitur sacro, quam tuque, domusque?
 An quia non fibris ovium, Ergennâque iubente,
 Triste jaces lucis, evitandumque bidental,
 Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
 Jupiter? aut quidnam est, qua tu mercede Deorum

Emer

Emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis? 30
 Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque atque uda labella
 Infami digito, et lustralibus ante salivis
 Expiat, urentes oculos inhibere perita.
 Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto, 35
 Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes.
 Hunc optent generum rex et regina. Puellæ
 Hunc rapiant. Quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
 Ast ego nutrici non mando vota; negato
 Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit. 40
 Poscis opem nervis, corpusque fidele senectæ:
 Esto, age; sed grandes patinæ tucetaque crassa
 Annuere his superos vetuere, Jovemque morantur.
 Rem struere exoptas cæso bove, Mercuriumque
 Arcessis fibra. Da fortunare penates, 45
 Da pecus, et gregibus foetum. Quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquecant?
 Attamen hic extis et opimo vincere ferto
 Intendit. jam crescit ager, jam crescit ovile,
 Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, et exspes 50
 Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti, incusaque pingui
 Auro dona feram, fudes, & pectore lævo
 Excutias guttas, lætari prætrepidum cor;
 Hinc illud subiit, auro sacras quod ovato 55
 Perducis facies; Nam fratres inter abænos,
 Somnia pituitâ qui purgatissima mittunt,
 Præcipui sunt, sitque illis aurea barba.
 Aurum vasa Numæ, Saturniaque impulit æra,
 Vestalesque urnas, & Tuscum fictile mutat. 60
 O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes!
 Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
 Et bona Dîs ex hac scelerata ducere pulpa?
 Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo;
 Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus: 65

Hæc

Hæc baccam conchæ rasisse, et stringere venas,
 Ferventis massæ crudo de pulvere iussit.
 Peccat et hæc, peccat; vitio tamen utitur. At vos
 Dicite pontifices, in sacris quid facit aurum?
 Nempe hoc, quod Veneri donatæ à virgine puppæ.
 Quin damus id superis, de magna quod dare lance
 Non possit magni Messalæ lippa propago;
 Compositum jus, fasque animi, sanctosque recessus
 Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?
 Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo.

S A T Y R A III.

P. Nempe hoc assidue? jam clarum mane fenestras
 • Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
B. Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbrâ.
P. En quid agis? ficcas insana canicula messes
 Jamdudum coquit, & patulâ pecus omne sub ulmo est,
 Unus ait comitum. **B.** Verum-ne? Ita-ne? Ocyus ad
 Huc aliquis. Nemon'? Turgescit vitrea bilis:
 Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.
P. Jam liber, et bicolor positis membrana capillis,
 Inque manus chartæ, nodosæque venit arundo.
 Tunc queritur, crassus calamo quod pendeat humor:
 Nigra quod infusâ vaneſcat sepia lymphâ:
 Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
 O miser! inque dies ultra miser! huccine rerum
 Venimus? at cur non potius, teneroque columbo,
 Et similis regum pueris, pappare minutum
 Poscis? et iratus mammæ lallare recusas?
 An tali studeam calamo? Cui verba? Quid istas
 Succinis ambages? Tibi luditur. Effluvis amens.

SATYRA III.

109

Contemnere. Sonat vitium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.

Udum et molle lutum es, nunc nunc properandus, et
acri

Fingendus sine fine rota. Sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum. 25

Quid metuas? cultrixque foci secura patella est.
Hoc satis? An deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmata quod Thusco ramum millesime ducis,
Censorem-ne tuum vel quod trabeate salutas?

Ad populum phaleras: Ego te intus et in cute novi. 30

Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?
Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum
Pingue; caret culpâ; nescit quid perdat, et alto
Demersus, summa rursus non bullit in unda.

Magne pater divum, sævos punire tyrannos 35

Haud aliâ ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium, ferventi tincta veneno:
Virtutem videant, intabescantque relictâ.

An-ne magis Siculi gemuerunt æra juvenci?
Aut magis auratis pendens laquearibus ensis 40

Purpureas subter cervices terruit; Imus,
Imus præcipites, quam si sibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos (memini) tangebam parvus olivo,

Grandia si nollem morituri verba Catonis 45

Discere, ab insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in votis, damnosa canicula quantum

Raderet, angustæ collo non fallier orcæ; 50

Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,

Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus et detonsa juvenus
Invigilat, filiquis, et grandi pasta polentâ. 55

K.

Et

Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.
 Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta
 Oscitat hesternum, dissutis undique malis?
 Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum?
 An passim sequeris corvos, testave, lutove
 Securus quò pes ferat, atque ex tempore vivis?
 Elleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas: venienti occurrите morbo.
 Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
 Discite, ô miseri, et causas cognoscite rerum,
 Quid sumus, et quidnam victuri gignimur: ordo
 Quis datus, et metæ quam mollis flexus, et unde;
 Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 Utile nummus habet; patriæ charisque propinquis
 Quantum elargiri deceat; quem te Deus esse
 Jussit; et humana qua parte locatus es in re;
 Disce: neque invideas, quod multa fidelia putet
 In locupletè penu, defensis pinguibus Umbris;
 Et piper, et pernæ, Marsi monumenta clientis,
 Mœnaque quod prima nondum defecerit orca.
 Hic aliquis de gente hircosa Centurionum,
 Dicat, quod satis est, sapio mihi: non ego curo
 Esse quod Arcesilas, ærumnosque Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram,
 Murmura cum secum, et rabiosa silentia rodunt,
 Atque exporrecto trutinantur verba labello,
 Ægroti veteris meditantés somnia: gigni
 De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est?
 His populus ridet, multumque torosa juvenus
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
 Inspice: nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris
 Faucibus exsuperat gravis halitus; inspicе sodes,
 Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam
 Tertia compositas vidit nox currere venas,

SATYRA III.

III

De maiore domo modicum sitiente lagena,
 Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
 Heus bone, tu palles. Nihil est. Videas tamen istud,
 Quicquid id est: surgit tacite tibi lutea pellis. 95
 At tu deterius palles; ne sis mihi tutor:
 Jampridem hunc sepeli; tu restas. Perge, tacebo.
 Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
 Guttare sulfureas lente exhalante Mephites.
 Sed tremor inter vina subit, calidumque trientem 100
 Excutit è manibus; dentes crepuere reiecti.
 Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto
 Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
 In portam rigidos calces extendit: at illum 105
 Hesterni capite induto subiere Quirites.
 Tange miser venas, et pone in pectore dextram.
 Nil calet hic; summosque pedes attinge, manusque,
 Non frigent. Visa est si forte pecunia, sive
 Candida vicini subrisit molle puella, 110
 Cor tibi rite salit? Positum est argente catino
 Durum olus, et populi cribro decussa farina.
 Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
 Putre, quod haud deceat plebeïa radere betâ.
 Alges, cum excussit membris timor albus aristas: 115
 Nunc face supposita fervescit sanguis, et irâ
 Scintillant oculi; dicisque facisque, quod ipse
 Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

SATYRA IV.

REM populi tractas? (barbatum hoc crede magistrum
 Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ)
 Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
 Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
 Ante pilos venit; dicenda, tacendaque calles. 5

K 2

Ergo

Ergo ubi commotâ fervet plebecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
 Majestate manus. Quid deinde loquere? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est; Illud male; rectius istud.
 Scis etenim justum geminâ suspendere lance
 Ancipitis libræ: rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo:
 Et potis es nigrum vitio præfigere Theta.
 Quin tu igitur, summa nequicquam pelle decorus,
 Ante diem blando caudam jactare popello
 Definis, Anticyras melior sorbere meracas?
 Quæ tibi summa boni est? unctâ vixisse patellâ
 Semper, et assiduo curata cuticula sole.
 Expecta; haud aliud respondeat hæc anus. I nunc.
 Dinomaches ego sum. suffla, sum candidus. Esto:
 Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis,
 Cum bene discincto cantaverit ocyma vernæ.
 Ut nemo in sese tentat descendere! nemo!
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Quæsieris. Nostin' Vectidî prædia? cujus?
 Dives arat Curibus, quantum non milvus oberret.
 Hunc ais? Hunc, Diis iratis, genioque sinistro:
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veteris metuens deradere limum,
 Ingemit, Hoc bene sit, tunicatum cum sale mordens
 Cæpe, et farratam pueris plaudentibus ollam,
 Pannosam facem morientis sorbet aceti?

At si unctus cesses, et figas in cute Solem,
 Est prope te ignotus cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores; penemque arcanaque lumbi
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
 Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
 Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe aduncâ,
 Non tamen ista filix ullo manfuescit aratro.

Cædimu

Cæd
 Vivitu
 Cæcur
 Proteg
 Si pore
 Non c
 Si faci
 Si pute
 Nequi
 Respu
 Tecun

V A
 Fabul
 Vulne
 Quor
 Inger
 Gran
 Si qui
 Ferve
 Tu no
 Folle
 Nesci
 Nec s
 Verbo
 Ore t
 Doctr
 Hinc
 Cum
 Non
 Pagin
 Secre
 Excu

SATYRA IV.

113

Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto: sic novimus. Ilia subter
 Cæcum vulnus habes; sed lato balteus auro
 Protegit: ut mavis, da verba, et decipe nervos, 45
 Si potes. Egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam? Viso si palles, improbe, nummo;
 Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum;
 Si puteal multa cautus vibice flagellas;
 Nequicquam populo bibulas donaveris aures. 50
 Respue, quod non es; tollat sua munera cerdo;
 Tecum habita; et noris, quam sit tibi curta supellex.

SATYRA V.

Vatibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
 Centum ora, et linguas optare in carmina centum;
 Fabula seu mæsto ponatur hianda Tragædo,
 Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
 Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas 5
 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
 Grande locuturi, nebulas Helicone legunto;
 Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestæ
 Fervebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
 Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10
 Folle premis ventos: nec clauso murmure raucus
 Nescio quid tecum grave cornicaris inepte:
 Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
 Verba togæ sequeris, junctura callidus acri,
 Ore teres modico: pallentes radere mores 15
 Doctus, et ingenno culpam defigere ludo.
 Hinc trahe quæ dicas; mensasque relinque Mycenis
 Cum capite, et pedibus; plebeiaque prandia noris.
 Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
 Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20
 Secreti loquimur: tibi nunc hortante Camœna
 Excutienda damus præcordia; quantaque nostræ

K 3

Pars

Pars tuâ sit Cornute animæ, tibi dulcis amice,
 Ostendisse juvat. Pulsa, dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ.
 His ego centenas ausim deponere voces,
 Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 Voce traham pura; totumque hoc verba resignent,
 Quod latet arcanâ non enarrabile fibrâ.
 Cum primum pavido custos mihi purpura cessit,
 Bullaque succinctis laribus donata pependit:
 Cum blandi comites, totaque impune Suburra
 Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo:
 Cumque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
 Diducit trepidas ramosa in compita mentes,
 Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
 Socratico, Cornute, sinu: Tunc fallere solers
 Apposita intortos extendit regula mores,
 Et premitur ratione animus, vincique laborat,
 Artificemque tuo ducit sub pollice vultum;
 Tecum etenim longos meminî consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus, et requiem pariter disponimus ambo,
 Atque verecunda laxamus seria mensa.
 Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo
 Consentire dies, et ab uno sydere duci:
 Nostra vel æquali suspendit tempora libra
 Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum;
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una.
 Nescio quod, certe est quod me tibi temperat, astrum.
 Mille hominum species, et rerum discolor usus;
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat sub Sole recenti
 Rugosum piper, et pallentis grana cumini:
 Hic satur, irriguo mavult turgescere somno:
 Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem est putris: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,

SATYRA V.

115

Tum crassos transisse dies, lucemque palustrem,
 Et sibi jam feri vitam ingemuere relictam.
 At te nocturnis juvat impallescere chartis;
 Cultor enim juvenum purgatas inseris aures
 Fruge Cleanthea. Petite hinc juvenesque senesque
 Finem animo certum, miserisque viatica canis. 65
 Cras hoc fiet. Idem cras fiet: quid? Quasi magnum,
 Nempe diem, donas? sed cum lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumpsimus. Ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 Nam, quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70
 Vertentem sese frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
 Libertate opus est. Non hac, qua quisque Velina
 Publius emeruit, scabiosum tesserula far
 Possidet. Heu steriles veri, quibus una Quiritem 75
 Vertigo facit, hic Dama est non tressis agaso,
 Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Dama. Papæ! Marco spondente, recusas
 Credere tu nummos? Marco sub iudice palles? 80
 Marcus dixit: ita est. Assigna Marce tabellas.
 Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 Cuilicet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sum
 Liberior Bruto? Mendose colligis, inquit 85
 Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hoc (reliquum accipio) licet, ut volo, vivere, tolle.
 Vindicta postquam meus à Prætore recessi,
 Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,
 Excepto si quid Masuri rubrica vetavit? 90
 Disce: sed ira cadat naso, rugosaque fanna,
 Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 Non Prætoris erat stultis dare tenuia rerum
 Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.
 Ambucam citius caloni aptaveris alto. 95
 Tat contra ratio, et secretam garrit in aurem

Ne

Tum

Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
 Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis helleborem, certo compescere puncto
 Nescius examen: vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
 Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo
 Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles,
 Ne qua subærato mendosum tinniat auro:
 Quæque sequenda forent, et quæ vitanda vicissim,
 Illa prius creta, mox hæc carbone notasti?
 Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis?
 Jam nunc adstringas, jam nunc granaria laxes,
 Inque luto fixum possis transcendere nummum?
 Nec glutto sorbere salivam Mercurialem?
 Hæc mea sunt, teneo, cum vere dixeris: esto
 Liberque, ac sapiens, Prætoribus ac Jove dextro.
 Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinae,
 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem:
 Quæ dederam supra, repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio: digitum exere, peccas.
 Et quid tam parvum est? Sed nullo thure litabis,
 Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
 Hæc miscere nefas: nec, cum sis cætera fossor,
 Treis tantum ad numeros Satyri moveare Bathylli.
 Liber ego. Unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat?
 I puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.
 Si increpuit, cessas nugator? servitium acre
 Te nihil impellit: nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet. Sed si intus, et in jecore ægro
 Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
 Atque hic, quem ad strigiles scutica, et metus egit herilis
 Mane piger stertis: Surge, inquit Avaritia; Eja.
 Surge. Negas. Instat, Surge, inquit. Non queo. Surge.

Quid agam? Rogitas? en, saperdam advehe Ponto,
 Castoreum, stuppas, ebum, thus, lubrica Coa. 135
 Tolle recens primus piper è sitiente camelo.
 Verre aliquid, jura. Sed Jupiter audiet. Eheu!
 Caro, regustatum digito terebrare salinum
 Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.
 Jam pueris pellem succinctus, et ænophorum aptas: 140
 Ocyns ad navem, nil obstat, quin trabe vasta
 Regum rapias, nisi solers luxuria ante
 Seductum moneat. Quo deinde insane, ruis? Quo?
 Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ. 145
 Tun' mare transilias? tibi tortâ cannabe fulto,
 Cœna sit in transtro? Vejetanumque rubellum
 Exhalet vapida læsum pice sessilis obba?
 Quid petis, ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, pergant avidos sudare deunces? 150
 Indulge Genio, carpamus dulcia. Nostrum est
 Quod vivis. Cinis, et manes, et fabula fies.
 Vive memor lethi, fugit hora. Hoc, quod loquor, inde est.
 En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo:
 Hunc cine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet
 Ancipiti obsequio dominos: alternus oberres. 155
 Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris
 Parere imperio, Rupi jam vincula, dicas;
 Nam luctata canis nodum abripit: attamen illi,
 Cum fugit, à collo trahitur pars longa catenæ. 160
 Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
 Præteritos meditor, (crudum Chærestatus unguem
 Abrodens ait hæc) An ficcis dedecus obstem
 Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
 Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas 165
 Ebrius ante fores extincta cum face canto?
 Euge puer, sapias. Diis depellentibus agnam
 Percute. Sed censent' plorabit, Dave, relicta?
 Nugaris: soleâ, puer objurgabere, rubrâ.

Ne

Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses.
 Nunc ferus et violens: at si vocet, haud mora, dicas,
 Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat, et ultro
 Supplicet, accedam? Si totus et integer illinc
 Exieris, nec nunc. hic hic, quem quærimus, hic est;
 Non in festuca, licitor quam jactat ineptus.

Jus habet ille sui, palpo quem ducit hiantem
 Cretata ambitio? vigila, et ciceringere large
 Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Apriçi meminisse senes. Quid pulchrius? At cum
 Herodis venere dies, unctâque fenestrâ
 Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
 Labra moves tacitus, recutitaque sabbata palles.
 Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto:
 Tunc grandes Galli, et cum sistro Iusca sacerdos,
 Incuslere Deos inflantes corpora, si non
 Prædictum ter mane caput gustaveris allî.
 Dixeris hæc inter varicosos Centuriones,
 Continuo crassum ridet Vulsenius ingens,
 Et centum Græcos curto centusse licetur.

S A T Y R A VI.

Admoût jam bruma foco te, Basse, Sabino?
 Jam-ne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
 Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
 Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ;
 Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto
 Egregios Iussisse senes? Mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hybernatque meum mare, qualatus ingens
 Dant scopuli, et multâ littus se valle receptat.
 Lunai portum est operæ cognoscere, cives.
 Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
 Mæonides Quintus, pavone ex Pythagoreo.

Hic ego securus vulgi, et quid præparet Auster
 Infelix pecori ; securus, et angulus ille
 Vicini, nostro quia pinguior ; etsi adeo omnes
 Crescant orti pejoribus, usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
 Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
 Discrepet his alius. Geminos horoscope varo
 Producis genio. Solis natalibus, est qui
 Tingat olus siccum muria vaser in calice empta,
 Ipse sacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. Utar ego, utar,
 Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 Nec tenuem solers turdarum nosse salivam.
 Melle tenuis propria vive, et granaria (fas est)
 Emole, quid metuas? Occa, en seges altera in herba est.
 Ast vocat officium: trabe rupta, Bruttia saxa
 Prendit amicus inops; remque omnem, surdaque vota
 Condidit Ionio; jacet ipse in littore, et unâ
 Angentes de puppe Dei; jamque obvia mergis
 Costa ratis laceræ. Nunc et de cespite vivo
 Frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
 Cærulea in tabula. Sed, cœnam funeris hæres
 Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
 Ossa inodora dabit; seu spirent cinnama surdum,
 Seu ceraso peccent casia nescire paratus.
 Tu-ne bona incolumis minuas? Sed Bestius urget
 Doctores Graios. Ita fit, postquam sapere urbi
 Cum pipere, et palmis, venit nostrum hoc maris experts,
 Fœnisea crasso vitiârunt unguine pultes.
 Hæc cinere ulterior metuas? At tu, meus hæres
 Quisquis eris, paulum à turba seductior audi.
 O bone num ignoras? Missa est à Cæsare laurus
 Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
 Frigidus excutitur cinis, ac jam postibus arma,
 Jam chlamydes Regum, jam lutea gausapa captis,
 Effedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos:

Diis

A D I P E R S I I

Da igitur, Genioque ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco. Quis vetat? aude.

Væ, nisi connives. Oleum, artocreasque popello

Largior; an prohibes? Dic clare. Non adeo, inquis,

Exossatus ager juxta est. Age, si mihi nulla

Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis

Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,

Deque avia nihilum superest; accedo Bovillas,

Clivumque ad Virbi; præsto est mihi Manius hæres,

Progenies terræ. Quære ex me, quis mihi quartus

Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,

Unum etiam, terræ est jam filius, et mihi ritu

Manius hic generis prope major avunculus exit.

Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?

Sum tibi Mercurius; venio Deus huc ego, ut ille

Pingitur. An renuis? Vin' tu gaudere relictis?

Deest aliquid summæ. Minui mihi; sed tibi totum est,

Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quod mihi quon-
dam

Legarat Tadius, neu dicta repone paterna.

Fœnoris accedat merces; hinc exime sumptus.

Quid reliquum est? Reliquum? Nunc nunc impensius
unge,

Unge puer caules. Mihi festa luce coquatur

Urtica, et fissa fumosum finciput aure?

Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,

Cum morosa vago singultiet inguine vena,

Patriciæ immeiât vulvæ? mihi trama figuræ

Sit reliqua: ast illi tremat omento popa venter?

Vende animam lucro, mercare, atque excute solers

Omne latus mundi, ne sit præstantior alter

Cappadocas rigidâ pingues plaussisse catastâ.

Rem duplica. Feci; jam triplex; jam mihi quartò,

Jam decies redit in rugam. depinge, ubi sistam,

Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi.

F I N I S.